

ความหมายที่ปลายรุ้ง: กระบวนการพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์
ในประเทศไทยสู่สวัสดิการใต้วิฤทธิเสรีนิยมใหม่

WHERE THE RAINBOW ENDS

ผศ.ดร.รัชชฐ์ รัชมย์ ธรรมบุษดี

โครงการจัดพิมพ์ หนังสือ ตำราและเอกสารประกอบคำสอน โครงการศึกษาศิลปศาสตร์
บัณฑิต ปรัชญา การเมือง และเศรษฐศาสตร์ (ท่าพระจันทร์) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ออกแบบปกและคำนิยมหลัก (ปกหลัง) โดย รัชชวีญ ธรรมบุษดี

ข้อมูลบรรณานุกรมหนังสือ

ผศ.ดร.รัชชวีญ ธรรมบุษดี

ความหมายที่ปลายรุ้ง: กระบวนการพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์ในประเทศรัฐสวัสดิการใต้วิถีฤติเสรีนิยมใหม่/รัชชวีญ ธรรมบุษดี.นนทบุรี:นิติธรรมการพิมพ์,2561.

120 หน้า.

จัดพิมพ์โดย: วิทยาลัยสหวิทยาการมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

1.ชนชั้นในสังคม 2.รัฐสวัสดิการ 3ความมั่นคงของมนุษย์ 4.โลกาภิวัตน์เสรีนิยมใหม่ 5.เศรษฐกิจการเมืองกลุ่มประเทศนอร์ดิก

สงวนสิทธิ์: วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ISBN :

พิมพ์ครั้งที่ 1: 2561

พิมพ์ที่ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด นิติธรรมการพิมพ์ 76/251-3 หมู่ที่ 15 ตำบลบางม่วง
อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี 11140 02-4034567 niti2512@gmail.com

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยชิ้นนี้ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนวิจัยวิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปีงบประมาณ 2559 ภายใต้ชื่อเดิม “การสร้างความมั่นคงภายในรัฐภายใต้เงื่อนไขความไม่มั่นคงของระบบเศรษฐกิจการเมืองโลก:กรณีศึกษาแนวทางการสร้างความมั่นคงของมนุษย์ในกลุ่มประเทศนอร์ดิกภายใต้เงื่อนไขทุนนิยมเสรีนิยมใหม่ระหว่างปี 2010-2015” ผู้วิจัยได้รับการสนับสนุนอย่างยิ่งจากวิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในการสนับสนุนเพื่อดำเนินการวิจัยอย่างราบรื่น พร้อมทั้งการช่วยเหลือจากผู้ช่วยวิจัย คุณรุ่งรวิน แสงสิงห์ และ คุณกนกชัย มั่งมีทรัพย์ ในการเก็บข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับพัฒนาการของรัฐและสังคมงานวิจัยชิ้นนี้เป้าประสงค์หลักคือการฉายภาพให้เห็นความเป็นไปได้ในการพัฒนารัฐสวัสดิการเพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจแม้ยามเผชิญกับวิกฤติเศรษฐกิจ การลงทุนพัฒนาในทรัพยากรมนุษย์ สร้างความมั่นคงในชีวิตสามารถเป็นทางออกแก่ระบบเศรษฐกิจที่มั่นคงได้ ผู้วิจัยรู้สึกขอบคุณอย่างสูงต่อคณะรัฐศาสตร์มหาวิทาลัย Stockholm ประเทศสวีเดนในการสนับสนุนในฐานะนักวิจัยรับเชิญ ในปี 2560 และทำให้งานวิจัยชิ้นนี้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ส่วนหนึ่งของงานวิจัยได้ตีพิมพ์ใน PSU Journal of International Studies Issue 2 ปี 2017 อันเป็นวารสารในฐานข้อมูล TCI

ขอบคุณการต่อสู้ของชนชั้นกรรมาชีพ ชนชั้นล่าง และคนรุ่นใหม่ที่ถูกกดขี่ทั่วโลกทุกยุคทุกสมัยเพื่อแสดงให้เห็นว่าทางเลือกใหม่มีได้เสมอ

รัฐสวัสดิการคือหนึ่งในทางออกของผู้ไฝ่ฝันความเสมอภาคและเสรีภาพอย่างแท้จริงทุกยุคทุกสมัย ขอขอบคุณ **เกษม ธรรมบุษดี** คุณพ่อที่จากไปของผม ผู้ชายที่เต็มไปด้วยความรักต่อเพื่อนมนุษย์ และสอนให้ผมเห็นความสำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ทุกคน หากประเทศไทยจะเป็นรัฐสวัสดิการได้ในอนาคตผมขอให้ทุกท่านรำลึกถึงผู้ชายคนนี้

ษัษฐรัมย์ ธรรมบุษดี

6 ตุลาคม 2561

สารบัญ

	หน้า
คำนิยมพิมพ์ครั้งที่ 1	7
คำนำจากผู้เขียน	14
บทที่ 1 บทนำ	17
บทที่ 2 ทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิดที่ใช้	25
บทที่ 3 พัฒนาการความสัมพันธ์ ระหว่างความมั่นคงของมนุษย์ และความมั่นคงของรัฐ	33
บทที่ 4 การพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์ในกลุ่มประเทศนอร์ดิก	58
บทที่ 5 ประเด็นท้าทายและการวางเงื่อนไขควบคุมเสรีนิยมใหม่ โดยรัฐสวัสดิการ	80
บทที่ 6 บทสรุป ความมั่นคงทางเศรษฐกิจผ่านความมั่นคงของ มนุษย์ สู่รัฐสวัสดิการในประเทศไทย	99
รายการอ้างอิง	108

คำนิยมพิมพ์ครั้งที่ 1

กุลธิดา รุ่งเรืองเกียรติ-ผู้เชี่ยวชาญการศึกษาฟินแลนด์

ฟินแลนด์ได้รับเอกราชจากรัสเซียในปี 1917

ผ่านพ้นสงครามภายในเมื่อปี 1918

สงครามฤดูหนาวในปี 1940 ต่อเนื่องถึง 1944

แต่แนวคิดการมอบกล่อง Baby box ให้แม่ทุกคนที่ต้องตั้งครรถ์ในภาวะสงครามเริ่มขึ้นตามพระราชบัญญัติสวัสดิการอุดหนุนมารดาามาตั้งแต่ปี 1938

อาหารกลางวันฟรีในโรงเรียนก็ตามมาในปี 1948 ปีซึ่งฟินแลนด์ยังคงว่าวุ่นอยู่กับสงครามเย็น และจัดการผลพวงอื่นๆ จากสงคราม

นวัตกรรมทางสังคมของประเทศรัฐสวัสดิการอย่างฟินแลนด์หาได้มาจากสถานะที่ประเทศสะดวกสบาย หากแต่ในภาวะอันทุกข์ยากลำบากที่สุด รัฐได้แสดงความห่วงใยประชาชนด้วยการแบ่งเบาภาระพื้นฐานอย่างการทำให้อู่ท้องอิ่ม หรือการช่วยเหลือบุตรตั้งแต่กำเนิด เรื่องง่ายๆ ที่ถือเป็นพื้นฐานเปรียบเสมือนการแสดงออกว่าพลเมืองของประเทศเหล่านั้นไม่ใช่เพียงจำนวนเลขในตารางสถิติ

ดิฉันสงสัยอยู่เสมอว่า แนวคิดนี้เดินทางมาถึงจุดนี้ได้อย่างไร กระทั่งถึงการดำรงอยู่ของระบบรัฐสวัสดิการดังเช่นปัจจุบัน “ความหมายที่ปลายรุ้ง” ได้ช่วยไขข้อข้องใจข้อนั้น และทำหน้าที่ฉายภาพการเดินทางทั้งในแง่บริบทสังคมและเศรษฐกิจ รวมถึงแรงปะทะต่างๆ จนเกิดแนวคิดนี้ขึ้น จนในที่สุด

กระบวนการที่มองว่ามนุษย์สมควรได้รับการดูแลจากรัฐอย่างเท่าเทียม รวมถึงสามารถยื่นหยัดอย่างภาคภูมิ มากกว่าการปล่อยให้ทุกอย่างไปตามสายพานการผลิต ได้ค่อยๆ ก่อรูปขึ้นในกลุ่มประเทศนอร์ดิก

แต่เชื่อว่าทางเดินไปสู่ปลายรุ่งจะมีแต่กลีบกุหลาบโรยไว้ การเปลี่ยนแปลงแนวคิดต่างๆ นั้นเป็นผลจากการต่อสู้ของชนชั้นกรรมาชีพเพื่อให้ได้มาซึ่งคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในทุกๆ ด้าน การต่อสู้นี้ทำให้ทุกคนคิดว่าระบบที่ทั้งสังคมตกลงแบ่งปันความมั่งคั่งซึ่งกันและกัน โดยที่แน่นอนว่าจะมีทั้งคนที่พอใจและไม่พอใจ แต่รัฐก็สามารถจัดการความแตกต่างเหล่านั้น และสนับสนุนให้ประชาชนได้ใช้ชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีไม่ต่างกันมากนัก เหล่านี้ล้วนช่วยอธิบายความหมายของคำว่า “เอื้ออาทร” ที่มนุษย์พึงมีต่อกัน ให้เห็นเป็นที่ประจักษ์อย่างครบถ้วน

ไม่เพียงเท่านั้น “ความหมายที่ปลายรุ่ง” ความรู้เกี่ยวกับตัวแบบรัฐสวัสดิการในลักษณะต่างๆ กลุ่มประเทศนอร์ดิก เป็นอีกหัวข้อหนึ่งที่ชวนทำความเข้าใจ มิใช่เพื่อวาดฝันถึงการดูแลจากรัฐในรูปแบบเหล่านั้น แต่ชวนตั้งคำถามต่อไปว่าในบริบทเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมลักษณะใด ที่ตัวแบบเหล่านี้จะก่อร่างสร้างรูปขึ้นมาได้บ้าง

ดร.เดชรัตน์ สุขกำเนิด

ผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐศาสตร์ความเสมอภาค

รัฐสวัสดิการและการออกแบบการสื่อสารทางสังคมผ่านเกมส์

ในสังคมทุนนิยม ทุน (จริงๆ หมายถึงเจ้าของทุน) ได้เปรียบแรงงานในการต่อรองอยู่ 3 ประการด้วยกัน หนึ่ง ทุนสามารถเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้ประโยชน์หรือการทำงานได้ง่ายกว่าแรงงาน ที่มีภูมิความชำนาญหรือความเคยชินที่เปลี่ยนแปลงได้ยากกว่า สอง ในยุคโลกาภิวัตน์ ทุนสามารถเคลื่อนย้ายได้เสรีกว่าแรงงานมาก ทุนจึงมีอำนาจต่อรอง เพราะทุนเคลื่อนย้ายเข้าและออกได้ หลายประเทศจึงปรับเปลี่ยนกฎระเบียบเพื่อเอาใจทุน สาม ทุนไม่ได้มีเติมพ้นถึงชีวิต หากจำเป็น ทุนสามารถหยุดไว้เฉยๆ หรือเปลี่ยนไปเป็นทุนรูปแบบอื่น (ตามข้อหนึ่ง) หรือไปลงทุนที่อื่น (ตามข้อสอง) แต่แรงงานมีเติมพ้นคือชีวิต และหลายกรณีไม่ใช่ชีวิตเดียวด้วย หากแต่ยังผูกพันถึงลูกหลาน ภรรยา และพ่อแม่ อีกด้วย กล่าวโดยสรุป แรงงานจึงมีอุปสรรคในการออกจากความสัมพันธ์ที่ไม่เป็นธรรมมากกว่าทุนนั่นเอง และนั่นเป็นเหตุให้ทุนมักได้เปรียบแรงงานในการต่อรองเสมอ แต่การได้เปรียบของทุน (หมายถึง เจ้าของทุน) อาจไม่ได้เป็นผลดีต่อทุนนิยมเสมอไป เพราะพัฒนาการของสังคมทุนนิยมจำเป็นต้องการผลิตภาพและความคิดใหม่ๆ ของแรงงานเองด้วย โดยเฉพาะในยุคเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (ซึ่งทุนไม่อาจทำได้โดยลำพัง) สังคมนอร์ดิกเข้าใจเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงพัฒนาระบบ “รัฐสวัสดิการ” ขึ้นมา เพื่อลดความเสียเปรียบของแรงงาน ด้วยการสร้างความมั่นคงพื้นฐานให้กับทุกชีวิต อันเป็นลดความเสียเปรียบในข้อที่ 3 ของแรงงานลง ซึ่งในทางกลับกัน รัฐสวัสดิการก็มีส่วนช่วยให้แรงงานเข้าร่วมกับระบบทุนนิยมได้อย่างมีขวัญกำลังใจ ไม่รู้สึกแปลกแยกกับกระบวนการผลิต

และมีความคิดสร้างสรรค์มากพอ ที่จะนำพาหน่วยธุรกิจและเศรษฐกิจของตน ให้แข่งขันในตลาดโลกได้ ยิ่งไปกว่านั้น สังคมนอร์ดิกยังเข้าใจด้วยว่า แรงงานไม่อาจต่อรองกับทุนใน “กลไกเศรษฐกิจ” (หรือกลไกตลาด) โดยตรงได้ สังคมนอร์ดิกจึงใช้กลไกการต่อรองใหม่ที่ทุนไม่อาจมีอำนาจเหนือแรงงานโดยตรงได้ กลไกที่ว่านั้นก็คือ “กลไกทางการเมือง” ในระบบประชาธิปไตย นั่นเอง ในสังคมนอร์ดิก กลไกเศรษฐกิจและกลไกทางการเมืองจึงทำงานค้ำยันและสอบทานซึ่งกันและกันได้เป็นอย่างดี โดยมีทั้งคุณภาพชีวิตของผู้คน และคุณภาพทางเศรษฐกิจ (เช่น ความสามารถในการแข่งขัน เสถียรภาพทางเศรษฐกิจ และความเหลื่อมล้ำ) เป็นสัญญาณชีพที่สำคัญของสังคม สำหรับสังคมนอร์ดิก ระบบรัฐสวัสดิการจึงไม่ใช่การสังคมสงเคราะห์ผู้ยากไร้หรือผู้ด้อยกว่า แต่เป็นระบบเป็นหลักประกันว่า ทุกคนทุกๆฝ่ายในสังคมจะเข้มแข็ง “ไปพร้อมๆ กัน” และเข้มแข็ง “ร่วมกัน” ที่จะดำรงตนอยู่ในเวทีโลกได้อย่างสร้างสรรค์ ผลงานวิจัยชิ้นนี้ของ ผศ.ดร.รัชชธรรมย์ ธรรมบุษดี ได้ช่วยคลี่ให้เห็นพัฒนาการและความเป็นไปของกลไกทั้งสองในสังคมนอร์ดิกได้เป็นอย่างดี งานวิจัยชิ้นนี้จะเป็นแรงบันดาลใจและแสงสว่างนำทางสำหรับการสร้างสังคมรัฐสวัสดิการในประเทศไทยได้เป็นอย่างดี

นิติรัฐ ทรัพย์สินสมบูรณ์- แอดมินเพจ #มนุษย์ประกันสังคม และ แนวร่วมเครือข่ายเพื่อรัฐสวัสดิการ

หนังสือที่ถือในมือเล่มนี้ ช่วยปลุกชีวิตจิตวิญญาณและความเชื่อที่เคยหลับไหล ให้พบกับความจริงที่ว่า โลกแห่งความเท่าเทียมเป็นไปได้ ความหวังในการสร้างรัฐสวัสดิการในประเทศไทยไม่สิ้นสุดลง โดยผ่านการพิจารณาบทเรียนกลุ่มประเทศนอร์ดิก ต้นแบบในการแสวงหาโลกแห่งความเท่าเทียม

คำโฆษณาของเสรีนิยมใหม่ว่า ทำให้ระบบเศรษฐกิจขยายตัว ประชาชนพ้นจากความยากจนมากกว่าเดิมนั้น เป็นมายาคติที่สร้างขึ้นจากชนชั้นนำให้ยอมรับแนวคิดเสรีนิยมใหม่ ราวกับว่าโลกไม่มีทางเลือกอื่นใด คำโฆษณาของเสรีนิยมใหม่มาพร้อมกับความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจที่ยังคงขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ผู้คนต่างไร้อำนาจต่อรองทางการเมือง เผชิญการกดทับจากความเปราะบางเพิ่มขึ้น รัฐภายใต้อุดมการณ์เสรีนิยมใหม่ ลดฐานะความสัมพันธ์ความรับผิดชอบต่อชีวิตพลเมือง ผลักภาระความรับผิดชอบพื้นฐานสู่ปัจเจกชน แสร้งมองไม่เห็นว่ ความเหลื่อมล้ำเป็นการทำลายความมั่นคงของมนุษย์ ทั้งยังจุดรั้งการพัฒนาเศรษฐกิจ

ผู้เขียนได้เชิญชวนให้เข้าใจถึงพัฒนาการทางนโยบายของกลุ่มประเทศนอร์ดิก ในช่วงผ่านวิกฤติเศรษฐกิจทุนนิยม การว่างงานและการชะงักงันทางเศรษฐกิจ ความขัดแย้งทางการเมือง จากคำอธิบายว่า รัฐสวัสดิการเป็น “อุดมคติที่หมดเชื้อเพลิง” ในขณะที่นักวิชาการเสรีนิยมกล่าวถึง “จุดจบของประวัติศาสตร์” แต่รัฐสวัสดิการกลุ่มประเทศนอร์ดิกสามารถลงหลักปักฐานได้อย่างมั่นคง พร้อมกับความเป็นภราดรภาพในสังคม การพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์ การเพิ่มทางเลือกสวัสดิการ ของ

มนุษย์ในทุกมิติ ได้แก่ การดูแลบุตร การรักษาพยาบาล การศึกษา การทำงาน ที่อยู่อาศัย การเกษียณอายุ

หนังสือเล่มนี้ชี้ให้เห็นว่า ประเทศไทยสร้างกระบวนการทำให้เกิดการยอมจำนนในวัฒนธรรมทางการเมือง และการไร้อำนาจต่อรอง การไม่คำนึงถึงปัญหาความเหลื่อมล้ำ ความไม่เท่าเทียมกัน การขาดจิตสำนึกรวมหมู่ เนื่องจากต้องการเอาตัวรอดจากความเปราะบาง เราจึงต้องร่วมกันสร้างการยอมรับในสังคมว่า การวิวัฒน์เศรษฐกิจสังคมการเมืองไม่สามารถดำรงอยู่ได้ หากไม่คำนึงถึงความมั่นคงของมนุษย์ สวัสดิการของมนุษย์เป็นสิ่งจำเป็น ไม่ใช่การที่ผู้คนส่วนใหญ่ถูกทิ้งไว้กับความยากจน หนี้สิน โอกาสที่ไม่เท่าเทียม และความสิ้นหวัง การสร้างการกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วมในประชาธิปไตยทุกระดับ รวมทั้งการลดบทบาทกองทัพ การสร้างคุณค่าร่วมในกระบวนการประชาธิปไตย เพราะรัฐสวัสดิการไม่สามารถสร้างได้รัฐบาลที่ไม่เป็นประชาธิปไตย

กล่าวสำหรับสังคมไทย ได้ผนวกรวมความเชื่อกระแสหลักที่ผูกโยงกับวัฒนธรรมเศรษฐกิจการเมืองระบบอุปถัมภ์ อำนาจนิยม จนทำให้เราเชื่อเรื่องยอมจำนน การทำให้คนเป็นสินค้า นโยบายสวัสดิการสังคมของประเทศไทย 3 ด้าน ได้แก่ การจ่ายร่วม พิสูจน์ความจน และประกันเอกชน มีใจความสำคัญคือการวางเงื่อนไขให้ปัจเจกชนเป็นผู้ร่วมรับผิดชอบกับค่าใช้จ่ายบริการภาครัฐ โดยเริ่มจากการเพิ่มสัดส่วนการจ่ายร่วม เช่นเดียวกับการพิสูจน์ความยากจนจากบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ และการผลักให้ปัจเจกชนซื้อประกันสุขภาพ เพื่อจ่ายความเสี่ยงของตนเอง ทำให้วิถีคิดเกี่ยวกับรัฐสวัสดิการเปลี่ยนไป โดยไม่คำนึงถึงสิทธิพลเมือง

สังคมร่วมสมัยที่มีความเหลื่อมล้ำ ความไม่เท่าเทียม ได้ซ้ำเติมตอก
ล้มความขัดแย้งในสังคม เพราะไม่อาจทำให้คนในชาติรู้สึกเป็นอันหนึ่งอัน
เดียวกันได้ และมันเป็นสิ่งเดียวกันกับการสร้างประชาธิปไตย เนื่องจาก รัฐ
สวัสดิการหรือสังคมสวัสดิการถ้วนหน้า สร้างความเท่าเทียม ลดความ
เหลื่อมล้ำ ไม่สามารถสร้างจากรัฐที่ไม่เป็นประชาธิปไตย จึงเห็นได้ว่า แม้
ระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าจะมีประสิทธิภาพมากกว่าระบบ
สวัสดิการในรูปแบบบัตรคนจน แต่รัฐก็มีความพยายามจะแทรกแซง ซึ่งเป็น
จุดเริ่มความถดถอยและทำลายระบบสวัสดิการ ‘ถ้วนหน้า’ ให้เป็นแบบ
‘สังคมสงเคราะห์’

ทั้งหมดนี้ มีคำถามว่ามันทำได้จริงหรือ คำตอบคือ มันเป็นความเชื่อ
ที่ถูกสร้างและถูกครอบงำจากระบบเศรษฐกิจเสรีนิยม ทำให้ผู้คนในประเทศ
นี้ไม่มองเรื่องความเท่าเทียม จนทำให้สังคมไทยมีความเปราะบางมาก มี
ความเหลื่อมล้ำเป็นอันดับ 3 ของโลก นับเป็นโศกนาฏกรรมของความ
เหลื่อมล้ำ ได้ทำลายโอกาสของผู้คน ไปพอกพูนให้กับคนมั่งมี การกีดกัน
ผู้คนจำนวนมากออกจากโอกาส การกระจายความเสี่ยงของกลุ่มทุนสู่พื้นที่
ต่อรองที่ลดลง กลุ่มแรงงานเสี่ยงแบกรับความเสี่ยงให้คนมั่งมี ทั้งนี้ งานวิจัย
จำนวนมากระบุว่า รัฐสวัสดิการสามารถทำได้ หากมีการปฏิรูประบบภาษี
ภาษีอัตราก้าวหน้า ภาษีทรัพย์สิน ภาษีที่ดิน การลดการลดหย่อนภาษีจาก
การซื้อกองทุน การปฏิรูประบบราชการ รวมทั้งการลดงบประมาณกองทัพ

คำนำจากผู้เขียน

ในปี 2561 ประเทศไทยมีปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจมหาดศาล คนที่ทำงานหนักที่สุดในประเทศนี้คือกลุ่มคนที่ยากจน ประชาชนกว่าสิบล้านคนในวัยทำงานมีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาทต่อเดือน ความยากจนและไม่มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจทำให้เราไร้ศักดิ์ศรีอยู่กับระบบอุปถัมภ์ เมื่อสวัสดิการและชีวิตที่ดีไม่ใช่สิทธิ์ แต่ได้มาด้วยความสงสาร หรือพยายามไต่บันไดขึ้นไปสู่เป้าหมายที่ระบบกำหนดให้ แต่เส้นทางมันแคบและจำกัดราวกับว่าโลกนี้ไม่ได้ออกแบบมาให้เรา ในทางตรงกันข้ามมีกลุ่มชนชั้นนำที่ได้ดอกผลจากความพยายามของเรา พวกเขาจับจองสถานะทางชนชั้นโดยกำเนิด ราวกับว่าเราอยู่ในยุคสมัยก่อนที่โลกจะรู้จักกับระบอบประชาธิปไตยและความเสมอภาค

ข้อมูลเหล่านี้ยืนยันด้วย งานวิจัยของธนาคารโลกที่ระบุว่า คนไทยที่เกิดในครึ่งล่างของสังคมมีโอกาสเพียงแค่ 15% เท่านั้นที่จะมีโอกาสเป็นชนชั้นกลางระดับบน (คนรวยที่สุด 25% บน ตัวเลขเหล่านี้ยิ่งจะน่ากลัวเมื่อเราพูดถึงสถานะที่สูงขึ้นในประเทศนี้ 10%-5%-1% บน หมายความว่าโอกาสที่เราจะมีสถานะชีวิตที่มีความมั่นคงสำหรับคนไทยส่วนใหญ่อาจยากพอๆกับถูกลอตเตอรี่รางวัลใหญ่เสียอีก เราใช้ชีวิตวิ่งตามความฝันที่ว่างเปล่า เพื่อความมั่งคั่งและมั่นคงของคนที่ยืนอยู่บนหลังของเรา

นับตั้งแต่ปลายศตวรรษที่ 20 เมื่อแนวคิดเศรษฐศาสตร์แบบเสรีนิยมใหม่ฝังรากในระบบเศรษฐกิจการเมืองโลก ป่าวประกาศว่าโลกนี้ไม่มีทางเลือก แนวทางที่พึงประสงค์ของการพัฒนาเศรษฐกิจคือการวางเงื่อนไขให้กลุ่มทุนสะสมทุนได้ง่ายขึ้น ภาระต้นทุนของระบบทุนนิยมถูกส่งผ่านไปกลายเป็นภาระของปัจเจกชน ไม่ว่าจะเป็นการเลี้ยงดูบุตร การศึกษา การ

รักษาพยาบาล คุณภาพชีวิตที่ดี ตลอดจนเงินออมเพื่อใช้ยามเกษียณอายุ ชีวิตที่ดีราคาแพงมากขึ้น พร้อมกับกลุ่มทุนประกันชีวิตประกันสุขภาพ ตลอดจนกลุ่มทุนที่ค้ำกำไรกับระบบสวัสดิการกลับเติบโตมากขึ้น ระบบนี้ กัดกินความเป็นไปได้ใหม่ๆทั้งปวง ระบบที่ดูแลมนุษยแบบถ้วนหน้าครบวงจร ที่ทำให้มนุษยใกล้ชิดกับประชาธิปไตยอย่างแท้จริงเป็นเพียงแค่ความฝันของเมื่อวาน วันนี้จะชอบหรือชังก็ต้องอยู่กับลัทธิเสรีนิยมใหม่ โลกแห่งการแข่งขันและระบบที่ออกแบบให้คนที่จนที่สุดรับผิชอบชีวิตตัวเองมากที่สุดและทำงานหนักที่สุด

แต่ปัจจุบันในปี 2561 ประชาชนกว่า สามสิบล้านคนไม่ได้มีชีวิตเหมือนดังเงื่อนไขที่เราพูดถึง ประชาชนในกลุ่มประเทศนอร์ดิก- พวกเขาใช้ชีวิตอยู่ในประเทศรัฐสวัสดิการถ้วนหน้าครบวงจร ระบบที่เคยถูกดูแคลนว่า จะล่มสลายเมื่อสามสิบปีก่อน แต่เวลาผ่านไประบบนี้ยังคงอยู่ ยังคงโอบอุ้มดูแลผู้คน ยังคงเป็นระบบที่เปลี่ยนสัตว์ให้กลายเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ยังคงเป็นระบบที่ทำให้มนุษยวิ่งตามความฝันของตนเองได้ แม้จะเผชิญหน้าจากลัทธิเสรีนิยมใหม่ การต่อสู้ของผู้ใช้แรงงานภาคประชาสังคมยังยืนหยัดเพื่อแสดงให้เห็นว่าการเติบโตของสังคมต้องมาจากชีวิตที่ดีของประชาชน ความรู้สึกปลอดภัยในชีวิต ไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นผ่านการแสวงหากำไรของกลุ่มทุนเหนือมนุษยเป็นอันดับแรก และปัจจุบันประเทศเหล่านี้ยังสามารถเป็นประเทศที่มีการเติบโตทางเศรษฐกิจ มีความมั่นคงทางสังคม และประชาชนมีส่วนร่วมทางประชาธิปไตยตรงข้ามกับกลุ่มประเทศที่ดำเนินแนวทางเสรีนิยมใหม่ที่ เศรษฐกิจกระจุกตัวในมือชนชั้นนำ และประชาธิปไตยไร้ความหมาย

“ความหมายที่ปลายรุ้ง” หนังสือจากงานวิจัย พยายามชี้ให้เห็นเงื่อนไขของแนวทางอื่นที่เป็นไปได้ ปลายสายรุ้งเป็นภาพสะท้อนอุดมคติของ

สังคมตามแต่ละยุคสมัย จากตำนานของชาวไอริชที่ระแวงต่อชาวไวกิงที่จะมาขโมยสมบัติจนต้องเอาไปซ่อนที่ปลายสายรุ้ง ขณะเดียวกัน “ปลายสายรุ้ง” คืออุดมคติดอกผลของการทำงานหนักในบริบทสังคมอเมริกันในวันที่ปัญหาต่างๆจะระเหยหายกลายเป็นไอเมื่อเราเดินตามครรลองของระบบทุนนิยม “การปล้นชิง”- “ความไม่ไว้วางใจ”- “การทำตามระบบอย่างไม่มีความสุข” คือหัวใจของลัทธิเสรีนิยมใหม่ในปัจจุบัน เป็นอุดมคติที่ผิดเพี้ยนและทำให้เราห่างไกลจากความเป็นมนุษย์ หนังสือเล่มนี้เพียงมุ่งเสนอให้เห็นว่าเส้นทางปลายทางแห่งการต่อสู้ไม่ได้มาด้วยเส้นทางที่ราบเรียบแต่ได้มาด้วยการต่อสู้ของผู้คนเพื่อยืนยันหลักการว่า “รัฐสวัสดิการถ้วนหน้าครบวงจร” คือเงื่อนไขพื้นฐานของมนุษย์ทุกเผ่าพันธุ์ในโลกสมัยใหม่

ปรัชญารัตนีย์ ธรรมบุษดี

บทที่ 1 บทนำ

“มันเป็นเหตุการณ์ที่น่ากลัวที่สุด เมื่อเงา ของฉันมันบ้าไปแล้ว คง เพราะความยากจนและโง่เง่า เภาคิดว่าตัวเองคือมนุษย์และกล่าวหา ว่า ฉันเป็นเงาของมัน” จากวรรณกรรม “เงา”

ฮันส์ คริสเตียน แอนเดอร์เซน 1847

1.1 ที่มาและความสำคัญ

วรรณกรรมเรื่อง “เงา” ของฮันส์ คริสเตียน แอนเดอร์เซน นักเขียนชาวเดนมาร์กผู้มีชื่อเสียงตีพิมพ์เมื่อช่วงกลางศตวรรษที่ 19 เป็น เรื่องราวของนักเขียนคนหนึ่งซึ่งพบว่าวันหนึ่งเงาของเขาได้หายไป หลายปี ผ่านเขาได้สนทนากับเงาตัวเองที่บอกว่าได้ไปพบโลกกว้างมา นักเขียนหนุ่ม ถกเถียงเรื่องธรรมชาติของมนุษย์กับเงาของตัวเอง เขาเชื่อเสมอว่ามนุษย์คือ ความงดงาม ความจริงใจ ความปรารถนาดี และความไว้วางใจระหว่างกัน ขณะที่เงากล่าวว่านักเขียนผู้นั้นไม่เข้าใจโลก ไม่รู้จักโลก เงาบรรยายถึงความชั่วร้ายของโลกนี้ ความเห็นแก่ตัวอันเป็นธรรมชาติของมนุษย์โลก เงา ร่ำรวยสมบูรณ์ คุณมีฐานะน่าเชื่อถือ ขณะที่เวลาผ่านไปนักเขียนกลับยากจน ผ่ายผอม เงาเสนอให้นักเขียนเดินทางไปกับเขาเพื่อทำความเข้าใจโลกที่แท้ คนกลับกลายเป็นเงาและเงากลายเป็นมนุษย์ เงาที่กลายเป็นมนุษย์ พร่ำ บอกร่ำต่อโลกถึงความจริงอันโหดร้าย และเย้ยหยันต่อตัวมนุษย์และความเชื่อ ใจระหว่างกัน นักเขียนผู้นั้นพยายามเปิดเผยความจริงให้โลกรู้ว่า ชายที่ น่าเชื่อถือ อวดโอ่แท้จริงแล้วคือเงาของเขาเท่านั้น “ใครจะไปเชื่อเงาอย่าง แก่” เงาบอกก่อนที่ท้ายสุดแล้วนักเขียนผู้นั้นจะถูกนำไปคุมขังและประหาร ชีวิตในที่สุด

งานอายุมากกว่าศตวรรษของ ฮันส์ แอนเดอร์เสนสะท้อนถึงลักษณะสำคัญของโครงสร้างอำนาจทางเศรษฐกิจการเมืองว่าด้วยการถกเถียงสภาพพื้นฐานของมนุษย์ การมองธรรมชาติของมนุษย์ที่แตกต่างย่อมนำเสนอโยบายเศรษฐกิจการเมืองที่แตกต่างไป แต่ความแตกต่างนี้มีได้เป็นเรื่องเอกเทศมันมีความสัมพันธ์กันเหมือน “มนุษย์” กับ “เงา” ของตัวเองที่ต่างฝ่ายต่างพยายามเป็นมนุษย์อยู่ตลอดเวลา ความกตัญญูตรีตของระบบทุนนิยม นำสู่การต่อสู้เพื่อรัฐสวัสดิการถ้วนหน้าครบวงจร เช่นเดียวกันกับการขยายตัวของลัทธิเสรีนิยมใหม่ที่เน้นการเติบโตของทุน ถ้าย้อนความรับผิดชอบสู่ปัจเจกชน ลัทธิเสรีนิยมใหม่สถาปนาความจริงเหมือนเงาจอมปลอมที่ลำพองว่าตัวเองกลายเป็นมนุษย์ และดูแลคนมนุษย์ที่แท้จริงว่าเป็นแค่เงาของมัน

ภายใต้เงื่อนไขการแปรสภาพของระบบเศรษฐกิจโลกในช่วงทศวรรษ 1970 วิกฤติแนวโน้มการลดลงของอัตราค่าจ้างและภาวะเศรษฐกิจฝืดเคืองพร้อมกับอัตราเงินเฟ้อ (Stagflation) ได้แผ่ขยายออกไปทั่วโลก แนวทางเศรษฐศาสตร์มหภาคแบบเคนส์ที่มีบทบาทสำคัญในการวางรากฐานนโยบายเศรษฐกิจภาครัฐถูกท้าทาย และไม่สามารถผลิตซ้ำความสัมพันธ์การผลิตได้ ชัยชนะที่ผูกขาดกว่าสองทศวรรษของพรรคการเมืองแนวสังคมนิยมประชาธิปไตยในยุโรปตะวันตกและสหรัฐอเมริกาถูกท้าทายจากความล้มเหลวเชิงนโยบายเมื่อเผชิญปัญหาการว่างงานที่ยาวนานและการกระตุ้นเศรษฐกิจประสบความล้มเหลว เมื่ออย่างเข้าสู่ทศวรรษ 1980 พรรคอนุรักษนิยมประสบชัยชนะและดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจที่ทำให้ลายการคุ้มกันและต่อช่องทางสังคมของชนชั้นล่าง กลางทศวรรษ 1980 การย้ายฐานการผลิตจากประเทศอุตสาหกรรมสู่ประเทศกำลังพัฒนาเกิดขึ้นอย่างแพร่หลาย การผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า ถูกแทนที่ด้วยการผลิตเน้นการ

ส่งออก ทศวรรษ 1990 ภารกิจของรัฐทุนนิยมเปลี่ยนแปลงจากการควบคุมอุปสงค์ภายในประเทศ สู่การเป็นผู้กระตุ้นเงื่อนไขการลงทุนของบริษัท (Demand sider/ Supply sider) อันส่งผลต่อความผูกพันรับผิดชอบต่อพลเมืองในฐานะผู้ใช้แรงงานเช่นเดียวกัน ลักษณะข้างต้นนี้ทำให้ความสัมพันธ์ของปัจเจกชนกับรัฐแปรสภาพสู่การเป็น “สมาชิก” ที่ผูกพันกับรัฐเฉพาะมิติการผลิต และลดทอน ความสัมพันธ์มิติอื่นที่เคยอยู่ภายใต้การผูกพันของรัฐสู่การรับผิดชอบต่อตัวเองของปัจเจกชน แนวทางข้างต้นเกิดขึ้นควบคู่กับแนวทาง “ฉันทามติวอชิงตัน” อันประกอบด้วย การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ การเปิดเสรีการค้าและบริการ การลดกฎเกณฑ์ระหว่างประเทศ และการสร้างเสถียรภาพทางการเมือง (Harvey 2007)

ในช่วงการเปลี่ยนผ่านศตวรรษ นักเศรษฐศาสตร์และนักรัฐศาสตร์จำนวนหนึ่งอธิบายถึงความสำเร็จทางการเมืองและเศรษฐกิจ Francis Fukuyama (1992) ชี้ให้เห็นถึงการพัฒนาของโลกที่ถึงปลายทางของประวัติศาสตร์ ชัยชนะของโลกเสรีและทุนนิยม บุกเบิกสู่วัฒนธรรมแบบ “หลังสมัยใหม่” Samuel Huntington ชี้ให้เห็นว่าเส้นทางของโลกเสรีนิยมใหม่จะถูกต่อต้านโดย “อารยธรรมที่ล่าหลัง” และเป็นอุปสรรคต่อประชาธิปไตย ทศวรรษสุดท้ายของศตวรรษที่ 20 Thomas Friedman ได้เผยแพร่งานที่มีอิทธิพลทางเศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศในทศวรรษต่อมาโดยชี้ให้เห็นถึง ความสำเร็จของระบบทุนนิยมเสรีนิยมใหม่ที่สร้างโอกาสการเติบโตทางเศรษฐกิจในประเทศเศรษฐกิจใหม่ และการดึงผู้คนจำนวนมากเข้าสู่ระบบและก้าวพ้นจากความยากจน ลักษณะดังกล่าวถูกพิสูจน์และยืนยันด้วยข้อมูลทางสถิติขององค์กรระหว่างประเทศที่ยืนยันไปในทางเดียวกันว่า ระบบเศรษฐกิจแบบเน้นซีกอุปทาน และนโยบายการเมืองแบบเสรีนิยมใหม่ที่เปิดให้เกิดการเคลื่อนย้ายของทุนอย่างเสรีนำสู่การขยายตัวเชิงปริมาณของกลุ่มมหาเศรษฐีที่มีผู้เล่นหน้าใหม่เข้ามาสู่ระบบ

มากขึ้น ลักษณะนี้ทำคนยากจนจำนวนมากในประเทศกำลังพัฒนาหลุดออก จากเส้นยากจนสัมบูรณ์ เมื่อพิจารณาเช่นนี้จึงเสมือนว่า หน้าที่และปรัชญา แห่งรัฐในความรับผิดชอบเหนือพลเมืองไม่มีความจำเป็นอีกต่อไป ในเมื่อ คุณลักษณะข้างต้นสามารถแทนด้วยกลไกตลาด เทคโนโลยีการผลิต ห่วงโซ่ อุปทานและโลกาภิวัตน์ (Harvey 2005)

แต่ทั้งนี้ในอีกด้านของปรากฏการณ์โลกาภิวัตน์เสรีนิยมใหม่ก็นำสู่ การตั้งคำถามทั้งในระดับภววิทยา และระดับปรากฏการณ์ Manuelle Castells (1997) ชี้ให้เห็นถึงลักษณะสังคมเชิงซ้อนที่เกิดขึ้นภายใต้ระบบ เศรษฐกิจแบบใหม่ที่กีดกันผู้คนจำนวนหนึ่งออกจากผลประโยชน์และอำนาจ การตัดสินใจทางเศรษฐกิจ David Harvey พิจารณาการเติบโตของ วัฒนธรรมหลังสมัยใหม่ในฐานะกลจักรการสร้างความปลอดภัยให้แก่ วัฒนธรรมอำนาจนิยมของอนุรักษนิยมใหม่ที่ทำให้ผู้ใช้แรงงานในระบบมี ความสามารถในการต่อสู้ภายใต้ระบบน้อยลง และการสะสมแบบยืดหยุ่น ของทุนก็ไม่ได้เป็นอะไรมากกว่าการกระจายความเสี่ยงของกลุ่มทุนผู้พื้นที่ซึ่ง มีอำนาจต่อรองต่ำ และแม้ประชากรในอดีตประเทศกำลังพัฒนาจะก้าวพ้น จากความยากจนสัมบูรณ์ แต่ความเหลื่อมล้ำกลับมากขึ้น Guy Standing (2011) ชี้ให้เห็นถึงการขยายตัวของกลุ่มแรงงานเสี่ยง (Precariat) ที่มี อำนาจต่อรองต่ำรับความเสี่ยงแทนชนชั้นนายทุนและไม่สามารถยกระดับสู่ การเป็นชนชั้นกลางได้แบบในอดีต ความเปราะบางข้างต้นนี้เป็นภัยคุกคาม ต่อการพัฒนาเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ และส่งผลต่อเสถียรภาพทางการเมือง

ขณะที่โลกในศตวรรษที่ 21 ห่างไกลจากปลายทางของ ประวัติศาสตร์ หรือ “โลกที่หลอมด้วยคติเดียวกัน” การก่อการร้ายในวันที่ 11 กันยายน ปี 2001 แสดงออกถึงความรุนแรงทางกายภาพที่ขยายวงสู่การ รับรู้ในชีวิตประจำวันของประชาชน และงบประมาณของภาครัฐต่อปัญหา

การก่อการร้ายได้ขยายเพิ่มขึ้นและกลายเป็นงบประมาณหลักในการจัดการ “ปัญหา” ที่คร่าชีวิตของประชาชน แต่ในขณะเดียวกันความเหลื่อมล้ำทาง เศรษฐกิจที่ขยายตัวอย่างต่อเนื่องจากนโยบายเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมใหม่ การไร้อำนาจต่อรองของผู้คนในระบบเศรษฐกิจการเมือง รวมถึงปัญหามิติ ต่างๆที่กระทบโดยตรงต่อมนุษย์เช่นหลักประกันสุขภาพ การศึกษา หรือ สวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุกลับไม่ได้รับการใส่ใจจากรัฐบาล การเดินทางสู่ ระบบเศรษฐกิจการเมืองแบบเสรีนิยมใหม่ทำให้รัฐบาลมีแนวโน้มในการผลัก ภาระความรับผิดชอบพื้นฐานในชีวิตของประชาชนสู่การรับผิดชอบของ ปัจเจกชนเอง รัฐบาลแนวนอนรักษานิยมใหม่ให้ความสำคัญกับนโยบาย อำนาจนิยม ซึ่งมีได้สะท้อนต่อความมั่นคงในชีวิตหากแต่เป็นไปเพื่อการ ควบคุมและกำหนดความสัมพันธ์เชิงอำนาจในชีวิตประจำ กฤติกร วงศ์สว่าง พานิช (2559) ชี้ให้เห็นว่า การให้ความสำคัญกับปัญหาการก่อการร้ายของ รัฐบาลตะวันตกเป็นภาพสะท้อนของ “สภาวะเหนือจริง” ที่สะท้อนความ เปราะบางของสังคมเสรีนิยมใหม่ที่รัฐบาลพยายามสร้างความยึดเหนี่ยว เทียมในสังคมที่มนุษย์เปราะบาง ลักษณะดังกล่าวปรากฏชัดในโลกเสรีนิยม ใหม่ที่เน้นการแข่งขันและรับผิดชอบต่อตัวเองของปัจเจกชนแต่ถูกจำกัดการตั้ง คำถามทางเศรษฐกิจการเมืองด้วยวัฒนธรรมการเมืองแบบอำนาจนิยม

โดยสรุปลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจการเมืองที่ปรากฏคือระบบ เศรษฐกิจมีการขยายตัว แต่มีความเปราะบางสูง รัฐเพิ่มอำนาจการ ปรารบปรามและควบคุมแต่ประชาชนกลับไร้อำนาจทั้งจากความเปราะบาง ทางเศรษฐกิจ และการควบคุมทางการเมืองของรัฐ เงื่อนไขข้างต้นมีผลต่อ ความมั่นคงของรัฐในระยะยาวซึ่งรัฐบาลอนุรักษนิยมใหม่ ไม่มีหนทางใดใน การแก้ไขปัญหาความมั่นคงข้างต้นนอกจากการผลักดันลักษณะอำนาจนิยม ให้มีความเข้มข้นมากขึ้น เนื่องด้วยการถูกควบคุมด้วยอำนาจที่สูงกว่าโดย

สัมพันธ์จากระบบทุนนิยม ลักษณะเช่นนี้ทำให้ความมั่นคงระดับรัฐและระหว่างรัฐมีความเปราะบางมากขึ้น (Gebhard 2013).

งานวิจัยชิ้นนี้มุ่งเสนอแนวทางนโยบายการจัดการของรัฐซึ่งแตกต่างจากเมฆนโยบายเสรีนิยมใหม่ที่มุ่งแสวงหารัฐบาลแนวอำนาจนิยมในการกำจัดเงื่อนไขความขัดแย้งและเปราะบางทางสังคม โดยใช้กรณีศึกษากลุ่มประเทศนอร์ดิกอันเป็นกลุ่มประเทศที่มีการจัดสวัสดิการและสร้างความมั่นคงมนุษย์ในฐานะกลไกการสร้างความมั่นคงภายในมาอย่างยาวนานต่อเนื่องในศตวรรษที่ 20 และถูกท้าทายจากการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมใหม่เช่นกัน ทั้งนี้กลุ่มประเทศนอร์ดิกได้หลีกเลี่ยงการพัฒนาเงื่อนไขอำนาจนิยมทั้งในทางเศรษฐกิจ-การเมือง เพื่อแสวงหาความมั่นคงภายในผ่านเงื่อนไขการพัฒนาคุณภาพมนุษย์อย่างต่อเนื่อง งานวิจัยชิ้นนี้จึงมุ่งอธิบายลักษณะการสร้างความมั่นคงของมนุษย์ภายใต้เงื่อนไขการเมืองโลกในกระแสเสรีนิยมใหม่ ผ่านยุทธศาสตร์ของกลุ่มประเทศนอร์ดิกว่ามีลักษณะเฉพาะและทั่วไปอย่างไรในเงื่อนไขระบบเศรษฐกิจการเมืองโลกที่ท้าทายในปัจจุบัน

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. เพื่ออธิบายว่าสภาพเศรษฐกิจการเมืองโลกภายใต้เงื่อนไขแบบเสรีนิยมใหม่ได้สร้างความเปราะบางต่อความมั่นคงภายในรัฐต่างๆอย่างไร

2. อธิบายกลไกเฉพาะและทั่วไปของประเทศกลุ่มนอร์ดิกในการกำหนดยุทธศาสตร์พัฒนาความมั่นคงมนุษย์เพื่อสร้างความมั่นคงภายในใต้กระแสโลกาภิวัตน์เสรีนิยมใหม่

1.3 ขอบเขตของโครงการวิจัย

การศึกษาวิจัยได้พิจารณา “ทุนนิยมเสรีนิยมใหม่” ในฐานะพัฒนาการต่อเนื่องของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องนับแต่ปลายศตวรรษที่ 20 โดยมีได้พิจารณาความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจการเมืองและสังคมในปัจจุบันว่าเป็นปรากฏการณ์ใหม่ ที่แยกขาดจากบริบทในอดีต งานวิจัยมุ่งใช้แนวทางโลกาภิวัตน์ (Globalism) เพื่ออธิบายความเชื่อมโยงของปรากฏการณ์ต่างๆในระดับโลก พร้อมกับการเน้นถึงขีดความสามารถของรัฐต่างๆในการปรับเปลี่ยนเงื่อนไขข้างต้นเพื่อให้เกิดประโยชน์และสอดคล้องต่อความต้องการของรัฐต่างๆ โดยเลือกกรณีศึกษา กลุ่มประเทศนอร์ดิกในลักษณะทางเศรษฐกิจการเมือง โดยพิจารณาประเทศ สวีเดน เดนมาร์ก นอร์เวย์ ฟินแลนด์ และไอซ์แลนด์ ในช่วงปี 2010-2015 โดยกรณีศึกษาที่พิจารณาจะเน้นในกรณีประเทศ นอร์เวย์ เดนมาร์ก และสวีเดนเป็นพิเศษในฐานะกลุ่มประเทศที่มีนโยบายรัฐสวัสดิการที่มีความชัดเจนและระบบเศรษฐกิจไม่ปรากฏลักษณะเฉพาะมากเกินไป โดยในช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงที่ระบบเศรษฐกิจและการเมืองโลกอยู่ในสภาวะ ‘มีเสถียรภาพแต่เปราะบาง’ จากวิกฤติเศรษฐกิจโลกและปัญหาการก่อการร้ายข้ามชาติ ทั้งนี้งานวิจัยชิ้นนี้ไม่ได้มีลักษณะการศึกษาแบบ “อาณาบริเวณศึกษา” เพื่อฉายลักษณะเฉพาะของแต่ละพื้นที่ หากแต่แสดงถึงลักษณะร่วมผ่านกรอบแนวคิดทางสังคมศาสตร์ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างความมั่นคงของมนุษย์และความมั่นคงของรัฐเป็นสำคัญ

1.4 ข้อเสนอหลักของงานวิจัย

งานวิจัยมุ่งใช้ กรอบแนวคิด Critical Constructivism ของ Robert W. Cox ในการอธิบายการสร้างอำนาจนำภายในระบบความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศโดยให้ความสำคัญต่อการสร้างอำนาจนำ ผ่านระบบเศรษฐกิจการเมือง และอุดมการณ์ของระบบนั้น งานวิจัยชิ้นนี้มุ่งแสดงให้เห็นความสำเร็จของกลุ่มประเทศนอร์ดิกในการใช้อุดมการณ์สังคมนิยมประชาธิปไตย และแนวทางนโยบายเศรษฐกิจแบบรัฐสวัสดิการในการสร้างความชอบธรรมในระบบการเมืองระหว่างประเทศ และการเพิ่มขีดความสามารถของรัฐตนภายใต้เงื่อนไขความผันผวนของระบบเศรษฐกิจในช่วงต้นศตวรรษที่ 21

บทที่ 2 ทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิดที่ใช้

“สังคมไม่อาจทำงานได้ หากความเจริญงอกงามของสังคมไม่ใช่
สิ่งที่คนทั้งสังคมได้ประโยชน์ร่วมกัน”

Joseph Stiglitz-นักเศรษฐศาสตร์รางวัลโนเบล พูดถึงปัญหา
เศรษฐกิจสหรัฐอเมริกาในปี 2016

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้วางอยู่บนฐานการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง
สามกลุ่มสำคัญ ประกอบด้วย 1.งานวิชาการที่ศึกษานโยบายเศรษฐกิจมห
ภาคและแนวทางสังคมประชาธิปไตย 2.งานวิชาการที่พิจารณาการพัฒนา
ระบบสวัสดิการในลักษณะไปในทางเดียวกัน (Welfare Convergence)
ผ่านระบบโครงสร้างเศรษฐกิจการเมืองโลก 3.งานศึกษาระบบเศรษฐกิจ
การเมืองสังคมของกลุ่มประเทศนอร์ดิก

2.1 งานวิชาการที่ศึกษานโยบายเศรษฐกิจมหภาคและแนวทาง สังคมประชาธิปไตย

การศึกษารัฐสวัสดิการเปรียบเทียบได้รับอิทธิพลจากนักวิชาการ
ชาวเดนมาร์กอย่าง Gosta Esping Anderson (1988) โดยได้จำแนกระบบ
สวัสดิการออกเป็นสามระบบใหญ่ คือระบบเสรีนิยม ระบบอนุรักษ์นิยม และ
ระบบสังคมประชาธิปไตย โดย Esping-Anderson ชี้ให้เห็นว่าระบบสังคม
ประชาธิปไตยมีจุดเด่นสำคัญคือการเป็นระบบที่มีความถ่วงหน้า ครอบคลุม
และมีระดับของการทำให้เป็นสินค้าในระดับที่ต่ำ อันเป็นระบบที่ใช้อย่าง
แพร่หลายในกลุ่มประเทศ สแกนดิเนเวีย โดยการพิจารณานโยบายรัฐ
สวัสดิการที่เป็นมากกว่านโยบายทางเศรษฐกิจปรากฏในกลุ่มประเทศนอร์
ดิคตั้งแต่ปลายศตวรรษที่ 19 โดยชี้ให้เห็นว่าระบบรัฐสวัสดิการ สามารถ

สร้างความเข้มแข็งทางการเมืองผ่านโครงสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม โดยไม่จำเป็นต้องพัฒนาอุดมการณ์ชาตินิยมขึ้นมา โดยผลักดันผ่านสามแนวทางหลักคือ เสรีภาพ ความยุติธรรม และเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

เมื่อพิจารณาตามมุมมองเศรษฐกิจการเมืองลักษณะนโยบายรัฐสวัสดิการตามแนวทางสังคมประชาธิปไตยคือระบบที่รับรองว่าการปกครองแบบประชาธิปไตยจะสำเร็จอย่างแท้จริง นโยบายรัฐสวัสดิการจึงไม่ใช่แค่นโยบายสาธารณะที่พิจารณาอย่างแยกขาดหากแต่เป็นภาพสะท้อนการเชื่อมโยงของหลักการทางปรัชญา เศรษฐศาสตร์และการเมือง เกี่ยวพันกับอำนาจทางการเมืองทั้งระดับรัฐชีวิตประจำวันและอุดมการณ์

ทั้งนี้นอกจากมุมมองทาง การเมืองและสังคม จอห์น เมย์นาร์ด เคนส์ ยังระบุถึงความผิดปกติเชิงโครงสร้างของระบบทุนนิยม ที่แม้ระบบทุนนิยมจะให้ความสำคัญแก่ปัจเจกชนในฐานะแรงงานและเป็นผู้เพิ่มมูลค่าการผลิต แต่ระบบไม่ได้พิจารณาถึงเงื่อนไขสำคัญที่การพัฒนาของระบบทุนนิยมกลับเป็นตัวทำลายมูลค่าของผู้ใช้แรงงานเอง เคนส์ให้ความสำคัญกับการกระตุ้นการบริโภคโดยภาครัฐและการจ้างงานเต็มอัตรา อย่างไรก็ตาม Earnst Wigforss รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังของสวีเดนเป็นผู้ที่ประยุกต์เงื่อนไขข้างต้น สู่แนวทางการพัฒนาสังคมอย่างเป็นรูปธรรมในช่วง ทศวรรษ 1930 ซึ่งนับเป็นความสำเร็จของการจัดการนโยบายเศรษฐกิจมหภาคโดยการยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง โดยไม่จำเป็นต้องลงทุนในอุตสาหกรรมการสงครามและผลักดันแนวคิดชาตินิยมตามลักษณะของสหรัฐอเมริกาในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง

2.2 งานวิชาการที่พิจารณาการพัฒนาาระบบสวัสดิการในลักษณะไป ในทางเดียวกัน (Welfare Convergence)

ขณะที่มีการตั้งข้อสังเกตว่า การพัฒนาาระบบรัฐสวัสดิการขึ้นนั้นวางอยู่บนเงื่อนไขความเฉพาะของแต่ละพื้นที่ ผ่านปัจจัยทางประวัติศาสตร์ ความเฉพาะบนเงื่อนไขทางการเมือง เชื้อชาติ และความขัดแย้งทางชนชั้น งานวิจัยชิ้นนี้ได้ทบทวนการศึกษาที่เกี่ยวข้องได้ให้เห็นว่า เงื่อนไขทางการเมืองในห้วงเวลาปัจจุบันเป็นตัวกำหนดให้การผลักดันนโยบายสาธารณะประสบความสำเร็จมากกว่า เงื่อนไขทางเศรษฐกิจหรือประวัติศาสตร์ของแต่ละพื้นที่ซึ่งไม่ได้ส่งผลอย่างมีนัยยะสำคัญต่อความสำเร็จของการสถาปนาอำนาจผ่านโครงสร้างรัฐสวัสดิการแบบสังคมประชาธิปไตย

งานของ Alessina (2001) ได้ชี้ให้เห็นว่าเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ เช่น ความสามารถในการเก็บภาษี อัตราส่วนชนชั้นกลาง หรือรายได้ประชาชาติ ไม่ได้เป็นตัวกำหนดบังคับการที่ทำให้ระบบสวัสดิการของแต่ละพื้นที่แตกต่างกันเท่ากับปัจจัยทางการเมืองและความสัมพันธ์เชิงอำนาจในสังคมอันสอดคล้องกับข้อเสนอ ของ Walter Korpi (2006) ที่ชี้ให้เห็นพัฒนาการของระบบสวัสดิการของกลุ่มประเทศนอร์ดิกจากการต่อสู้และจัดวางระหว่างชนชั้น ทั้งนี้การต่อสู้และเงื่อนไขทางการเมืองมิได้เป็นเงื่อนไขเฉพาะที่แยกขาดตามแต่ละพื้นที่ แต่เกิดจากเงื่อนไขของระบบเศรษฐกิจการเมืองโลก เช่น ระบบอุตสาหกรรมสายพาน (Fordism) ได้วางเงื่อนไขความขัดแย้งและการต่อสู้ทางชนชั้นในรูปแบบหนึ่ง ขณะที่ในสภาพความสัมพันธ์การผลิตแบบเสรีนิยมก็จะวางเงื่อนไขความขัดแย้งและการต่อสู้ทางการเมืองที่มีการรวมศูนย์น้อยกว่าสังคมอุตสาหกรรมสายพาน ข้อเสนอของงานวิจัยกลุ่มนี้ชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาโครงสร้างเศรษฐกิจการเมืองแบบสังคมประชาธิปไตยไม่ได้มีข้อจำกัดตามเงื่อนไขเฉพาะ และสามารถพัฒนารูปแบบเดียวกันได้

หากมีการต่อสู้และการจัดวางโครงสร้างอำนาจทางการเมืองที่เอื้อประโยชน์ต่อประชาชนส่วนใหญ่ในสังคม (Dahl 2001)

2.3 งานศึกษาระบบเศรษฐกิจการเมืองสังคมของกลุ่มประเทศนอร์ดิก

การศึกษาเศรษฐกิจการเมืองของกลุ่มประเทศนอร์ดิก สามารถแบ่งการพิจารณาออกเป็นสองกลุ่มคือการศึกษาในฐานะความเฉพาะของอาณาบริเวณศึกษาเช่นปัจจัยทางศาสนาและวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อการก่อตัวของระบบรัฐสวัสดิการขึ้น (Diamond 2014) โดยงานวิจัยชิ้นนี้จะมุ่งพิจารณาแนวทางหลังคือการพิจารณาตัวแบบนอร์ดิกในฐานะเมฆนโยบายที่เน้นการสร้างความมั่นคงของรัฐผ่านมิติความมั่นคงของมนุษย์ โดยงานวิจัยกลุ่มนี้ได้ชี้ให้เห็นพัฒนาการของระบบเศรษฐกิจการเมืองของกลุ่มประเทศนอร์ดิกในสามช่วงเวลาสำคัญคือ (Kananen 2014)

-Pre-Welfare State ช่วงก่อนการเกิดระบบรัฐสวัสดิการอันกินเวลาช่วงปลายศตวรรษที่ 19 ถึงต้นศตวรรษที่ 20 แม้จะไม่มีรัฐสวัสดิการแบบเต็มรูปแบบแต่เงื่อนไขสำคัญว่าด้วยการเมืองในลักษณะ การแสวงหาฉันทามติได้เกิดขึ้นและวางเงื่อนไขการประนีประนอมความขัดแย้งทางสังคมและการเมืองอันนำไปสู่การวางเงื่อนไขการสร้างรัฐสวัสดิการที่เป็นที่ยอมรับร่วมกัน

-Welfare State Boom ช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ราว สามทศวรรษที่ระบบสวัสดิการขยายตัวอย่างเป็นรูปธรรมมีการผสมผสานรูปแบบอื่นๆที่ประสบความสำเร็จทั้งในยุโรปตะวันตก สหราชอาณาจักรและกลไกตลาดทำงานอย่างลงตัวและสามารถรับรองความมั่นคงทางชีวิตของประชาชนควบคู่กับภาษีที่สูงและการเติบโตทางเศรษฐกิจที่มีอย่างต่อเนื่อง

-New Consensus ช่วงปลายศตวรรษที่ 20 การสิ้นสุดของสงครามเย็นและวิกฤติในระบบทุนนิยมที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องนำไปสู่ภาวะเศรษฐกิจถดถอยภายในประเทศได้มีการทำประชาคมติและการแสวงหาแนวร่วมทางอุดมการณ์หลายครั้งเพื่อนำสู่การสร้างเม็ดเงินนโยบายเศรษฐกิจการเมืองที่เอื้อประโยชน์แก่ประชาชนภายใต้ความผันผวนของโครงสร้างเศรษฐกิจการเมืองโลก

2.4.กลุ่มแนวคิดการพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์ภายใต้ระบบทุนนิยมและความท้าทาย

2.4.1 ตัวแบบด้านการทำให้เป็นสินค้าในระบบทุนนิยม

แนวคิดการปรับระบบทุนนิยมให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนมากกว่ากลุ่มทุน ซึ่งเป็นชนชั้นนำส่วนน้อยปรากฏในกลุ่มประเทศนอร์ดิก นับแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สอง โดยในสวีเดน คือตัวแบบ Rehn–Meidner model (Erixon, Fackföreningsrörelsens Institut för Ekonomisk Forskning, et al. 2000) และในเดนมาร์กคือตัวแบบ Flexicurity แม้จะมีความแตกต่างในรายละเอียดแต่มีเป้าหมายเดียวกันคือการทำให้ความก้าวหน้าและกำไรของวิสาหกิจต่างๆกลับมาสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนผู้ใช้แรงงาน (Alves 2015)

- ตัวแบบ Rehn-Meidner (R-M) มีอิทธิพลนับแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สองในสวีเดนโดยการผลักดันของ สหภาพแรงงานแห่งชาติและพรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยโดย แม้โดยหลักการจะคล้ายกับเศรษฐศาสตร์มหภาคแบบเคนส์ แต่ตัวแบบ R-M ที่มุ่งแก้ไขปัญหาเงินเฟ้ออย่างรุนแรงหลัง

สงครามโลกครั้งที่ 2 มีรายละเอียดที่มากกว่าการจ้างงานเต็มอัตรา หากแต่มีเป้าหมายหลัก 4 ประการ ที่จำเป็นต้องเกิดขึ้นพร้อมกันโดยไม่สามารถละทิ้งได้ประกอบด้วย 1. การจ้างงานเต็มอัตรา 2. เสถียรภาพของราคาสินค้า 3. การเติบโตทางเศรษฐกิจ และ 4. ความเสมอภาคทางสังคม (Erixon 2010) โดยกระตุ้นให้ภาคเอกชนเพิ่มผลผลิตภาพการผลิตด้วยการเก็บภาษีอัตราก้าวหน้า และค่าธรรมเนียมของกำไรต่างๆ คัดค้านสู่สภาพแรงงาน ตัวแบบนี้มีอิทธิพลในการวางนโยบายรัฐสวัสดิการในประเทศยุโรปตะวันตกเช่นเดียวกัน แม้แนวทางข้างต้นจะมีการปรับเปลี่ยนในช่วง ทศวรรษ 1970 แต่การฟื้นฟูเศรษฐกิจในช่วงปี 1990 ก็ได้นำหลักการข้างต้นกลับมาใช้และทำให้ระบบเศรษฐกิจฟื้นตัวในช่วงเปลี่ยนผ่านสู่ศตวรรษที่ 21

- ตัวแบบ Flexicurity (Flexible-Security) เป็นตัวแบบที่ปรับใช้ในกรณีเดนมาร์กที่วางอยู่บนรากฐานของการเพิ่มผลผลิตภาพการสร้างแรงงานมีทักษะ และมีสวัสดิการที่ดี โดยมาจากความยืดหยุ่น ของตลาดแรงงานเพื่อเปิดโอกาสให้แรงงานสามารถเปลี่ยนงานได้ตามความถนัดพร้อมกับการวางเงื่อนไขความมั่นคงทางเศรษฐกิจจากประกันการว่างงาน ความมั่นคงหลังเกษียณอายุ รวมถึงการพัฒนาแรงงานจากระบบการศึกษา Flexicurity เป็นตัวแบบที่ตีความหมายได้กว้างไม่เจาะจงกับประเภทของอุตสาหกรรมและเป็นแนวทางหนึ่งในการสร้างความแข็งแกร่งของระบบเศรษฐกิจในกลุ่มประเทศนอร์ดิก เมื่อเผชิญกับกระแสโลกาภิวัตน์เสรีนิยมใหม่ ด้วยการมีฐานของ

แรงงานที่มีคุณภาพและระบบการจ้างงานที่ยืดหยุ่นแต่เต็มไปด้วยความมั่นคง (Anderson, T.M. 2015)

2.4.2 ความท้าทายจากกระแสเสรีนิยมใหม่และปัญหาในรูปแบบใหม่

ปัญหาสำคัญที่เกิดจากกระแสเสรีนิยมใหม่คือ ปรากฏการณ์ที่พยายามสร้างเงื่อนไขให้เกิดความเข้าใจว่าความมั่นคงของมนุษย์ในภาพรวม กับความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจไม่สามารถไปด้วยกันได้ จะมีผู้ที่ประสบความสำเร็จส่วนน้อย ขณะที่การแข่งขันที่มีผู้แพ้จำนวนมากเป็นสิ่งที่เข้าใจได้อย่างไรก็ตาม Guy Standing (2011) ได้ชี้ให้เห็นปัญหาของการขยายตัวของกลุ่มแรงงานเสี่ยง (Precariat) หรือกลุ่มผู้ใช้แรงงานที่แบกรับความเสี่ยงแทนชนชั้นนายทุน กลุ่มแรงงานเสี่ยงนี้ไร้อำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจ การปล่อยให้ระบบเศรษฐกิจโยนความเสี่ยงให้ผู้คนในสังคมปริมาณมากขึ้น ยิ่งทำให้การเติบโตทางเศรษฐกิจมาถึงทางตัน สอดคล้องกับคำอธิบายของ Joseph Stiglitz (2012) ที่อธิบายว่าความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นในสังคมมีราคาที่สูงในการการรักษาความเหลื่อมล้ำนั้น และผลสำคัญคือทำให้สังคมไม่สามารถเดินหน้าต่อไปได้ภายใต้สังคมที่มีความเหลื่อมล้ำสูง ผู้คนไร้หลักประกันที่จะสร้างสรรค์มูลค่าในระบบเศรษฐกิจ การคงอยู่ของความเหลื่อมล้ำนี้เกิดขึ้นผ่านการสะสมทุนแบบเสรีและการควบคุมผ่านแนวคิดอนุรักษนิยมใหม่ที่วางเงื่อนไขทางจารีตประเพณีให้ผู้คนยอมรับความเสี่ยงที่ตนไม่สามารถจัดการได้

2.4.3 ความมั่นคงของมนุษย์กับการพัฒนาระบบเศรษฐกิจการเมือง

Steward (2004) ได้เสนอว่าการพัฒนาระบบเศรษฐกิจการเมืองกับการพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์เป็นเรื่องที่เชื่อมต่อกันอย่างแยกไม่ออก การพัฒนาเศรษฐกิจคือการเพิ่มทางเลือกของมนุษย์ให้มากขึ้นซึ่งมันจะเกิดขึ้นได้

เมื่อมนุษย์มีชีวิตที่มั่นคงมีหลักประกันความเป็นมนุษย์ครบถ้วนในทุกมิติของสวัสดิการ อันได้แก่ การดูแลสุขภาพ การรักษาพยาบาล การเจ็บป่วย การศึกษา การว่างงาน ที่อยู่อาศัย และการเกษียณอายุ การที่ชีวิตมนุษย์ไร้ซึ่งความปลอดภัยย่อมนำไปสู่ผลเสียต่อการพัฒนาเศรษฐกิจเมื่อมนุษย์ไม่สามารถเลือกงานที่ตัวเองทำได้ดีที่สุดแต่ต้องเลือกเพราะการถูกบังคับไม่ว่าจะเป็นเงื่อนไขทางการเมืองหรือเศรษฐกิจย่อมส่งผลเสียสำคัญต่อการสร้างมูลค่าในระบบเศรษฐกิจ นอกจากนี้ความเหลื่อมล้ำที่เป็นหัวใจการทำลายความมั่นคงของมนุษย์ก็ยังเป็นเหตุปัจจัยในการฉุดรั้งการพัฒนาทางเศรษฐกิจ เพราะนอกจากก่อให้เกิดความขัดแย้งทางการเมืองแล้วยังทำให้การเลื่อนลำดับชั้นทางเศรษฐกิจไม่เกิดขึ้นด้วย

บทสรุป

แนวคิดการสร้างความมั่นคงของมนุษย์ควบคู่กับการเติบโตทางเศรษฐกิจและความมั่นคงทางการเมืองหาใช่ความคิดใหม่หากแต่มีการถกเถียงผ่านกรอบอุดมการณ์ทางการเมืองมาอย่างยาวนาน ความพยายามของชนชั้นนำทางการเมืองและเศรษฐกิจในการสร้างคำอธิบายให้เห็นถึงโลกไม่มีทางเลือกอื่นใดนอกจากการยอมรับแนวคิดเสรีนิยมใหม่นั้น เป็นการทำงานทั้งในระดับ ภาววิทยา นโยบายทางการเมือง และอธิบายทางเศรษฐกิจอย่างไรก็ตามกลุ่มประเทศนอร์ดิกก็เป็นภาพสะท้อนสำคัญว่า แนวคิดการพัฒนามนุษย์ให้เติบโตไปพร้อมกับ การปกครองแบบประชาธิปไตย และความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจก็เป็นสิ่งที่เป็นไปได้ แม้ภายใต้เงื่อนไขโลกาภิวัตน์เสรีนิยมใหม่ก็ตาม

บทที่ 3 พัฒนาการความสัมพันธ์

ระหว่างความมั่นคงของมนุษย์ และความมั่นคงของรัฐ

“จักรวาลคงไร้ความหมาย หากในบ้านไม่มีคนที่เรารัก”

Stephen Hawking-นักฟิสิกส์ผู้สนับสนุนหลักประกันสุขภาพ
ถ้วนหน้า

3.1 บทนำ

รัฐในฐานะองค์กรที่ผูกขาดอำนาจการใช้ความรุนแรงโดยชอบธรรมพัฒนาขึ้นมาอย่างต่อเนื่องและทวีความซับซ้อนในกลไกการจัดการควบคุมบนฐานการแปรสภาพทางเศรษฐกิจ การเมือง ภายใต้วิธีการผลิตแบบทุนนิยม หากพิจารณาพัฒนาการบนสามเงื่อนไข คือ 1.ลักษณะองค์กรที่เปลี่ยนไปของรัฐ 2.รูปแบบการผูกขาดอำนาจความรุนแรง 3.กระบวนการสร้างความชอบธรรมขององค์กรนั้น การทำความเข้าใจสามเงื่อนไขข้างต้นในงานวิจัยชิ้นนี้จะมุ่งอธิบายผ่าน “ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐและประชาชน” โดยเน้นถึงความสัมพันธ์ที่ไม่ตายตัว ในพัฒนาการบางช่วง ความมั่นคงของรัฐก็พัฒนาขึ้นด้วยฐานการลดความมั่นคงของมนุษย์ เช่นเดียวกับที่ในบางช่วงเวลาการพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์ก็วางอยู่บนฐานความขัดแย้งกับการสถาปนาความมั่นคงของรัฐ บางช่วงเวลาความมั่นคงของรัฐและประชาชนก็ไม่ได้วางอยู่บนเงื่อนไขที่ขัดแย้งระหว่างกัน โดยในบทนี้จะอธิบายถึงพัฒนาการของรัฐทุนนิยมนับจาก 1.คริสต์ศตวรรษที่ 18 อันเป็นช่วงเวลาการก่อตัวของทุนอุตสาหกรรมเข้ามาแทนที่ทุนพาณิชย์ พร้อมๆกับจิตสำนึกของรัฐประชาชาติประชาธิปไตย ที่วางเงื่อนไขความขัดแย้งระหว่างความมั่นคงภายใต้ทุนอุตสาหกรรมช่วงแรก 2.พัฒนาการในช่วงศตวรรษที่

19-20 อันก่อให้เกิดระบบทุนนิยมสายพาน (Fordism) แนวคิดการพัฒนา ระบบสวัสดิการที่ผูกติดกับรัฐชาติ (Jessop 1990) อันเป็นภาพสะท้อนการ ลดความขัดแย้งระหว่าง กรอบมโนทัศน์ความมั่นคงของรัฐและความมั่นคง ของมนุษย์ที่เห็นภาพชัดเจนในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 และ 3. พัฒนาการของรัฐภายใต้กระแสเสรีนิยมใหม่นั้นนับแต่ ทศวรรษ 1980 ถึง ปัจจุบัน อันเป็นภาพสะท้อนการปรับภววิทยาเกี่ยวกับรัฐใหม่ที่ลดความ รับผิดชอบเหนือชีวิตพลเมืองและถ่ายโอนการรับผิดชอบสู่การปฏิสัมพันธ์ ผ่านกลไกตลาดอย่างเข้มข้นโดยรัฐทำหน้าที่ในฐานะผู้วางกติกา การนำเสนอ พัฒนาการผ่านสามช่วงเวลา จะทำการอธิบายผ่านสามองค์ประกอบที่ระบุ ไปแล้วคือ 1.ลักษณะองค์กรของรัฐ 2.รูปแบบการผูกขาดอำนาจความ รุนแรง 3.กระบวนการสร้างความชอบธรรม

3.2 พัฒนาการภววิทยาว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างรัฐและมนุษย์ จาก สัญญาประชาคมแบบฮอบบส์ (Hobbesian Social Contract) สู่ ระบบอบ เน้นค่าจ้างแบบชัมปีเตอร์ (Schumpeterian Workfare Regime)

งานวิจัยชิ้นนี้มุ่งพิจารณารัฐในฐานะองค์กรผู้ผูกขาดอำนาจการใช้ ความรุนแรงโดยชอบธรรมอันหมายความว่า รัฐ และมนุษย์จึงเป็นสิ่งที่ถูก สถาปนาคู่กันพอกันกับอารยธรรมอื่นๆเริ่มตั้งแต่มนุษย์มีปฏิสัมพันธ์และต้อง ใช้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจในการจัดสรรทรัพยากรเพียงแต่รูปแบบของรัฐ รวมถึงความสัมพันธ์และขอบข่ายอำนาจในแต่ละยุคสมัยย่อมมีการ เปลี่ยนแปลงไปตามพัฒนาการของระบบเศรษฐกิจและการจัดสรรทรัพยากร ถึงแม้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับรัฐจะมีมาตั้งแต่การเกิดอารยธรรม ของมนุษย์แต่การที่รัฐตระหนักการมีอยู่ของมนุษย์หรือมนุษย์ตระหนักว่าตน

เป็นผู้กำหนดความเป็นไปของรัฐใช้เวลาจากการกำเนิดอารยธรรมยาวนานหลายศตวรรษ กระทั่งปลายคริสต์ศตวรรษที่ 16 กระแสนุชนิยมถูกสถาปนาขึ้นพร้อมกับอิทธิพลของทุนพาณิชย์ การก่อตั้งบริษัท East India Company ในปี 1600 เป็นภาพสะท้อนอิทธิพลของทุนพาณิชย์ที่มีอิทธิพลต่อโครงสร้างอำนาจรัฐในช่วงเวลาข้างต้น (Blaug 1991)

Thomas Mun นักเศรษฐศาสตร์และผู้อำนวยการ East India Company เป็นกลจักรสำคัญในการผลักดันลัทธิพาณิชย์นิยมและวางเงื่อนไขให้กรุงลอนดอนกลายเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจและเก็บเกี่ยวผลประโยชน์สำคัญทางการค้า ย่างเข้าสู่ศตวรรษที่ 17 ผลประโยชน์และการจัดสรรผลประโยชน์จากการค้าทางไกลสูงขึ้น นำสู่ความขัดแย้งระหว่างชนชั้นพ่อค้าและกษัตริย์ซึ่งคือผู้ที่สถาปนาอำนาจขึ้นมาจากระบบการค้าเช่นเดียวกัน ความขัดแย้งที่ยืดเยื้อในศตวรรษที่ 17 จบลงด้วยชัยชนะของชนชั้นนายทุนและอำนาจผ่านรัฐสภาซึ่งนำไปสู่การบัญญัติ “สิทธิพลเมือง-Bills of Rights” ในปี 1689 อันมีเนื้อหาในการจำกัดอำนาจกษัตริย์ทั้งทางทหารและเศรษฐกิจเพิ่มอำนาจให้กับรัฐสภา (Wallerstein 2007) แม้โครงสร้างทางเศรษฐกิจในช่วงศตวรรษที่ 17 จะไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนักแต่ข้อคิดเห็นทางการเมืองของ Thomas Hobbes ในช่วงกลางศตวรรษที่ 17 นับว่ามีอิทธิพลอย่างมากในการวางมโนทัศน์ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชน งานเขียน De Cive-ว่าด้วยพลเมือง ได้อธิบายถึงสิทธิธรรมชาติของมนุษย์และอำนาจรัฐที่เด็ดขาด (Hobbes, Tuck et al. 1998) แม้ Hobbes จะระบุว่าระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยหรือกษัตริย์ก็มีความเสี่ยงต่อการถูกทำลายและผิดพลาดได้เหมือนกัน อำนาจที่เบ็ดเสร็จปราศจากการก้าวล่วงจากศาสนจักรจึงเป็นสิ่งที่จำเป็น แต่ระบอบประชาธิปไตยก็มีคุณูปการสำคัญในการที่สะท้อนความต้องการของประชาชนในเบื้องต้นก่อนนำไปสู่การทำสัญญาประชาคม เงื่อนไขทางการเมือง

ที่สำคัญในช่วงเวลาข้างต้นคือการที่รัฐผูกขาดอำนาจทางการเมืองและปล่อยให้มีการแข่งขันเสรีทางเศรษฐกิจจนนำไปสู่การขยายตัวของเศรษฐกิจการค้าและผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจการเมืองตกอยู่ในมือกลุ่มนายทุนพาณิชย์และชนชั้นกลางใหม่ในเขตเมือง

อย่างไรก็ตามการขยายตัวของผลประโยชน์ข้างต้นไม่ลงตัวเท่าใดนัก โดยเฉพาะความขัดแย้งระหว่างชนชั้น ในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 18 กระแสความเคลื่อนไหวทางเศรษฐกิจและการเมืองปรากฏชัดนำไปสู่การปฏิวัติในฝรั่งเศส อันเป็นผลส่วนหนึ่งจากการปฏิวัติอุตสาหกรรมในช่วงกลางศตวรรษที่ 18 เพื่อตอบสนองต่อทุนพาณิชย์ อันก่อให้เกิดการขยายตัวของชนชั้นกรรมาชีพซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลสืบเนื่องจากการปิดล้อมที่ดินกสิกรรมเพื่อปศุสัตว์เชิงพาณิชย์ แม้ว่าการปฏิวัติฝรั่งเศสในปี 1789 จะไม่ได้ยังผลรูปธรรมต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางการเมืองแต่ก็เป็นจุดเริ่มต้นของลัทธิชาตินิยม และการบรรจุ “ประชาชน” ในฐานะปัจเจกชนใน “มาตุภูมิ” เข้าสู่สมโนทัศน์ของรัฐอย่างเป็นทางการเป็นระบบ ล่วงมาสู่ศตวรรษที่ 19 การปฏิวัติอุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องแปรสภาพให้เกิดจักรวรรดินิยมรูปแบบใหม่ในการเข้าช่วงชิงทรัพยากรในพื้นที่นอกทวีปยุโรปภายใต้การล่าอาณานิคม ชนชั้นนายทุนอุตสาหกรรมเข้าผูกขาดอำนาจรัฐขณะที่รัฐกษัตริย์สมบูรณ์อำนาสิทธิราชย์เริ่มล่มสลายลงในหลายพื้นที่ ความมั่งคั่งจากโพ้นทะเลตกอยู่ในมือชนชั้นนายทุนและชนชั้นกลางใหม่ในเมืองเช่นเคย กลางศตวรรษที่ 19 เกิดการลุกฮือของชนชั้นล่างในปารีสเพื่อจัดตั้งคอมมูนปารีส แม้จะถูกรัฐบาลของชนชั้นนายทุนทั้งยุโรปร่วมมือกันในการโค่นล้มคอมมูนปารีสในปีเดียวกัน ก็เป็นภาพสะท้อนความต้องการของประชาชนที่ส่งเสียดังมากขึ้นในสังคมอุตสาหกรรม (Hobsbawm 1972)

กลางศตวรรษที่ 19 การยกเลิกทาสในหลายพื้นที่ทั้งในอาณานิคมอังกฤษ และสหรัฐอเมริกาเป็นภาพสะท้อนการสิ้นสุดของทุนนิยมพาณิชย์ที่อาศัย การผูกขาดแรงงานเพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขันได้แบบเทียมสู่การ วางเงื่อนไขให้ทาสเป็นแรงงานเสรีในระบบอุตสาหกรรม ช่วงครึ่งหลังของ ศตวรรษที่ 19 นับเป็นยุคทองของทุนนิยมในยุโรปที่กำลังปราบความขัดแย้งใน พื้นที่ตนเองด้วยความรุนแรงทางกายภาพและถ่ายโอนความขัดแย้งทาง อุดมการณ์สู่การขยายตัวของการล่าอาณานิคม นายทุนอุตสาหกรรมมี อำนาจอย่างเด็ดขาดพวกเขาสร้างสถาบันทางการเมืองและสังคมขึ้นมาใหม่ เพื่อประโยชน์ในการควบคุมประชาชน ไม่ว่าจะเป็นกลไกยุติธรรม ศาล ทหาร ระบบการศึกษา การตีความศาสนาแบบใหม่ หรือจารีตนิยมใหม่เพื่อ ตอบสนองต่อระบบทุนนิยมอุตสาหกรรม (Thompson 1967)

ยุคทองของทุนนิยมอุตสาหกรรมและการแสวงหาอาณานิคมเพื่อป้อนแรงงาน และวัตถุดิบถึงจุดสิ้นสุด ในช่วงต้นศตวรรษที่ 20 สงครามโลกครั้งที่ 1 สะท้อนความผิดพลาดทั้งทางโครงสร้างและทางเทคนิคของทุนนิยม อุตสาหกรรมที่ไม่สามารถจัดการผลประโยชน์ที่ลงตัวในหมู่เครือข่ายชนชั้น นำได้ รัฐทุนนิยมอุตสาหกรรมเพิ่มอัตราการผลิตที่สูงมากขึ้นเมื่อเผชิญกับ วิกฤติ การเพิ่มขึ้นของอัตราค่าไรลดลงอย่างต่อเนื่อง อันเป็นเหตุผลหลักของ วิกฤติเศรษฐกิจในช่วง ทศวรรษ 1930 แล้วนำไปสู่สงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งมี ผลกระทบต่อชีวิตของประชาชนในวงกว้างภายใต้ความปั่นป่วนของ อุดมการณ์และลัทธิชาตินิยมที่ไร้ทิศทาง (Lipset 1988)

ความย่อยยับทั้งทางโครงสร้างเศรษฐกิจ การเมือง และอุดมการณ์ทางสังคม เป็นจุดเริ่มต้นของการวางรากฐานโครงสร้างสังคมใหม่ที่สะท้อนความ ต้องการของประชาชนมากขึ้น พร้อมกับการเสื่อมความชอบธรรมของ เครือข่ายชนชั้นนำเดิมที่มีความเกี่ยวข้องกัสงครามโลกทั้งสองครั้ง วิธีการ

ประชาธิปไตยถูกนำมาเป็นกลไกหลักในการจัดสรรทรัพยากร แนวทางเศรษฐกิจแบบตลาดนิยมถูกแทนที่ด้วยแนวทางเศรษฐกิจรัฐนิยมแบบเคนส์ การเพิ่มบทบาทของสหภาพแรงงาน พรรคการเมืองฝ่ายซ้าย นำสู่การสถาปนาฉันทามติสังคมประชาธิปไตย ที่รัฐปรับบทบาทสู่พันธะสัญญาที่ว่า ทรัพยากรทางเศรษฐกิจและการเมืองของรัฐวางอยู่บนฐานประโยชน์ของประชาชนเป็นอันดับแรก แนวความคิดดังกล่าวฝังลงในสถาบันทางการเมือง สถาบันทางเศรษฐกิจในโลกตะวันตก รวมถึงการวางรากฐานในประเทศสำคัญของระบบทุนนิยมหลังสงครามโลกครั้งที่สอง อย่างเยอรมนีและญี่ปุ่น และกลายเป็นกระแสหลักของแนวคิดการพัฒนาระหว่างประเทศ ราวสามทศวรรษหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ก่อนจะสิ้นสุดและถูกทำลายด้วยความสัมพันธ์การผลิตแบบเสรีนิยมใหม่ในช่วงปลายทศวรรษ 1970 (Jessop 2002)

ขณะที่แนวคิดเศรษฐศาสตร์ รัฐนิยมแบบเคนส์มีบทบาทในการวางกรอบแนวคิดรัฐสวัสดิการและสิทธิพลเมือง ดังปรากฏในงานของ T.H.Marshall (1992) ที่สะท้อนการพัฒนากรอบแนวคิดสัญญาประชาคมเข้ากับการเปลี่ยนแปลงของระบบทุนนิยมรวมถึงอธิบายอื่นๆที่ระบุว่า ทุนนิยมสวัสดิการ และความมั่นคงของมนุษย์สามารถพัฒนาการไปด้วยกันได้ ในทศวรรษ 1970 เจอนโซการ “วัฒนา” ไปพร้อมกันก็ถึงทางตัน ภายใต้วิกฤติน้ำมันและการลดลงของอัตรากำไร การย้ายฐานการผลิตและปรับโครงสร้าง การสะสมทุนให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น พร้อมกับการพยายามจำกัด “ของเสีย” ในระบบทุนนิยมที่รัฐเคยเป็นผู้รับภาระ ความพยายามในการปรับตัวของรัฐทุนนิยมได้เกิดขึ้นต่อเนื่อง จากการเป็นผู้เติมเต็มสวัสดิการและโครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุนการสะสมทุนของระบบทุนนิยม ผันสู่การเป็นผู้วางกติกาที่ส่งเสริมการสะสมทุนแบบยืดหยุ่นและวางเงื่อนไขการ

ทำงานหนักและรับผิดชอบตนเองของปัจเจกชนผ่านกลไกตลาดที่เข้ามาดูแลความมั่นคงในชีวิตแทนที่รัฐ ดังที่ Bob Jessop (2002) ได้อธิบายว่าระบอบเน้นค่าจ้างแนวชุมปีเตอร์ (Schumpeterian Workfare Regime) ได้ก้าวเข้ามาแทนที่ รัฐชาติ-สวัสดิการแบบเคนส์ (Keynesian National Welfare State) การก้าวเข้ามาแทนนี้เป็นกระบวนการที่มีการปรับเปลี่ยนความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างรัฐและพลเมืองให้รัฐเป็นผู้คุ้มครองตลาดเสรีและปัจเจกชนในฐานะผู้ประกอบการแทนสวัสดิภาพของพลเมืองในฐานะผู้ใช้แรงงาน เป็นกระบวนการที่ยาวนานโดยวางอยู่บนฐานการต่อสู้ทางชนชั้นตลอดปลายศตวรรษที่ 20 และส่งผลต่อเนื่องถึงสองทศวรรษแรกของศตวรรษที่ 21

จากพัฒนาการความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับรัฐ นับแต่ศตวรรษที่ 16 จะเห็นแนวโน้มสำคัญระหว่างความมั่นคงของรัฐ และความมั่นคงของมนุษย์ที่เป็นเงื่อนไขการปรับตัวของรัฐในลักษณะต่างๆ จากขัดแย้งสู่ร่วมมือ สู่รัฐอิงตลาดในศตวรรษที่ 21 จึงจะเห็นได้ว่าความสัมพันธ์ข้างต้นมิได้มีสูตรสำเร็จตายตัวหากแต่ขึ้นกับเงื่อนไขการต่อสู้ทางชนชั้นอันนำไปสู่การสถาปนาเงื่อนไขทางเศรษฐกิจการเมือง

3.3 การก่อตัวของรัฐทุนนิยมอุตสาหกรรมและการลดทอนความเป็นมนุษย์ (1750-1930)

3.3.1 รัฐในฐานะองค์กรทางการเมืองในทุนนิยมอุตสาหกรรม

รัฐทุนนิยมอุตสาหกรรมสถาปนาขึ้นมาอย่างเป็นระบบในศตวรรษที่ 18 เพื่อทดแทนกลไกของรัฐทุนนิยมพาณิชย์ที่เน้นการผูกขาดสัมปทานผ่านรัฐสมบูรณาญาสิทธิราชย์ที่สถาปนาขึ้นเมื่อ ศตวรรษก่อนหน้า ในอังกฤษการเกิด Magna Carta Libertatum กลางศตวรรษที่ 18 เป็นภาพสะท้อนการ

เปิดเสรีของกลุ่มทุนในการสะสมทรัพย์สินโดยไม่ผ่านฉันทานุมัติจากศาสนจักรหรืออาณาจักร เช่นเดียวกับการปฏิวัติในฝรั่งเศส ในปลายศตวรรษที่ 18 ก็เป็นภาพสะท้อนความขัดแย้งระหว่างการสะสมทุนของนายทุนอุตสาหกรรมที่ต้องการโครงสร้างอำนาจรัฐที่สอดคล้องต่อวิธีการสะสมทุน (Thompson 1968)

เป้าประสงค์สำคัญของการสถาปนารัฐทุนนิยมอุตสาหกรรมคือการสร้าง ตลาดแรงงานเสรี ที่สามารถตอบสนองต่อกระบวนการสะสมทุนได้ โครงสร้างรัฐถูกจัดวางโดยแบ่งออกเป็น สามปริมาตรหลัก คือ 1.พื้นที่สาธารณะควบคุมโดยรัฐ 2.พื้นที่เอกชนควบคุมโดยผู้ประกอบการได้แก่พื้นที่และสินทรัพย์ที่ครอบครองโดยกรรมสิทธิ์เอกชน และ 3.พื้นที่การผลิตซ้ำผู้ใช้แรงงาน แม้จะถูกรวมให้อยู่ในพื้นที่ 2 คือเป็นพื้นที่การครอบครองของเอกชนเหมือนกัน แต่พื้นที่ผลิตซ้ำมีความหมายเจาะจงถึงกระบวนการสร้างผู้ใช้แรงงานในฐานะปัจเจกชนให้แก่รอบการผลิตถัดไป การบริโภค การใช้ชีวิต ผ่านเงื่อนไขต่างๆ ซึ่งโดยมากแล้วถูกวางเงื่อนไขจาก พื้นที่ 1-2 โครงสร้างรัฐทุนนิยมอุตสาหกรรมจึงวางอยู่บนเงื่อนไขของความพยายามในการสร้างความสมดุลระหว่างสามพื้นที่ข้างต้น โดยการวางพื้นที่เอกชน เป็นพื้นที่หลักในการควบคุม พื้นที่สาธารณะและพื้นที่การผลิตซ้ำ (Lefebvre 1984)

-พื้นที่เอกชน หรือความสัมพันธ์ที่ได้แปรเปลี่ยนให้กลายเป็นสินค้า มีเป้าประสงค์หลักในการสะสมทุนและแสวงหากำไร โดยมีเงื่อนไขสำคัญคือ การกำหนด “เวลา” เชิงปริมาณที่สามารถวัดเข้ากับความสัมพันธ์ของมนุษย์ ในกิจกรรมต่างๆ โดยสร้าง “เวลาทำงาน” ขึ้นมาโดยมีนัยยะของมนุษย์ที่ถูกเวลาควบคุม และสร้างประสิทธิภาพสูงสุดภายใต้เงื่อนไขเวลาที่จำกัด ตัวอย่างรูปธรรมคือ การกำหนด เวลาแนวยาวของชีวิตที่พึงประสงค์เช่น

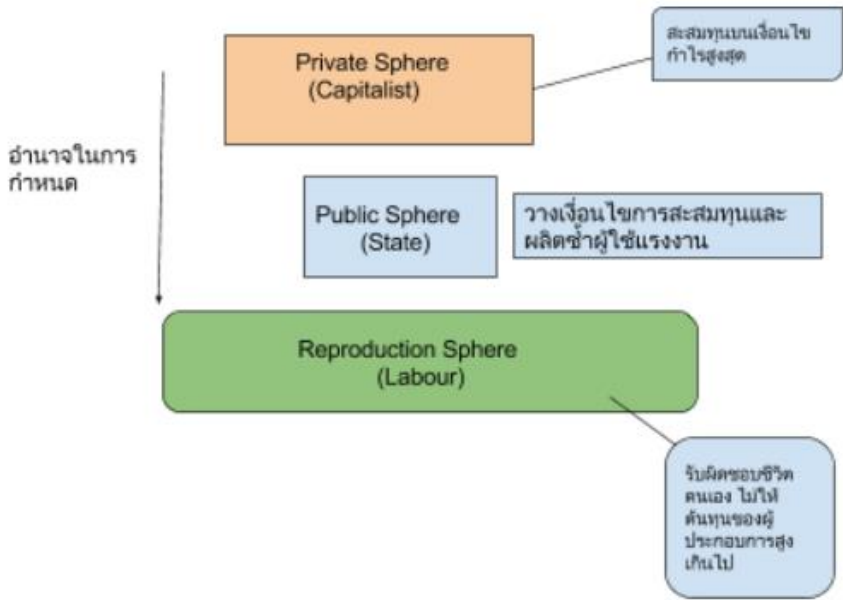

“วัยก่อนทำงาน” มีหน้าที่เรียนและฝึกฝนวิชาชีพ เพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงาน ในช่วงเวลาของ “วัยทำงาน” ก็ต้องถูกควบคุมให้ทำงานหนักและควบคุมชีวิตที่ดี เพื่อชีวิต “หลังวัยทำงาน” ที่ดี พร้อมกับภาพการทำงานเป็นเวลาในชีวิตประจำวันที่มีมนุษย์ถูกควบคุมด้วยการทำงานในแต่ละวันในลักษณะการทำงานพร้อมกับเครื่องจักรและวงจรการกระจายสินค้าในตลาด

-**รัฐกับพื้นที่สาธารณะ**พื้นที่สาธารณะมีนัยยะคือพื้นที่ที่ยังไม่ถูก “ซื้อ-ขาย” โดยเอกชน เป็นพื้นที่ที่ไม่มีเจ้าของ รัฐมีส่วนสำคัญในการวางเงื่อนไขให้เกิดมูลค่าซึ่งไม่ใช่พื้นที่ทางกายภาพเท่านั้น พื้นที่ทางสังคมต่างๆ ที่ถูกให้ความหมายว่าไม่มี “เจ้าของ” เช่นวิสาหกิจต่างๆที่ไม่ก่อให้เกิดกำไรหรือกิจการที่ผู้ประกอบการไม่สามารถทำได้เนื่องด้วยเงื่อนไขความไม่ลงตัวทางการแสวงหากำไร รัฐก็จะเป็นผู้แสดงสำคัญในการวางกติกาในการสะสมทุน ข้อจำกัดการผูกขาด และกระบวนการทำธุรกิจ อีกด้านหนึ่งรัฐจึงเป็นเหมือนคณะกรรมการจัดสรรผลประโยชน์ให้แก่กลุ่มผู้ประกอบการขนาดใหญ่ นอกจากนี้รัฐยังมีบทบาทสำคัญในการเข้าควบคุมพื้นที่การผลิตข้ามผ่านกลไกการปราบปราม ระบบราชการในช่วงศตวรรษ 18-19 มีเพื่อการปราบปรามทั้งทางกายภาพและอุดมการณ์เป็นสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรม การลงโทษ ระบบการศึกษา ทะเบียนราษฎร ล้วนเป็นไปเพื่อการควบคุมมนุษย์ในระบบเพื่อตอบสนองต่อกระบวนการสะสมทุน

-**รัฐกับพื้นที่การผลิตซ้ำ** พื้นที่ผลิตซ้ำมีความหมายอีกนัยหนึ่งคือการแปรสภาพปัจเจกชนให้กลับเข้าสู่วงจรการผลิตอีกครั้งแม้ด้านหนึ่งอาจเหมือนว่าเป็นพื้นที่ซึ่งอิสระจากอำนาจรัฐและทุน เช่นการบริโภค การพักผ่อน ความสัมพันธ์กับเพื่อนและครอบครัว ภายใต้รัฐทุนนิยมอุตสาหกรรม ระบบได้พยายามแบ่ง พื้นที่การทำงาน ออกจาก พื้นที่ของเวลาว่าง เพื่อให้ปัจเจกชนรู้สึกถึงช่วงชีวิตที่ “เป็นของตนเอง” แต่จาก

การศึกษาของนักเศรษฐศาสตร์การเมือง และนักสังคมวิทยาการเมือง อย่าง Talcott Parson (1991) ชี้ให้เห็นถึงว่า พื้นที่เวลาว่างเป็นเพียงภาพสะท้อน การแบ่งงานกันทำของระบบทุนนิยมเพื่อลดต้นทุนในการควบคุม กล่าวอีก นัยหนึ่ง ครอบครัหรือความสัมพันธ์อื่นหลังการทำงานถูกสร้างเป็นส่วนต่อ ขยายของเวลางานเพื่อการควบคุมผู้ใช้แรงงานในส่วนที่รัฐไม่สามารถทำได้ ด้วยข้อจำกัดด้านความชอบธรรมหรือต้นทุนทางเศรษฐกิจ สถาบันทางสังคม ทั้งหลายเหล่านี้ก็จะเข้ามาทำหน้าที่ในการควบคุมและสร้างแรงงาน ตอบสนองต่อวงจรผลิตอีกทางหนึ่ง

ภาพที่ 3.1 โครงสร้างองค์กรของรัฐทุนนิยมอุตสาหกรรม

สังเคราะห์จากกรอบความคิดของ Lefebvre (1984)

3.3.2 การกำเนิดขึ้นของอำนาจความรุนแรงทางกายภาพและการปราบปราม

การทำงานของสามพื้นที่ข้างต้นถูกคาดหวังว่าสามารถสร้างความสมดุลระหว่างกันได้ นั่นคือพื้นที่เอกชนหรือระบบเศรษฐกิจวางเงื่อนไขการสะสมทุนและควบคุมแรงงาน ขณะที่พื้นที่สาธารณะหรืออำนาจรัฐมีส่วนสำคัญในการวางเงื่อนไขกระบวนการทำให้เป็นสินค้าและการผลิตซ้ำโดยใช้พื้นที่การผลิตซ้ำในการดำเนินการส่วนที่รัฐและทุนมีข้อจำกัดในการดำเนินการในพื้นที่ “ส่วนตัว” ของผู้ใช้แรงงาน แต่ความสมดุลข้างต้นก็ถูกตั้งคำถาม ทั้งในมิติทางเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม เมื่อตัวระบบดำเนินการไป วิฤติการสร้างความชอบธรรมของระบบนำไปสู่การพยายามรื้อฟื้นความชอบธรรมผ่านพื้นที่ต่างๆซึ่งมีแนวโน้มที่จะสมเหตุสมผลน้อยลงและนำไปสู่ทางออกด้วยความรุนแรงทางกายภาพและการปราบปราม (Althusser 1969)

กองทัพสมัยใหม่ ทำงานร่วมกับระบบยุติธรรม กองกำลังตำรวจประจำการ การประท้วงของผู้ใช้แรงงานในระบบอุตสาหกรรมเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งมีการจัดตั้งอย่างเป็นระบบและการปะทุด้วยความไม่พอใจ ขณะเดียวกันเหตุผลทางปรัชญาว่าด้วยเสรีนิยม-ทุนนิยมก็ได้รับการตั้งคำถามและเสื่อมความสามารถในการสร้างความชอบธรรม ภารกิจหลักของกองทัพประจำการคือการเข้าร่วมปราบปรามจลาจลทั้งในประเทศและในพื้นที่อาณานิคม กองทัพสมัยใหม่เป็นกลจักรสำคัญในการสะสมทุนผ่านการปล้นชิงในพื้นที่ต่างๆอันห่างไกลจากคำอธิบายว่าด้วย จิตวิญญาณของการใช้เหตุผลหรือประโยชน์ร่วมกันของการค้าและการลงทุน จากสถิติการประท้วงในยุโรปและสหรัฐอเมริกาในช่วงศตวรรษที่ 19 ตอนปลายเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง เช่นเดียวกับชั่วโมงการทำงานและการเข้าสู่ตลาดแรงงานของ

แรงงานเด็กและแรงงานสตรี การปราบปรามเกิดขึ้นทั่วไปโดยเฉพาะในกรณีของอังกฤษ และเยอรมนี ที่ระบบอุตสาหกรรมมีความก้าวหน้า การอพยพเข้าสู่เมืองใหญ่ทำให้การควบคุมทางสังคมเข้มงวดขึ้น ตามเงื่อนไขของความยากจนจากความเหลื่อมล้ำทางสังคม ปัญหาอาชญากรรมเป็นเรื่องทั่วไปในเมืองใหญ่ อันนำไปสู่การขยายตัวของกองกำลังตำรวจประจำการ และตำรวจปราบจลาจล การใช้กำลังปราบปรามเป็นหนทางที่เป็นที่เข้าใจทั่วไป แม้การชุมนุมประท้วงจะเพิ่มขึ้นอย่างเป็นระบบแต่กฎหมายที่รับรองสิทธิในการชุมนุมประท้วงยังไม่ปรากฏ จากข้อสังเกตของ Engels ชนชั้นผู้ใช้แรงงานในอังกฤษตระหนักถึงพลังของตนเองขณะที่การครอบงำของชนชั้นสูงเริ่มเสื่อมความชอบธรรมและมักใช้การปราบปรามเป็นทางออกของความขัดแย้ง (Engels and McLellan 2009)

3.3.3 การขยายตัวของจักรวรรดินิยมทุนนิยม และการเสื่อมความชอบธรรมในสงครามโลกครั้งที่ 1

ความขัดแย้งที่เพิ่มสูง ทำให้รัฐของชนชั้นนายทุนต้องเพิ่มอัตราการขยายพื้นที่อาณานิคมเพื่อป้องกันแรงงานทาส วัตถุดิบและ โอกาสของพลเมืองรุ่นใหม่ในประเทศตน นำสู่การเติบโตของลัทธิจักรวรรดินิยม ชนชั้นกลางในประเทศเจ้าอาณานิคมดูเหมือนว่าสามารถเก็บดอกผลจากการขยายตัวของยุคสมัย Belle Époque ด้วยสภาพการขยายตัวทางเศรษฐกิจในพื้นที่อาณานิคมนำความมั่งคั่งมาสู่พื้นที่ประเทศศูนย์กลาง แต่ภายใต้การเติบโตนั้นก็เต็มไปด้วยความเปราะบาง ระบบทุนนิยมมุ่งผลิตสร้างลัทธิชาตินิยมเพื่อสร้างความเป็นหนึ่งเดียวกันในการควบคุมการผลิตและการจัดสรรทรัพยากร ลัทธิชาติถึงลักษณะสำคัญของลัทธิทุนนิยม ที่มีได้ส่งเสริมการแข่งขัน หรือสร้างสรรค์แต่อย่างใด เมื่อทรัพยากรมีจำกัดกลุ่มทุนพยายามสนับสนุนรัฐให้ใช้อำนาจทางการทหารเข้าผูกขาด และปล้นชิงอันก่อให้เกิดการล่าอาณานิคม

นิคมที่โหดร้าย เปลี่ยนชนพื้นเมืองให้เป็นทาส พร้อมกับการเติบโตของจารีตนิยมแบบใหม่ผ่านศาสนา ความรักชาติ ครอบครัวยุคใหม่พร้อมกับวัฒนธรรมชาวยุโรปเป็นใหญ่เพื่อสะดวกในการควบคุมและปล้นชิงในระบบทุนนิยม (Ansell-Pearson, Parry et al. 1997)

ขณะที่ระบบทุนนิยมเติบโตและขยายตัวอย่างเต็มที่ในช่วงต้นศตวรรษที่ 20 ก็กลับกลายเป็นฝันร้ายของชาติอาณานิคม ที่ถูกปล้นชิงและกดขี่อย่างไม่เคยมีมาก่อน แม้ว่าประเทศโพ้นทะเลจะถูกปรับเปลี่ยนเข้าสู่ระบบการค้าและอุตสาหกรรมสมัยใหม่แต่ก็แลกมาด้วยการปล้นชิงทรัพยากร ผู้ปกครองแบบจารีตถูกโค่นล้ม ถูกแทนที่ด้วยชนชั้นกระฎุมพีใหม่ที่เป็นตัวแทนของชาติตะวันตก แม้มูลค่าเศรษฐกิจจะขยายตัวแต่การเข้าถึงทรัพยากรของผู้คนในพื้นที่อยู่ในระดับต่ำ และมูลค่าส่วนมากถูกดึงเข้าสู่ประเทศอุตสาหกรรมในตะวันตก ส่งผลให้ประเทศตะวันตกพบกับ “ความสันติ” โดยสัมพัทธ์เมื่อเทียบกับครึ่งศตวรรษก่อนหน้านั้น อย่างไรก็ตาม “ความสันติ” ข้างต้นกินช่วงระยะเวลาอันสั้นตามวงจรการสะสมทุนของระบบทุนนิยม เมื่อเผชิญกับภาวะแนวโน้มการลดลงของอัตรากำไรในช่วงต้นศตวรรษที่ 20 ก็นำไปสู่ปัญหาความขัดแย้งในประเด็นทรัพยากรระหว่างประเทศ รวมถึงความเสี่ยงที่สูงขึ้นจากการลงทุนโครงสร้างพื้นฐาน ทำให้หลายรัฐบาลในยุโรปล้มละลาย และนำไปสู่การสงครามโลกครั้งที่ 1 อันเป็นเงื่อนไขเบื้องต้นที่แสดงให้เห็นถึงกลไกการรักษาโครงสร้างของระบบทุนนิยม ผ่านการใช้อำนาจความรุนแรงเพื่อควบคุมทรัพยากรอันนำไปสู่การผูกขาดที่มากขึ้นดังปรากฏในระบบ เศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศหลังสงครามโลกครั้งที่ 1

3.4 พัฒนาการทุนนิยมสายพาน การต่อสู้ทางชนชั้นและรัฐสวัสดิการ (1930-1960)

ระบบทุนนิยมสายพานพัฒนาขึ้นมานับจากศตวรรษที่ 19 แต่ก็เผชิญกับเงื่อนไขความขัดแย้งอย่างต่อเนื่อง อันปรากฏในสงครามโลกครั้งที่ 1 สิ่งที่ปรากฏคือระบบทุนนิยมสายพานที่เข้มแข็ง การควบคุมในสถานประกอบการอย่างเข้มข้น การมองว่าผู้ใช้แรงงานเป็นเครื่องจักรพร้อมๆ กับการเป็นต้นทุน ส่งผลสองด้านคือ 1.การพยายามจำกัดต้นทุนดังกล่าวให้มีราคาต่ำที่สุดเพื่อประโยชน์ในการแสวงหากำไร อย่างไรก็ตามการพิจารณาเช่นนี้ก่อให้เกิดวิกฤติแนวโน้มการลดลงของอัตรากำไร อันเป็นหนึ่งในเหตุปัจจัยของสงครามโลกครั้งที่ 1 อันสร้างผลเสียอย่างมากต่อระบบทุนนิยม อันนำไปสู่การพิจารณาอีกด้านคือ 2.การพยายามควบคุมทางสังคมผ่านการเพิ่มสวัสดิการแก่ผู้ใช้แรงงาน อันเป็นผลจากการต่อสู้ทางชนชั้นในระบบทุนนิยมที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เกิดแนวทาง ชาตินิยม-ทุนนิยมขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายใต้วิกฤติเศรษฐกิจโลก ช่วงทศวรรษ 1930 นำสู่การปรับใช้แนวทางเศรษฐศาสตร์มหภาคของเคนส์ผ่านการจ้างงานเต็มอัตรา ถึงแม้แนวโน้มนี้จะจบลงด้วย สงครามโลกครั้งที่ 2 แต่ก็เป็นสงครามครั้งใหญ่ครั้งสุดท้ายที่มีผลวงกว้างต่อพื้นที่ระบบทุนนิยมทางกายภาพ แนวทางการพัฒนาระบบทุนนิยมในศตวรรษที่ 20 มุ่งไปที่การควบคุมทางสังคมในระบบสายพานเพื่อเพิ่มมูลค่าการผลิตมากกว่า การพยายามปล้นชิงทรัพยากรในพื้นที่ต่างๆ

3.4.1 องค์การทางการเมืองและรัฐประชาธิปไตย ภายใต้ทุนนิยมสายพาน

แนวความคิดแบบ Modernism อธิบายถึงการเติบโตของอุดมการณ์ประชาธิปไตยพร้อมกับการขยายตัวของระบบทุนนิยม การสถาปนาระบบทุนนิยมที่มีความมั่นคงนำไปสู่การสถาปนาอุดมการณ์ประชาธิปไตยที่มั่นคงเมื่อย้อนไปในศตวรรษก่อนหน้าระบบทุนนิยมประสบปัญหาเรื่องความมั่นคง

ในการแสวงหาทรัพยากร แรงงาน และตลาดระบายสินค้า การแก้ปัญหาด้วยสงครามระหว่างรัฐกลับทำให้เลือนไขแย่งลง รวมถึงความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นภายในพื้นที่ที่ขยายตัวอย่างต่อเนื่อง Lipset ชี้ให้เห็นว่าวิกฤติในสังคมทุนนิยมนำสู่วิกฤติทางการเมืองเช่นเดียวกัน การหวนกลับสู่ราชาธิปไตย เผด็จการอำนาจนิยม เผด็จการเบ็ดเสร็จ เป็นภาพสะท้อนความล้มเหลวของการสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและเชื่อมั่นในระบบทุนนิยม การออกแบบระบบสังคมและการเมืองใหม่ได้เกิดขึ้นหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยมีหัวใจคือการสร้างความเชื่อมั่นระหว่างชนชั้นรวมถึง ความยึดมั่นในสถาบันการเมืองภายใต้ระบอบประชาธิปไตยอันทำให้ความแตกต่างระหว่างผลประโยชน์ทางชนชั้นถูกคาดหวังให้สามารถจัดการได้ภายใต้ช่องทางปกติ ความคิดจักรวรรดินิยมหรือมีใครยาวสาวได้สาวเอาอันนำสู่ความเหลื่อมล้ำภายในสังคมและระหว่างประเทศมิได้ถูกพิจารณาในฐานะแนวทางหลักอีกต่อไป แนวทางสังคมประชาธิปไตย ได้ก้าวเข้ามา มีบทบาทสำคัญเพื่อสร้างความเป็นหนึ่งเดียวกันในสังคมผ่านพรรคแรงงานและพรรคแนวสังคมประชาธิปไตยในยุโรปตะวันตกและสหรัฐอเมริกาโดยมีเป้าหมายในการสร้างความมั่นคงทางสังคมควบคู่กับการเติบโตของประชาธิปไตยและความเติบโตทางเศรษฐกิจไปพร้อมกัน โดยมีนโยบายและสวัสดิการ เป็นเครื่องมือสำคัญในการผลักดันฉันทมติสังคมประชาธิปไตยหลังสงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นไป ทั้งนี้การเกิดขึ้นขององค์กรทางการเมืองในลักษณะรักประชาธิปไตยก็เป็นไปเพื่อ ประโยชน์ในการควบคุมสังคมในระบบทุนนิยมที่มีความสลับซับซ้อนและความขัดแย้งที่สูงมากขึ้น (Lipset and Bendix 1959)

3.4.2 อำนาจการครอบงำทางอุดมการณ์ การสร้างความเป็นปกติในชีวิตประจำวันและชีวิตมิติเดียว

แม้ว่าแนวทางสังคมประชาธิปไตย จะได้ทำการจัดลำดับ ความสำคัญของมิติต่างๆ อันแตกต่างไปจากในศตวรรษที่ 19 ความมั่นคงทางสังคม และความ เป็นอยู่ของมนุษย์โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ใช้แรงงาน ถูกให้ความสำคัญ มาเป็น อันดับต้นต้น ด้วยเหตุผลจากประสบการณ์ที่ผ่านมาว่า หากความขัดแย้งใน สังคม พุ่งสูงขึ้น จะทำให้ โอกาสในการสะสมทุน มีความผันผวนและไม่สามารถคาดเดาได้ แต่ว่า เป้าหมายการควบคุม ทางสังคมก็ยังคงอยู่ ระบบ เศรษฐกิจแบบสายพาน รายการควบคุมชีวิตของผู้ใช้แรงงานสถาปนาขึ้นมา อย่างเป็นระบบ การสถาปนาระบอบอำนาจนิยมแบบใหม่ ก็ได้เกิดขึ้นพร้อม พร้อมกับอุดมการณ์ชีวิตที่ดีภายใต้ระบบทุนนิยม ก็ถูกสถาปนาขึ้นในเวลา เดียวกัน ชีวิตที่ดี มิได้จำเพาะเฉพาะชนชั้นกลางหรือผู้ประกอบการติดต่อไป โดยขยายรวมถึงผู้ใช้แรงงานอันเป็นคนส่วนใหญ่ในสังคม (Marcuse 1964) แต่ชีวิตที่ดีของผู้ใช้แรงงานนั้นก็ถูกจำกัด ภายใต้เงื่อนไขความเป็นไปได้ ที่ ระบบทุนนิยมสามารถกระจายความมั่งคั่งให้สูงคนส่วนใหญ่ได้ ซึ่งแน่นอนว่า มันไม่ได้หมายถึง ชีวิตที่ดีที่เทียบเท่ากับผู้ประกอบการชนชั้นในทุนหรือผู้มี อำนาจในสังคม ความคิดแบบ สายพานนิยม และการแบ่งงานกันทำ ภายใน องค์กร เพื่อสร้างประสิทธิภาพ กำไรแก่องค์กรอันนำสู่ผลประโยชน์ของผู้ใช้ แรงงาน กลายเป็นนโยบายหลักหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ผู้ใช้แรงงานที่มี ความภักดีต่อระบบ เชื่อมมันยึดถือในอุดมการณ์แบบทุนนิยมสายพาน จะ ได้รับการตอบรับคำสัญญาเรื่องการมีชีวิตที่ดี ความฝันแบบอเมริกัน เป็น หนึ่งในตัวอย่างที่ถูกนำมาใช้ในการปรับแต่ง ชีวิตที่ดีมีเสรีภาพและเลือกได้ หากทำงานหนัก ภักดีต่อระบบ มีความสามารถเพียงพอ ลักษณะดังกล่าว ปรากฏในยุโรปตะวันตกเช่นเดียวกัน แม้ว่ารัฐบาล จะถูกควบคุมโดยพรรค

การเมืองฝ่ายซ้าย แต่การพยายามประนีประนอมกับประสิทธิภาพและกำไรของบกที่นิยม ทำให้ท้ายที่สุดแล้วฝ่ายซ้ายในยุโรปตะวันตกและสหรัฐอเมริกา ก็ได้ไปไกลกว่า การสถาปนาการควบคุมทางอุตสาหกรรมทางการเมืองและสังคมแบบใหม่ให้แก่ระบบทุนนิยมสายพาน ที่ไหนจะเพิ่มเสรีภาพโอกาสและอำนาจของผู้ใช้แรงงาน แต่ก็ไม่สามารถไปไกลได้เกินกว่า การต่อสู้เพื่อประนีประนอมกับระบบทุนนิยมในท้ายสุด ดังจะเห็นได้ในผู้กระทำของความพยายาม ในการสร้างการขยายตัวของชนชั้นกลาง การสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ในสังคม การยกระดับชนชั้น และจำกัดการต่อสู้ทางชนชั้น ให้อยู่ภายในเพียงแค่กรอบทางกฎหมาย หรือการสถาปนาอำนาจภายในรัฐตนเท่านั้น

3.4.3 กระบวนการสร้างความชอบธรรมแบบชีวิตสายพานและวิกฤตการสร้างความปลอดภัย

การสถาปนา รัฐสวัสดิการแม้เสมือนหนึ่งการสร้างจุดสมดุลระหว่างสังคมนิยมและทุนนิยม โดยสามารถสร้างความเสมอภาคทางเศรษฐกิจครบคู่ไปกับการเติบโต ทางเศรษฐกิจเช่นเดียวกัน โดยมีข้อสมมติว่า สังคมที่มีความมั่นคง ผู้ใช้แรงงานสามารถคาดเดาส่งที่เกิดขึ้นในชีวิตของตนได้ แบบรับความเสี่ยงที่น้อยจะนำสู่ การสร้างความสร้างสรรค์ อันสามารถเพิ่มมูลค่าให้แก่เศรษฐกิจในระบบทุนนิยม เงื่อนไขข้างต้นนำสู่แนวนโยบายทางเศรษฐกิจแบบ เคนส์ที่มีอิทธิพลยาวนาน กว่า 3 ทศวรรษ เช่นเดียวกับ อิทธิพลของพรรคแนวสังคมนิยมประชาธิปไตย ทั้งในสหรัฐอเมริกาและยุโรปตะวันตก (Harvey 2010) แต่ความสมดุลข้างต้นนั้น ก็มาถึงจุดสิ้นสุด ในช่วงปลายทศวรรษ 1970 ต่อเนื่องถึงทศวรรษ 1980 นั่นคือ การลงทุนในสวัสดิการหรือค่าใช้จ่ายภาครัฐ ไม่สามารถกระตุ้นให้เศรษฐกิจมีการเติบโต

ได้ เมื่อเผชิญกับวิกฤตแนวโน้มการลดลงของอัตรากำไร ซึ่งเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในช่วงเวลาดังกล่าว นำสู่ความพยายามในการปรับตัวของชนชั้นนายทุน ที่พยายามหลีกเลี่ยงหนีออกจากตัวแบบทุนนิยมสวัสดิการ ผู้การสร้างระบบทุนนิยมรูปแบบใหม่ ที่ผู้ประกอบการแบกรับความเสี่ยงน้อยลง และพยายามกำจัดของเสียที่ไม่จำเป็นต่อการแสวงหากำไร เช่น การดูแลส่วนการระยะยาวการใส่ใจสิ่งแวดล้อมหรือการพัฒนาบรรษัทควบคู่กับ ผลประโยชน์ของคนในชุมชน ซึ่งเป็นแนวทางหลักของทุนนิยมสวัสดิการ ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 แนวทางข้างต้น ถูกมองว่า ไม่สามารถวางเงื่อนไขการสะสมทุนได้อีกต่อไป จึงกลายเป็นจุดเริ่มต้นของการพยายามผลักดัน ทุนนิยมเสรีนิยมใหม่ โดยรัฐบาลจะปรับเปลี่ยนจากการกระตุ้นในซีกอุปสงค์สู่การกระตุ้น ในซีกอุปทานแทน เช่น การลดภาษีบรรษัท การลดภาษีเงินได้ส่วนบุคคล เพื่อสร้างแรงจูงใจในการทำงานและการเปลี่ยนงาน การวางเงื่อนไขให้กฎหมายแรงงาน หรือข้อกำหนดทางสิ่งแวดล้อมต่างๆ มีความยืดหยุ่นเพื่อเอื้อ ต่อการสะสมทุน ความพยายามนี้มีได้เป็นเพียงแค่การปรับเปลี่ยนนโยบายทางเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ยังรวมถึง การปรับเปลี่ยนโครงสร้างของรัฐ วัฒนธรรมทางสังคม วิธีคิดเกี่ยวกับชีวิต ของปัจเจกชนในสังคม ซึ่งเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่ยาวนาน แต่ก็ประสบความสำเร็จ ในการสถาปนาอุดมการณ์เสรีนิยมใหม่ ในช่วงต้นศตวรรษที่ 21 และดูเหมือนว่า แนวทางทุนนิยมสวัสดิการจะเป็นสิ่งที่พ้นยุคสมัย ทั้งจากมุมมองของฝ่ายขวา และฝ่ายซ้ายก็ตาม

3.5 เสรีนิยมใหม่และการแปรสภาพความรับผิดชอบของรัฐเหนือพลเมือง

การปรับตัวของระบบทุนนิยมเข้าสู่กระแสเสรีนิยมใหม่ได้วางเงื่อนไขการเปลี่ยนความสัมพันธ์จากรูปแบบ รัฐและพลเมืองสู่ความสัมพันธ์แบบ สมาชิกและตลาด โดยมีเป้าประสงค์หลักคือการรักษาอัตรากำไร

ประสิทธิภาพ และกำจัด "สิ่งที่ไม่จำเป็น" ต่อการสะสมทุน เช่น ประกันการว่างงาน สิทธิทางการศึกษา เงินบำนาญชราภาพ กฎหมายคุ้มครองแรงงาน รวมถึงการเพิ่มบทบาทของทุนการเงินเพื่อเอื้อต่อการสะสมทุนในลักษณะข้ามชาติและมีความรับผิดชอบต่อปัจเจกชนและผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อมในระยะยาว แม้ว่าคุณลักษณะ "อันไม่จำเป็น" ที่ได้ระบุเป็นเงื่อนไขสำคัญในการพัฒนาระบบทุนนิยมหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เพื่อลดทอนความขัดแย้งทางชนชั้น แต่วิกฤติเศรษฐกิจรวมถึงการขยายตัวทางเศรษฐกิจของระบบการสะสมทุนแบบยืดหยุ่นได้แสดงให้เห็นว่า การเติบโตทางเศรษฐกิจภายใต้ทุนนิยมเสรีนิยมใหม่มีอัตราที่สูงขึ้น ลงทุนน้อยลง และรับความเสี่ยงน้อยลงดังตัวอย่างของกลุ่มประเทศเศรษฐกิจใหม่ เช่น บราซิล รัสเซีย อินเดีย จีน ที่สามารถสร้างความมั่งคั่งเริ่มต้นโดยการลงทุนผ่านซีกอุปกาน เช่น การดึงดูดผู้ประกอบการข้ามชาติด้วยมาตรการทางภาษี กฎหมายแรงงานที่ยืดหยุ่น เขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยที่รัฐบาลไม่ต้องเข้ามาแบกรับภาระด้านการดูแลชีวิตพลเมือง จึงเหมือนเป็นการแสดงให้เห็นว่าจุดลงตัวระหว่างทุนนิยมและสังคมนิยมผ่านนโยบายรัฐสวัสดิการได้สิ้นสุดลง แนวทางนโยบายเสรีนิยมใหม่ก้าวเข้ามาแทนที่และวางเงื่อนไขการสะสมทุนแบบใหม่ผ่านโครงสร้างอำนาจรัฐและความสัมพันธ์เชิงอำนาจในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป (Harvey 2007)

3.5.1 ลักษณะองค์กรทางการเมืองที่การควบคุมเข้มข้นโดยใช้อำนาจความรุนแรงน้อยลง

รัฐที่เคยมีบทบาทสำคัญในการควบคุมทางสังคม ทั้งการใช้อำนาจการปราบปราม อำนาจทางอุดมการณ์ หรืออำนาจทางเศรษฐกิจผ่านการจัดสรรสวัสดิการ รัฐสถาปนาการเป็นผู้ผูกขาดอำนาจการใช้ความรุนแรงโดยชอบธรรม แต่ในขณะเดียวการควบคุมในลักษณะข้างต้นนอกจาก

ค่าใช้จ่ายภาครัฐที่พุ่งสูงขึ้นต่อเนื่องแล้ว ประสิทธิภาพในการควบคุมก็ต่ำ มีความเสี่ยงต่อการเผชิญหน้ากับพลเมือง และไม่ได้รับประกันว่าการลงทุนเพื่อการควบคุมจะประสบความสำเร็จ และหากไม่สำเร็จความเสี่ยงของรัฐในการปะทะกับพลเมืองก็ไม่สามารถคาดเดาได้ (Regilme 2014)

กลไกสำคัญในการนำมาควบคุมคือการผลักดันการควบคุมผ่านกลไกตลาด แม้กลไกตลาดจะมีผลต่อชีวิตของมนุษย์มานานแล้วแต่รัฐยังนับเป็นตัวแสดงหลักที่เข้ามาควบคุมให้วิถีชีวิตของปัจเจกชนเป็นไปตามกลไกตลาดและการสะสมทุน แต่เมื่อรัฐมีความเสี่ยงและต้นทุน ยุทธศาสตร์แบบใหม่จึงถูกนำมาใช้คือการใช้ กลไกตลาดในการควบคุม อำนาจการคัดกรอง เลือกรสรร กำหนดวิถีชีวิต ความเชื่อ ความศรัทธา ทัศนคติของประชาชนผ่านกลไกตลาดอย่างเข้มข้น รัฐคือผู้วางเงื่อนไขให้อำนาจทุนและกลไกตลาดทำงานได้อย่างเต็มที่ และการควบคุมต่างๆ ก็จะมาเองโดยที่รัฐมีจำเป็นต้องเข้าไปแบกรับความเสี่ยง เช่น กลไกตลาดผลักดันให้คนที่มีความสามารถสูงสามารถทำงานได้รับค่าจ้างที่สูงและมั่นคงในตลาดแรงงาน ปัจเจกชนก็จำเป็นต้องทำงานหนัก เข้าสู่ระบบกักขัง อยู่ภายใต้กรอบอำนาจนิยมทางการศึกษา เพื่อที่ตนจะได้มีชีวิตที่ดี โดยที่รัฐไม่จำเป็นต้องมาควบคุมด้านศีลธรรมต่างๆ เพียงปล่อยให้การศึกษากลายเป็นการลงทุนและสนับสนุนกลุ่มทุนให้สามารถแสวงหากำไรผ่านการศึกษาเท่านั้น หรือการปล่อยให้มีการเสริมการทำงานโดยปราศจากกฎหมายหรือข้อกำหนดด้านแรงงานต่างๆ สร้างความตึงเครียดและแปลกแยกต่อผู้คนในสังคม เวลาที่หัดสั้นทำให้รสนิยมและวิถีชีวิตทางศิลปะถูกแปรเปลี่ยนตามความต้องการของระบบทุน และปัจเจกชนกลายเป็นผู้ยอมจำนน (Passive) ด้วยเงื่อนไขการคัดกรองทางเศรษฐกิจ โดยที่รัฐไม่ได้เป็นผู้เข้ามาปะทะโดยตรง

3.5.2 อำนาจนิยมผ่านเสรีนิยมทางเศรษฐกิจ และโลกที่ไม่มีทางเลือก

แม้รัฐจะลดบทบาทลงในการปราบปรามทางกายภาพ ด้วยเงื่อนไขการลดความเสี่ยงในการปะทะ และต้นทุนด้านการปราบปราม รวมถึงกลไกอุดมการณ์ที่ได้รับผลกระทบจากการแปรรูประบบการศึกษา ต้นทุนที่สูงขึ้นของการมีครอบครัว จึงเหมือนว่ารัฐลดบทบาทการควบคุมทั้งทางการปราบปรามและทางอุดมการณ์ แต่มิได้หมายความว่าความสัมพันธ์แบบเสรีนิยมใหม่จะวางเงื่อนไขให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ทางการเมืองและสังคมที่มีลักษณะเสรีมากขึ้นตามเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ ในทางตรงข้ามการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจการเพิ่มการรับผิดชอบตัวเองในระดับปัจเจกชนกลับนำสู่การจำกัดอำนาจของปัจเจกชนมากขึ้น

เมื่อพิจารณาว่าปัจเจกชนเป็นผู้บริหารความเสี่ยงและแบกรับความเปราะบางด้วยตัวของพวกเขาเอง ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ที่มากขึ้น ประกอบกับกระบวนการสะสมผ่านการปล้นชิงได้แปรเปลี่ยนให้ความสัมพันธ์พื้นฐานหลายอย่างกลายเป็นสินค้าและสามารถแสวงหากำไรได้อย่างเต็มที่ เช่นการศึกษา สาธารณสุข พื้นที่การพักผ่อน ความบันเทิงพื้นฐาน ฯลฯ มนุษย์ในสังคมเสรีนิยมใหม่มีแนวโน้มการกลายเป็นมนุษย์ล่วงหน้าได้ด้วยเจตจำนงของพวกเขาในการแยกขาดตนเองออกจากชุมชนหรือพื้นที่สาธารณะ แต่เงื่อนไขเศรษฐกิจเป็นตัวบีบบังคับให้พวกเขากลายเป็นมนุษย์เศรษฐกิจ ความบันเทิงถูกจำกัด พร้อมกับพื้นที่ทางสังคมในชีวิตประจำวัน สิ่งที่ทำให้พวกเขาสามารถอยู่บนเงื่อนไขการผลิตซ้ำผู้ใช้แรงงานได้ คือกลไกทางจารีตแบบอนุรักษนิยมใหม่ การรับผิดชอบตนเอง การอุทิศตนเพื่อภาพนามธรรมที่ผูกติดตัวตน ด้วยเงื่อนไขข้างต้นนี้ทำให้ปัจเจกชนภายในระบบไร้อำนาจโดยปริยายเมื่อทางเลือกถูกจำกัดด้วย

เงื่อนไขทางเศรษฐกิจการควบคุมตนเองเป็นเงื่อนไขสำคัญในการทำให้ชีวิตของพวกเขาสามารถดำเนินต่อไปได้ เมื่อพวกเขาไร้ตัวตนในพื้นที่ทางเศรษฐกิจ พื้นที่ทางการเมืองและสังคมจึงกลายเป็นที่ล่องหนไปด้วย สิ่งที่น่าประหลาดและมีตัวตนในสังคมเสรีนิยมใหม่คือบริษัทขนาดใหญ่และแนวทางการควบคุมแบบเสรีนิยมใหม่ที่มีตัวตน รัฐเป็นเพียงส่วนต่อขยายของการควบคุมในสังคมเสรีนิยมใหม่ พื้นที่การต่อรองภายใต้ปริณิณทลทางการเมืองจึงหายไปพร้อมกับสิทธิอำนาจของรัฐเหนือพลเมืองเหลือเพียงความสัมพันธ์ระหว่าง “ปัจเจก” กับ “ตลาด” ซึ่งไม่มีเงื่อนไขการต่อรองใดนอกจาก มูลค่าแลกเปลี่ยนที่กำหนดโดยบริษัทขนาดใหญ่อันทรงสิทธิอำนาจและอยู่เหนือกติกาหรือชุดความเป็นธรรมใดๆ (Soss, Fording et al. 2011)

3.5.3 การแปรสภาพแนวคิดว่าด้วยความมั่นคงของมนุษย์ในกระแสเสรีนิยมใหม่

ความมั่นคงของมนุษย์แปรเปลี่ยนจากการเอาชนะธรรมชาติในสังคมก่อนสมัยใหม่ สู่การพยายามเอาชนะความกลัวในความสัมพันธ์ของมนุษย์ในยุคกลาง ในช่วงของการปฏิวัติอุตสาหกรรมความมั่นคงของมนุษย์วางอยู่บนเงื่อนไขการพยายามเอาชนะความขาดแคลน กระทั่งในศตวรรษที่ 20 ความมั่นคงของมนุษย์ไปไกลกว่าการเอาชนะธรรมชาติเนื่องด้วยการปฏิรูปทางปรัชญาหลายศตวรรษ เอาชนะความกลัวในความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ได้ด้วยการเติบโตของประชาธิปไตย เอาชนะความขาดแคลนด้วยการพัฒนาอุตสาหกรรม ความท้าทายใหม่ในศตวรรษที่ 20 คือการสร้างความเท่าเทียมท่ามกลางการผลิตล้นเกิน และเงื่อนไขก็นำสู่รัฐสวัสดิการหลังสงครามโลกครั้งที่สองในกลุ่มประเทศอุตสาหกรรม

คำถามคือเมื่ออยู่ภายใต้กระแสเสรีนิยมใหม่ที่ระบบมุ่งรักษาการเติบโตของกำไรและลดทอนการคุ้มครองสิทธิสวัสดิการโดยรัฐลงไป ความมั่นคงของมนุษย์จะถูกจัดวางอย่างไร ลักษณะที่ปรากฏชัดคือการเติบโตของการรับผิดชอบตัวเองของปัจเจกชน ชีวิตถูกคำนวณด้วยมาตรวัดเชิงปริมาณผ่านการสะสมทุนส่วนตัว ความมั่นคงของมนุษย์จึงไม่ใช่อิสระในการเลือกหรือสร้างสรรค์อีกต่อไป แต่กลายเป็นการพยายามสะสมทุนให้มีชีวิตที่มั่นคงในสภาพที่การแข่งขันสูงขึ้นพร้อมละทิ้งมิติอื่นๆที่ไม่เกี่ยวข้องกับการกำไรและการสะสมทุนออกไป หรือ การพยายามแปรสภาพนามธรรมในมิติอื่นๆให้เกี่ยวข้องกับการแสวงกำไรทั้งหมด ความมั่นคงของมนุษย์ในกระแสเสรีนิยมใหม่จึงมีความย้อนแย้งในตัวเองในการพยายามสร้างความมั่นคงของมนุษย์ในสภาพที่ไร้ความเป็นมนุษย์ หากแต่เป็นเพียงความมั่นคงที่ตอบสนองต่อการสะสมทุนของระบบเท่านั้น

3.6 บทสรุปความย้อนแย้ง และความพยายามสถาปนาความมั่นคงของมนุษย์ในกระแสเสรีนิยมใหม่

พัฒนาการของระบบทุนนิยมเผชิญเงื่อนไขความขัดแย้งภายในตัวมันเอง ผ่านเงื่อนไขการสะสมทุนและการทำให้แรงงานกลายเป็นสินค้าเงื่อนไขข้างต้นนี้เข้าสู่ความขัดแย้งระหว่างชนชั้นและการปรับตัวของระบบทุนนิยมตามแต่ละยุคสมัย การปรับตัวที่สำคัญคือการปรับใช้นโยบายรัฐสวัสดิการซึ่งเป็นตัวแบบสำคัญที่ใช้ในกลุ่มประเทศนอร์ดิกในช่วงต้นศตวรรษที่ 20 ก่อนที่จะถูกนำมาใช้อย่างกว้างขวางในประเทศอุตสาหกรรมก้าวหน้าในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 การปรับใช้นโยบายรัฐสวัสดิการนั้นเป็นภาพสะท้อนการปรับตัวสำคัญของระบบทุนนิยม ที่เน้นการให้ความมั่นคงทางเศรษฐกิจวางเงื่อนไขการสร้างสรรคืในตลาดแรงงาน

รัฐสวัสดิการเป็นทางออกที่สมเหตุสมผลต่อระบบทุนนิยมสายพาน เพราะนอกจากหลีกเลี่ยงสงครามระหว่างรัฐ ลัทธิจักรวรรดินิยมได้แล้วยังสามารถประนีประนอมความขัดแย้งทางชนชั้นได้โดยตรง แต่แม้นโยบายรัฐสวัสดิการจะสามารถแก้ไขวิกฤติที่เกิดขึ้นต่อเนื่องในระบบทุนนิยมได้ในระดับโครงสร้างแต่ในระดับเทคนิคแล้วก็สร้างปัญหาอย่างมากในการสร้างผลกระทบต่อหลักปรัชญาสำคัญของระบบทุนนิยม การเก็บภาษีที่สูง ค่าใช้จ่ายภาครัฐ และการแทรกแซงกลไกตลาด หากตราบไต่ที่รัฐสวัสดิการสามารถสร้างความสมดุลได้ผ่านความสร้างสรรค์บนฐานของความมั่นคงของมนุษย์ และสามารถสร้างมูลค่าของระบบมากขึ้น อย่างไรก็ตามวิกฤติเศรษฐกิจต่อเนื่องในทศวรรษ 1970-1980 รัฐสวัสดิการถูกพิจารณาในฐานะภาระของระบบและล้มเหลว ภาวะเศรษฐกิจฝืดพร้อมกั้อัตราเงินเฟ้อที่เพิ่มสูงขึ้น (Stagflation) นับเป็นฟางสุดท้ายต่อการอดทนของระบบทุนนิยมต่อรัฐสวัสดิการและพรรคการเมืองแนวสังคมนิยมประชาธิปไตย ระบบทุนนิยมมองหาตัวแบบที่สามารถแทนที่รัฐสวัสดิการที่มีต้นทุนต่ำกว่าโดยเปรียบเทียบและรับรองการแสวงหากำไรได้ในระยะเวลาอันสั้นโดยกระทบกับโครงสร้างของระบบทุนนิยมน้อยที่สุด แนวทางเสรีนิยมใหม่กลายเป็นแนวทางสำคัญที่ถูกนำมาปรับใช้ผ่านการกระตุ้นด้วยช็อกอุปทาน การลดภาษีการลงทุนของบริษัทข้ามชาติ การตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ การนำเข้าแรงงานที่ยืดหยุ่นหรือวางเงื่อนไขการสะสมทุนที่มีข้อจำกัดต่างน้อยลง ความสำเร็จของประเทศเศรษฐกิจใหม่ที่สามารถสร้างการเติบโตของระบบทุนนิยมโดยที่รัฐมีค่าใช้จ่ายที่ต่ำ บริษัทสามารถถ่ายโอนความเสี่ยงสู่ปัจเจกชนได้อย่างอิสระ การสะสมทุนแบบเข้มข้นตามแนวทางเสรีนิยมใหม่ได้วางเงื่อนไขความขัดแย้งทางชนชั้นอย่างรุนแรงซึ่งทุนนิยมเสรีนิยมใหม่วางเงื่อนไขให้ความขัดแย้งข้างต้นล่องหนอยู่ในอากาศโดยจำกัดอำนาจทางการเมืองของปัจเจกชนให้ถูกตัดครองผ่านความมั่นคงทางเศรษฐกิจ อันหมายความว่าประชากร

ส่วนมากในทุนนิยมเสรีนิยมใหม่ไม่มีอำนาจต่อรองทางการเมืองด้วยการกดทับจากความเปราะบางทางเศรษฐกิจ (Gilbert 2002)

คำถามสำคัญคือหากการขูดรีดในสังคมเสรีนิยมใหม่วางเงื่อนไขให้ระบบทุนนิยมมีความเข้มแข็ง พร้อมกับการสร้างความขัดแย้งมหาศาลแต่กลับด้วยการสร้างปัจเจกชนให้ด้อยอำนาจ ความสัมพันธ์ข้างต้นจะมีความยั่งยืนแค่ไหนและจะสามารถจัดการปัญหาของระบบทุนนิยมที่ทวีความซับซ้อนได้หรือไม่ นับจากศตวรรษที่ 21 แนวทางเสรีนิยมใหม่กลายเป็นแนวทางหลักของการพัฒนาเศรษฐกิจแต่ก็แสดงให้เห็นว่าภายใต้การเติบโตทางเศรษฐกิจที่ไม่ต้องลงทุนในความมั่นคงของมนุษย์กลับสร้างความเหลื่อมล้ำ ขัดแย้ง ไร้เสรีภาพและสูญเสียตัวตน ในบทถัดไปงานวิจัยจึงมุ่งนำเสนอให้เห็นถึงแนวทางของกลุ่มประเทศนอร์ดิกในการปรับใช้นโยบายรัฐสวัสดิการให้เข้ากับระบบทุนนิยมที่มีความซับซ้อนหากแต่ไม่ได้ละทิ้งความมั่นคงของมนุษย์ในฐานะแกนกลางการพัฒนาระบบเศรษฐกิจการเมือง

บทที่ 4 การพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์

ในกลุ่มประเทศนอร์ดิก

“ความฝันแบบอเมริกันชนว่าด้วยเรื่อง เสรีภาพและการเลื่อน ลำดับชั้นทางสังคมปรากฏชัดในประเทศเดนมาร์ก พวกเขาให้ เสรีภาพผู้คนด้วยการขจัดความกังวลในชีวิตผ่านการที่รัฐรับรอง ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ” Bernie Sander อดีตผู้สมัคร เลือกตั้งประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา

4.1 รูปแบบรัฐสวัสดิการกับเงื่อนไขการแปรสภาพความสัมพันธ์ ระหว่างพลเมืองกับรัฐ

การพัฒนาระบบสวัสดิการในสังคมทุนนิยมเกิดขึ้นมาควบคู่กันโดย ลักษณะสวัสดิการที่มีความแตกต่างกันนั้นเกิดจากสองเงื่อนไขหลักคือ 1. ลักษณะแรงงานที่กลุ่มทุนต้องการ เช่นการจัดที่อยู่อาศัยในสถาน ประกอบการเพื่อให้ผู้ใช้แรงงานสามารถทำงานล่วงเวลาได้สะดวกมากขึ้น การฝึกอบรมทักษะอาชีพเพื่อเพิ่มมูลค่าการผลิต หรือ การตรวจโรคติดต่อ หรือฉีดวัคซีนในที่ทำงาน ก็นับเป็นตัวอย่างของรูปแบบสวัสดิการที่ถูกสร้างขึ้น มาเพื่อประโยชน์ของกลุ่มทุน 2. ลักษณะสวัสดิการที่เกิดจากการต่อสู้ของ ประชาชนเพื่อสร้างคุณภาพชีวิตของประชาชนเช่น การเรียกร้องให้เพิ่มวัน ลา สิทธิการรับค่าชดเชยระหว่างการว่างงาน เงินบำนาญเมื่อเกษียณอายุ การรักษาพยาบาลแบบถ้วนหน้าครบวงจร เมื่อพิจารณาลักษณะของ สวัสดิการทั้งสองประเภทจะพบได้ว่าในทางปฏิบัติลักษณะของสองเงื่อนไขนี้ ไม่สามารถจำแนกอิสระออกจากกันได้อย่างสมบูรณ์แต่ความเข้มข้นของ ลักษณะสวัสดิการสองรูปแบบย่อมเป็นภาพสะท้อนของการต่อสู้ระหว่างชน

ชั้นในสังคมแต่ละช่วงเวลา หากช่วงเวลาใดที่การต่อสู้ของประชาชนและพลังประชาชนไปโดยมีความเข้มแข็งก็จะวางเงื่อนไขให้สวัสดิการในฐานะการพัฒนาคุณภาพชีวิตมนุษย์มีความชัดเจนกว่า แต่หากช่วงใดที่พลังในการต่อรองของประชาชนตกต่ำระบบสวัสดิการอาจมิได้สูญหายไปแต่ถูกปรับเปลี่ยนโดยความต้องการของกลุ่มทุนเป็นหลัก โดยจะนำเสนอลักษณะของสวัสดิการที่กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างรัฐและพลเมืองที่แตกต่างกันซึ่งยึดถือลักษณะการแบ่งของ Gosta Esping Andersen โดยผู้วิจัยได้อธิบายเพิ่มเติมจากลักษณะของ Gosta Esping Andersen ในฐานะภาพสะท้อนการต่อสู้ทางชนชั้นที่เกิดขึ้นจากตัวแบบต่างๆ ประกอบด้วยตัวแบบ ตลาดนิยม ตัวแบบประกันสังคม ตัวแบบจารีต-ชุมชนนิยม (ตัวแบบยุโรปใต้) และตัวแบบรัฐสวัสดิการ (Esping-Andersen, Farsund et al. 1988)

4.1.1 ตัวแบบตลาดนิยม

ตัวแบบตลาดนิยมพัฒนาขึ้นบนเงื่อนไขรูปแบบสวัสดิการที่วางอยู่บนฐานความคิดผลประโยชน์ของกลุ่มทุนเป็นหลักโดยมีหัวใจสำคัญคือ รัฐเป็นผู้รับผิดชอบน้อยที่สุด เก็บภาษีน้อยที่สุดเพื่อเพิ่มแรงจูงใจการสะสมทุนของกลุ่มทุนต่างๆ โดยพยายามให้สวัสดิการเป็นสิ่งที่รับผิดชอบต่อปัจเจกชนให้มากที่สุด ผ่านการบริหารจัดการของตนเองผ่านค่าจ้างที่ได้รับ ไม่ว่าจะเป็นการออมเงินในกองทุนต่างๆเพื่อใช้ในการเกษียณอายุ การซื้อประกันสุขภาพ การลงทุนในอสังหาริมทรัพย์เพื่อสร้างมูลค่าในที่อยู่อาศัยของปัจเจกชนเอง ในอีกด้านหนึ่งปัจเจกชนก็เป็นผู้แบกรับความเสี่ยงของความผันผวนจากผลประโยชน์ของสวัสดิการด้วยตัวเองเช่นการผันผวนของตลาดหลักทรัพย์อาจส่งผลให้มูลค่าเงินออมในกองทุนเกษียณอายุลดมูลค่าลงไปหรือผิดพลาดจากการตัดสินใจของปัจเจกชนในการลงทุนต่างๆก็ล้วนเป็นสิ่งที่พวกเขาต้องแบกรับความเสี่ยงเอง ดังปรากฏในงานเขียนของ La Bletta,

N., & Block, W. (1999) ตัวแบบตลาดนิยมจึงส่งผลให้ปัจเจกชนต่อสู้ผ่านการต่อรองระหว่างปัจเจกชนในกลไกตลาดและซ่อนเร้นกลไกอำนาจรัฐเสมือนหนึ่งเป็นเงื่อนไขที่ปัจเจกชนไม่สามารถเอื้อมถึงหรือต่อรองได้ มนุษย์ถูกแยกขาดออกจากกันและเร่งพยายามสะสมทุนเพื่อความมั่นคงส่วนตนภายใต้เงื่อนไขที่ยอมรับว่าจะมีคนส่วนหนึ่งที่ไม่สามารถมีชีวิตที่มีความมั่นคงในระบบจากการตัดสินใจที่ผิดพลาดในกลไกตลาดของพวกเขา อย่างไรก็ตามรัฐในระบบตลาดนิยมก็มีส่วนดูแลในการจัดการกับความเสี่ยงที่ปัจเจกชนไม่สามารถจัดการได้เช่น การพิการ กำพริ้ว เจ็บป่วยหนัก โดยรัฐจะเข้ามาช่วยเหลือผ่านกลไกการพิสูจน์ความจำเป็นและช่วยเหลือเพียงแค่อำนาจเท่านั้น ขณะที่ปัจเจกชนยังคงต้องรับผิดชอบความเสี่ยงในชีวิตประจำวันของตนเอง

4.1.2 ตัวแบบประกันสังคม

ตัวแบบประกันสังคมเป็นตัวแบบที่เน้นการสร้างจุดสมดุลระหว่างปัจเจกชน ภาคธุรกิจ และรัฐ โดยเน้นการคุ้มครองดูแลเริ่มต้นจากผู้ที่ทำงานประจำและมีนายจ้างผ่านการจ้างงานแบบเป็นทางการ แนวคิดของตัวแบบนี้พัฒนาขึ้นมาโดยแนวคิดการรับผิดชอบต่อร่วมกันโดยอาจมีสัดส่วนการรับผิดชอบต่อที่แตกต่างกันตามแต่ละพื้นที่ แต่โดยหลักแล้วคือการสมทบของนายจ้าง ลูกจ้าง และรัฐเข้าสู่ระบบกองทุนที่รัฐเป็นผู้ดูแล ตัวแบบนี้เชื่อว่าจะนำสู่การประนีประนอมความขัดแย้งระหว่างพลเมืองกับรัฐ พร้อมๆกับการสร้างความรู้สึกรับผิดชอบต่อและเป็นส่วนหนึ่งของระบบ (Dickhoener and Peichl 2009) พร้อมกับการที่รัฐไม่ได้เป็นผู้แบกรับต้นทุนของการดูแลด้านสวัสดิการทั้งหมด ทั้งนี้ฐานคิดสำคัญคือ กลุ่มทุนเองก็ได้ประโยชน์จากการที่ผู้ใช้แรงงานมีชีวิตที่มั่นคงและไม่เผชิญหน้ากับความขัดแย้งโดยตรง และรัฐเองก็จะมีส่วนในการควบคุมให้สวัสดิการพัฒนาขึ้นเพื่อตอบสนองต่อ

คุณภาพมนุษย์ควบคู่กัน ลักษณะสำคัญเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างรัฐและพลเมือง คือพลเมืองมีอำนาจต่อรองกับรัฐ กับทุน ในประเด็นผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของตนแต่ในอีกด้านหนึ่ง ตัวแบบประกันสังคมก็วางเงื่อนไขให้ปัจเจกชนอยู่ใต้กรอบสังคมการผลิตแบบเดียว ถูกทำให้เชื่อว่าการได้รับค่าจ้างและสวัสดิการต้องถูกคำนวณผ่านผลประโยชน์ร่วมกันระหว่าง ประชาชน ภาคธุรกิจและภาครัฐ รวมถึงการแฝงด้วยการผลักดันค่านิยมจารีตต่างๆที่ขัดต่อการพัฒนาระบบสวัสดิการและการเปลี่ยนผ่านเพื่อความมั่นคงของมนุษย์ให้ดีขึ้นเช่น ค่านิยมวิชาชีพนิยม ครอบครัวนิยมหรือวัฒนธรรมชายเป็นใหญ่ในวิชาชีพ

4.1.3 ตัวแบบจารีต-ชุมชนนิยม (ตัวแบบยุโรปใต้)

ตัวแบบที่สำคัญที่ Esping Anderson (1993) ได้ระบุถึงแต่ไม่เป็นที่พูดถึงมากนักคือตัวแบบที่เกิดขึ้นในพื้นที่ยุโรปใต้ คือระบบสวัสดิการที่เกิดจากการพัฒนาจากองค์กรชุมชนต่างๆ ไม่ว่าจะเป็องค์กรทางศาสนา วิชาชีพ เพศ ความสนใจ ความเชื่อ กระทั่งการรวมตัวของกลุ่มชาตินิยม ตัวแบบชุมชนนิยมนี้เป็นภาพสะท้อนการพัฒนาระบบจากการต่อสู้ต่อรองของกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆที่มีการยึดโยงอัตลักษณ์ที่มีความหลากหลาย การเกิดสวัสดิการในลักษณะนี้จึงเป็นเงื่อนไขลักษณะสวัสดิการที่มีความเหลื่อมล้ำตามกลุ่มต่างๆที่มีอำนาจต่อรองไม่เท่ากัน และสวัสดิการมักครอบคลุมเฉพาะส่วนที่กลุ่มนั้นมีความสัมพันธ์กับระบบ เช่นสวัสดิการตามชาติพันธุ์ สวัสดิการการเลี้ยงดูบุตรเฉพาะของกลุ่มผู้หญิงที่แต่งงานและมีความสัมพันธ์กับองค์กรทางศาสนา แม้จะเป็นระบบที่มีความยืดหยุ่นและพัฒนาขึ้นภายใต้เงื่อนไขการต่อสู้ต่อรอง แต่พบว่าระบบนี้สร้างผลกระทบสำคัญสองด้านคือ 1. ด้านเศรษฐกิจ ระบบสวัสดิการแบบจารีต-ชุมชนนิยมมีความซ้ำซ้อนสูง เพราะความทับซ้อนในมิติชุมชน-สังคมเกิดขึ้นได้ อันอาจส่งผลให้เกิด

ปรากฏการณ์ที่ ในตัวปัจเจกชนหนึ่งอาจมีสิทธิ์ได้รับการคุ้มครองจากหลายตัวแบบสวัสดิการ เช่นได้รับการดูแลจากสิทธิ์ในฐานะภรรยา สิทธิ์ในฐานะสมาชิกองค์กรศาสนา ทำให้งบประมาณการจัดสวัสดิการซ้อนทับแต่อาจไม่ครอบคลุมทั้งหมด 2. การนำสวัสดิการไปผูกติดกับอัตลักษณ์อาจทำให้สร้างปัญหาระยะยาวของความเป็นประชาธิปไตยและความถ่วงน้ำหนักของระบบสวัสดิการเช่นการผูกติดกับลัทธิชาตินิยม ขบวนการทางศาสนา เพศ ชุมชน อาจนำสู่การเลือกปฏิบัติระยะยาวได้

4.1.4 ตัวแบบรัฐสวัสดิการ

ตัวแบบรัฐสวัสดิการพัฒนาขึ้นมาอย่างเป็นระบบในกลุ่มประเทศนอร์ดิกตั้งแต่ต้น คริสต์ศตวรรษที่ 20 และกลายเป็นตัวแบบหลักในยุโรปตะวันตกหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นตัวแบบที่มีฐานจากความคิดสังคมนิยมประชาธิปไตยและการต่อสู้ทางชนชั้น นำสู่แนวความคิดจัดระบบถ่วงน้ำหนักโดยไม่มีหรือมีการพิสูจนสิทธิ์พลเมืองน้อยที่สุด รัฐเป็นตัวแสดงหลักที่เข้ามาเป็นผู้จัดสวัสดิการโดยมีรายรับจากการเก็บภาษีเงินได้อัตราก้าวหน้า ภาษีมรดก ภาษีที่ดิน เพื่อนำมาสร้างระบบสวัสดิการในทุกมิติ แม้ว่าจะมีค่าใช้จ่ายที่สูงกว่าตัวแบบอื่น แต่เงื่อนไขสำคัญที่ทำให้ระบบนี้สามารถพัฒนาต่อไปได้คือ การพิจารณาเงื่อนไขที่ทำให้ระบบเศรษฐกิจสามารถพัฒนาไปได้ไม่จำเป็นต้องวางอยู่บนฐานของ “การแข่งขัน-Competitiveness” เป็นหลัก หากแต่พัฒนาจากระบบที่เน้นความสามารถใน ‘การสร้างสรรค์-Creativity’ โดยความสร้างสรรค์จะได้รับการพิจารณาในฐานะหัวใจสำคัญของการผลักดันให้ระบบเศรษฐกิจเดินไปข้างหน้าได้ แต่ปัจเจกชนจะสามารถสร้างสรรค์ได้เต็มที่ไม่ได้เกิดจากสภาพของ “ความกลัว” แต่วางอยู่บนฐานของความมั่นคงทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม ความมั่นคงทางเศรษฐกิจเริ่มด้วยความรู้สึกปลอดภัยทั้งจากในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต

มนุษย์ไม่จำเป็นต้องสะสมความมั่นคงหรือการคิดเรื่องเลี้ยวปากต้องเป็นหลักพลเมืองของประเทศในตัวแบบรัฐสวัสดิการจะได้รับการสนับสนุนให้มีอิสระในการสร้างสรรค์รวมถึงการเลือกในวิถีชีวิตทางเศรษฐกิจของตนที่ไม่ต้องคำนึงถึงข้อจำกัดของมิติทางปากท้อง ลักษณะความมั่นคงทางเศรษฐกิจมาควบคู่กับระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทนที่มีประสิทธิภาพ (Esping-Andersen 1993) การปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นภาพสะท้อนให้ผลประโยชน์ของประชาชนได้รับการตอบสนองทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ความมั่นคงทางเศรษฐกิจและความเป็นประชาธิปไตยทางการเมืองสร้างให้เกิดความเป็นประชาธิปไตยทางสังคมควบคู่กันไป เช่นความเสมอภาคระหว่างเพศจากการที่เพศหญิงไม่จำเป็นต้องถูกผูกติดภาระความเป็นแม่จากสิทธิการลางานโดยได้รับค่าจ้างสูงโดยที่ผู้ชายก็ได้รับสิทธิในการลาเลี้ยงลูกเช่นกัน หรือในกรณีการลาพักร้อน ประกันการว่างงานที่ทำให้คนมีอิสระในการเลือกงานที่ชอบ รวมถึงเงินบำนาญจากรัฐที่ทำให้ ความสัมพันธ์ระหว่างคนระหว่างวัยไม่เป็นภาระระหว่างกัน ตัวแบบรัฐสวัสดิการเป็นที่ยอมรับทั่วกันในกลุ่มประเทศที่มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจกระทั่งช่วงปลายศตวรรษที่ 20 วิกฤติเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นต่อเนื่องทำให้รัฐบาลเสรีนิยมพยายามโจมตีว่านโยบายรัฐสวัสดิการเป็นภาระต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจอันนำสู่การยกเลิกนโยบายรัฐสวัสดิการในหลายพื้นที่ อย่างไรก็ตามกลุ่มประเทศนอร์ดิกได้แสดงให้เห็นว่านโยบายรัฐสวัสดิการสามารถที่จะปรับตัวและสามารถทำให้ระบบเศรษฐกิจเข้มแข็งต่อไปพร้อมกับความมั่นคงของมนุษย์ได้

4.2 ลักษณะทั่วไปและเฉพาะของรัฐสวัสดิการแบบนอร์ดิก

เมื่อพิจารณารูปแบบรัฐสวัสดิการในกลุ่มประเทศนอร์ดิก มีข้อถกเถียงสำคัญคือการที่ประเทศกลุ่มนอร์ดิกสามารถคงลักษณะนโยบายรัฐสวัสดิการแบบถ่วงหน้าคนบววจรเป็นเพราะ 1. ลักษณะเฉพาะทาง

เศรษฐกิจ การเมือง และสังคมของกลุ่มประเทศนอร์ดิกที่ทำให้สามารถธำรงนโยบายรัฐสวัสดิการแบบถ้วนหน้าครบวงจรไว้ได้ 2. เป็นไปเพราะลักษณะทั่วไปของนโยบายรัฐสวัสดิการที่ทำให้การพัฒนาทางเศรษฐกิจมีความเข้มแข็งและสามารถปรับตัวให้เข้ากับระบบเศรษฐกิจที่มีความผันผวนได้โดยยังคงหลักการการที่รัฐรับประกันความมั่นคงของมนุษย์ ในงานวิจัยชิ้นนี้แม้จะให้น้ำหนักต่อคำอธิบายลักษณะ “ทั่วไป” ตามคำอธิบายหลังแต่ก็ไม่ละทิ้งต่อลักษณะเฉพาะของกลุ่มประเทศนอร์ดิกที่สามารถปรับลักษณะทั่วไปของนโยบายรัฐสวัสดิการแบบถ้วนหน้าครบวงจรเข้าสู่บริบททางเศรษฐกิจการเมืองของตน ทั้งนี้จะทำการอธิบายลักษณะเฉพาะและทั่วไปในส่วนนี้เพื่อฉายภาพลักษณะรัฐสวัสดิการที่เกิดขึ้นในกลุ่มประเทศนอร์ดิกให้ครบถ้วน (Greve 2004)

4.2.1 ลักษณะเฉพาะทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมของกลุ่มประเทศนอร์ดิก กับการพัฒนาลักษณะนโยบายรัฐสวัสดิการ

แม้การเรียกกลุ่มประเทศนอร์ดิก (เดนมาร์ก สวีเดน นอร์เวย์ ฟินแลนด์ ไอซ์แลนด์) จะเป็นภาพสะท้อนการแบ่งตามภูมิศาสตร์ และตีความถึงพื้นหลังทางวัฒนธรรม แต่การพูดถึงกลุ่มประเทศนอร์ดิกก็เป็นที่เข้าใจตรงกันถึงลักษณะนโยบายรัฐสวัสดิการแบบถ้วนหน้าครบวงจรที่เป็นนโยบายหลักของประเทศเหล่านี้ นักวิชาการสาย Welfare Divergent ที่อธิบายให้เห็นถึงลักษณะรัฐสวัสดิการที่แตกต่างกันตามลักษณะเฉพาะของแต่ละพื้นที่ อธิบายความเฉพาะของกลุ่มประเทศนอร์ดิกที่ทำให้เกิดลักษณะนโยบายรัฐสวัสดิการถ้วนหน้าครบวงจรดังนี้ (Kananen 2014)

- ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจและลักษณะการผลิต กลุ่มประเทศนอร์ดิก มีลักษณะสำคัญในการก้าวเข้าสู่ระบบอุตสาหกรรม ช้ากว่าประเทศ

ในยุโรปโดยเปรียบเทียบ เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศหลักอย่างสหราชอาณาจักร หรือเยอรมนี การผลิตของกลุ่มประเทศนอร์ดิกส่วนมากอิงกับภาคเกษตรที่มีการรวมตัวกันตามพื้นที่ต่างๆเพื่อต่อรองกับอำนาจรัฐส่วนกลาง ดังนั้นเมื่อพิจารณาลักษณะของรัฐสมัยใหม่ของกลุ่มประเทศนอร์ดิกจึงแตกต่าง จากการเกิดรัฐสมัยใหม่ของทุนพาณิชย์ หรือทุนอุตสาหกรรมในภาคพื้นยุโรปที่มีการเปลี่ยนผ่านในการจัดการทรัพยากรอำนาจ และนำสู่ความขัดแย้งที่เรียกร้องให้มีการจัดระบบความสัมพันธ์เชิงอำนาจผ่านการปกครองแบบประชาธิปไตยดังปรากฏในการเรียกร้องของสังคมนิยมอุตสาหกรรมที่ยาวนานนับศตวรรษของการเปลี่ยนแปลง ขณะที่กลุ่มประเทศนอร์ดิก “ได้มีการพัฒนาความสัมพันธ์ในระบอบประชาธิปไตยก่อนการพัฒนาเศรษฐกิจ” ลักษณะเช่นนี้ทำให้ภาพของความขัดแย้งระหว่างรัฐและประชาชนไม่วางอยู่บนเงื่อนไขที่แหลมคมเทียบกับสังคมนิยมอุตสาหกรรม ลักษณะเช่นนี้ทำให้เมื่อประเทศก้าวเข้าสู่สังคมนิยมอุตสาหกรรมอำนาจของประชาชนก็ยังคงมีอำนาจในการต่อรองต่อทุนที่มากกว่าโดยเปรียบเทียบ ส่งผลให้เกิดค่าจ้างที่เป็นธรรม ระบบการร่วมมือระหว่างบริษัท-รัฐ-สังคม จึงเกิดขึ้นอย่างเป็นระบบจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่มีความสมดุลก่อนหน้าการเปลี่ยนผ่านสู่สังคมนิยมอุตสาหกรรม และยังคงเป็นรากฐานแม้สภาพเศรษฐกิจจะมีการปรับเปลี่ยนไป

- เศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศและความสามารถในการแข่งขันได้ อีกปัจจัยความเฉพาะของกลุ่มประเทศนอร์ดิก คือความเป็นกลางทางเศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศ การพยายามคุ้มกันทางการค้าเพื่อปกป้องสินค้าทางการเกษตรส่งผลให้ประเทศเหล่านี้มีความแยกขาดจากประเทศอื่นโดยเปรียบเทียบ และได้รับ

ผลกระทบจากความผันผวนทางเศรษฐกิจน้อยกว่าหลายพื้นที่ ในช่วงความแปรปรวนทางเศรษฐกิจ เช่นเดียวกับวิกฤติของอดีตชาติจักรวรรดินิยมที่ประเทศภายใต้อาณานิคมเริ่มประกาศเอกราชในช่วงศตวรรษที่ 20 กลุ่มประเทศนอร์ดิกไม่เผชิญกับเงื่อนไขการเปลี่ยนผ่านอย่างรุนแรงในช่วงเวลานั้น เป็นข้อสังเกตที่น่าสนใจว่าถึงแม้การคุ้มกันทางการค้าที่เข้มงวดในช่วงแรกกลับส่งผลดีต่อประเทศนอร์ดิกที่ทำให้ผลิตภัณฑ์ต่างๆที่ทำการผลิตในประเทศสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ของตนได้อย่างเต็มที่ และทำให้ต้นทุนการผลิตต่ำลงในระยะยาวจนสามารถแข่งขันได้ในตลาดโลกในท้ายสุด นอกจากนี้ยังมีปัจจัยด้านทรัพยากรธรรมชาติกรณีนอร์เวย์ที่มีทรัพยากรน้ำมันของตนเองแต่ก็เป็นที่น่าสังเกตว่ารัฐบาลนอร์เวย์มิได้ใช้รายได้จากน้ำมันเพื่อจัดรัฐสวัสดิการอันจะพิจารณาในส่วนถัดไป

- ระบบการเมืองและอิทธิพลของพรรคแนวสังคมนิยมประชาธิปไตยผ่านการเมืองแนวฉันทมติ

จากปัจจัยด้านประวัติศาสตร์เศรษฐกิจที่ได้พิจารณาถึงการที่ประชาชนมีอำนาจประชาธิปไตย ก่อนการเปิดรับสู่สังคมนิยมอุตสาหกรรมเงื่อนไขที่ทำให้ลักษณะข้างต้นเกิดได้คือการที่พรรค สังคมนิยมเติบโตขึ้นมาคู่ขนานกับกับการพัฒนาของระบบทุนนิยมอุตสาหกรรม เนื่องด้วยการที่ระบบอุตสาหกรรมยังไม่พัฒนานัก การต่อสู้ตามอุดมการณ์สังคมนิยมจึงมิใช่การล้มล้างระบบทุนนิยมหรือชนชั้นปกครองที่ผูกขาดอำนาจหากแต่เป็นเงื่อนไขการสร้างและพัฒนาระบบเศรษฐกิจที่เป็นธรรมขึ้นมา ดังนั้น ชนชั้นปกครอง ผู้ประกอบการ พรรคสังคมนิยม จึงเติบโตขึ้นมาจากหน่ออ่อนของการพัฒนาระลอกเดียวกัน อันส่งผลให้พรรคสังคมนิยมมีบทบาทสำคัญใน

การพัฒนาเศรษฐกิจการเมืองควบคู่ไป และภายใต้ระบบการเมืองแบบท้องถิ่นที่เข้มแข็งทำให้อำนาจรัฐบาลกลางถูกจำกัดและแปรสภาพเป็นผู้สนับสนุนการทำงานของรัฐบาลท้องถิ่น ระบบการแบ่งเขตที่มีประสิทธิภาพเองทำให้อุณหภูมิต่างๆมีความยืดหยุ่นในการแข่งแนวกับพรรคสังคมนิยมประชาธิปไตย รวมถึงการมีแนวร่วมที่หลากหลายของพรรคการเมืองต่างๆในรัฐบาล

4.2.2 ลักษณะทั่วไปของนโยบายรัฐสวัสดิการที่นำไปสู่การพัฒนามนุษย์ซึ่งส่งผลให้เศรษฐกิจมีความมั่นคง

- นโยบายรัฐสวัสดิการก่อนวัยทำงานกับการสร้างศักยภาพผู้ใช้แรงงาน

หากพิจารณาว่าหัวใจของรัฐสวัสดิการแบบนอร์ดิก คือการปรับให้ระบบเศรษฐกิจรับใช้มนุษย์มากกว่าให้มนุษย์รับใช้ระบบเศรษฐกิจ และสร้างสรรค์ซึ่งเป็นผลดีต่อระบบเศรษฐกิจจะเกิดขึ้นได้เมื่อมนุษย์มีชีวิตที่มั่นคง ลักษณะสวัสดิการของกลุ่มประเทศนอร์ดิกจึงมิได้เป็นไปเพื่อการตอบแทนการทำงานหรือการ “ให้คืน” แก่ผู้ใช้แรงงานเท่านั้นหากแต่เป็นการจัดสวัสดิการแก่มนุษย์บนฐานปรัชญาว่าด้วยสิ่งพื้นฐานที่มนุษย์ได้รับโดยมิต้องเป็นผู้ใช้แรงงานของระบบทุนนิยมก่อนถึงจะได้รับสิ่งเหล่านี้สนองตอบโดยหากพิจารณาเบื้องต้นคือความก้าวหน้าที่ประชาชนได้รับสิทธิในฐานะประชากรก่อนวัยแรงงาน (Hort 1990)

คำถามสำคัญคือเมื่อมนุษย์เกิดมาในสังคมใครคือผู้ที่ควรดูแลและดูแลอย่างไร แน่นนอนที่สุดว่าการดูแลโดยพ่อแม่ผู้ให้กำเนิดย่อมเป็นหนทางที่ดีที่สุด หรือ ถึงแม้ไม่ใช่พ่อแม่ผู้ให้กำเนิดแต่เป็นผู้ที่มีความประสงค์จะเลี้ยงดูพลเมืองกลุ่มใหม่ของสังคมพวกเขาก็เป็นผู้ที่เหมาะสมที่จะเลี้ยงดูบุตรได้ดี

ที่สุดด้วยความใกล้ชิดทางสังคมวิทยา แต่ไม่ว่าอย่างไรผู้ที่ใช้ประโยชน์จากพลเมืองแรกเกิดในท้ายสุดก็คือกลุ่มทุนที่จะใช้ประโยชน์จากพวกเขาในฐานะผู้ใช้แรงงานในที่สุด ในระบบทุนนิยมทั่วไปกลุ่มทุนจะโยนภาระการรับผิดชอบ “ว่าที่แรงงาน” รุ่นใหม่ให้แก่ “ครอบครัว” ด้วยเหตุผลพื้นฐานคือมันถูก และ ดีที่สุด ระบบนี้มาพร้อมกับการสร้างค่านิยมแบบจารีต ชายเป็นใหญ่ เพื่อควบคุมครอบครัวให้อยู่ในรูปแบบที่ตอบสนองต่อระบบทุนนิยมได้โดยตรง ภายใต้การบริหารจัดการของแรงงานผู้ชายที่ได้รับค่าจ้างจากผู้ประกอบการ เงื่อนไขข้างต้นนี้ส่งผลให้แรงงานหญิงมักถูกบังคับให้ออกจากงานเพื่อเลี้ยงดูลูก แรงงานชายทำงานหนักมากขึ้น เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายแก่การศึกษา และปลอบประโลมด้วยค่านิยมแบบจารีตศาสนาและความเสียสละ ระบบที่ก้าวหน้าขึ้นมาคือการที่กลุ่มทุนเข้ามาจัดการดูแลประชากรก่อนวัยเรียนเพื่อประโยชน์ของการสะสมทุนของตนเช่นการออกแบบการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มทุน การฉีดวัคซีนป้องกันโรคระบาด การลงทุนให้บริการการวางแผนครอบครัวเพื่อให้การทำงานของผู้ใช้แรงงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น หรือการให้ค่าตอบแทนหรือสวัสดิการเพิ่มขึ้นตามผลการประเมินของผู้ใช้แรงงาน การจัดสวัสดิการแบบนี้จึงเป็นการผลิตซ้ำความสัมพันธ์ทางสังคมในระบบทุนนิยมซึ่งไม่ได้ทำให้ความเป็นมนุษย์ของปัจเจกชนเพิ่มขึ้นแต่อย่างใด (Jansson 2014)

ตัวแบบรัฐสวัสดิการแบบนอร์ดิก จึงมุ่งการจัดการสวัสดิการแก่ประชากรก่อนวัยแรงงาน ตามเงื่อนไขข้างต้นเพื่อสิ่งที่ดีที่สุดโดยที่เป็นภาระของปัจเจกชนน้อยที่สุดเช่นเดียวกัน ดังเงื่อนไขการได้สิทธิลาเลี้ยงดูบุตรได้สูงสุด 480 วัน โดยได้รับค่าจ้าง ร้อยละ 80 ของค่าจ้างปกติ ทั้งนี้ทั้งพ่อและแม่สามารถใช้สิทธินี้ได้รวมกัน รัฐบาลยังให้ค่าเลี้ยงดูประมาณ 5,000 บาทต่อเดือน จนถึงอายุประมาณ 16 ปี ส่งผลให้พ่อและแม่สามารถเลี้ยงดูลูกได้

โดยไม่เสียรายได้ เงื่อนไขนี้เกิดขึ้นจากการที่ประเทศกลุ่มนอร์ดิกมีสภาพแรงงานที่เข้มแข็งมีความเสมอภาคทางเพศ ทั้งหมดนี้เกิดขึ้นบนเงื่อนไขการที่การปกครองและวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยได้ฝังรากลึกในประเทศเหล่านี้ การจัดสวัสดิการก่อนวัยแรงงานนี้ส่งผลสำคัญให้ เพศหญิงไม่จำเป็นต้องแบกภาระการเลี้ยงลูกเพียงลำพัง ลูกมีอิสระในการเลือกวิถีชีวิตมากขึ้นไม่ต้องทำตามความคาดหวังของพ่อแม่กรณีที่พ่อแม่เป็นผู้แบกรับภาระ อันส่งผลให้เกิดแรงงานสร้างสรรค์เมื่อเด็กก้าวเข้าสู่วัยแรงงานเนื่องด้วยไม่ต้องแบกรับภาระทางเศรษฐกิจ

- นโยบายรัฐสวัสดิการสำหรับวัยทำงานและการเพิ่มผลิตภาพ

ก่อนเข้าสู่วัยทำงาน สวัสดิการการศึกษาก็เป็นตัววางกรอบสำคัญสำหรับผู้เข้าสู่ระบบแรงงาน การศึกษาในระบบทุนนิยมทั่วไปมีเป้าหมายใหญ่สองลักษณะคือ 1. การพยายามควบคุมผ่านอำนาจจารีตด้วยการปลูกฝังเยาวชนให้อยู่ในชนบแบบแผน 2. การพยายามสร้างแรงงานมีทักษะเพื่อตอบสนองต่อระบบทุนนิยม โดยกลุ่มประเทศนอร์ดิกพยายามทำให้การศึกษาไปไกลกว่าด้วยการพิจารณาการจัดการศึกษาในฐานะการปฏิสัมพันธ์ของผู้คนในสังคมมากกว่าการพิจารณามนุษย์ในฐานะสินค้าอันเป็นผลจากการต่อสู้ของขบวนการแรงงานอย่างต่อเนื่องในศตวรรษที่ 20 โดยการศึกษาถูกเปลี่ยนจากอภิสิทธิ์ของชนชั้นสูง กลไกการควบคุมทางจารีต หรือการพัฒนาแรงงาน สุทธิสิทธิของพลเมืองและพื้นที่การปฏิสัมพันธ์ของคนในฐานะมนุษย์ โดยมีการพัฒนาสองเงื่อนไขคือ การเข้าถึงโดยไม่มีค่าใช้จ่ายพร้อมกับการปรับเนื้อหาและวิธีการศึกษาให้สอดคล้องกับความสัมพันธ์ในสังคมประชาธิปไตย เช่นการให้ความสำคัญกับชุมชนท้องถิ่น ลดความรู้สึกชาตินิยม เพิ่มการปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ที่สร้างสรรค์มากกว่าการยึดแบบแผนตามแบบเรียน และลดทอนลักษณะความสัมพันธ์

เชิงอำนาจในสถานศึกษาระหว่างครูและนักเรียน เงื่อนไขเหล่านี้เกิดขึ้นผ่าน การที่รัฐบาลสนับสนุนระบบการศึกษา จำนวนครูต่อนักเรียนอยู่ในสัดส่วนที่ เหมาะสม การมีมหาวิทยาลัยที่เพียงพอและไม่มีค่าใช้จ่ายทำให้ประชาชน สามารถเข้าถึงการศึกษาระดับสูงได้อย่างเท่าเทียม นอกจากนี้การสนับสนุน ของรัฐบาลต่อการศึกษาระดับอุดมศึกษาทำให้ผู้ที่เลือกศึกษาระดับสูงใน มหาวิทยาลัยได้รับค่าจ้างเช่นเดียวกับผู้ที่เลือกเข้าสู่วัยแรงงานทำให้ค่าเสีย โอกาสในการทำงานและการศึกษาไม่ต่างกันมากนัก

เมื่อเข้าสู่วัยทำงาน ระบบประกันสังคมมีความพยายามที่จะ ครอบคลุมประชาชนในประเทศให้มากที่สุด ในกรณีประเทศสวีเดนนั้น ประชาชนกว่า 90% ได้รับการคุ้มครองด้วยระบบประกันสังคม ด้วยระบบ ภาษีก้าวหน้าที่มีประสิทธิภาพทำให้ค่าจ้างขั้นต่ำ ค่าจ้างเฉลี่ย และค่าจ้าง ของผู้บริหารระดับสูงในองค์กรกันไม่แตกต่างกันมากนัก อัตราการเหลื่อมล้ำที่ ต่ำส่งผลให้ความรู้สึกการเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรและสังคมอยู่ในระดับสูง และส่งผลโดยตรงต่อการเป็นแรงงานสร้างสรรค์ อันทำให้กลุ่มประเทศนอร์ดิกเป็นกลุ่มประเทศที่มีประสิทธิภาพในการทำงานสูงติดอันดับโลกและมี ค่าเฉลี่ยการทำงานเพียง 34 ชั่วโมงต่อสัปดาห์เท่านั้น และเป็นหนึ่งใน ประเทศที่มีวันลาพักร้อนส่วนบุคคลสูงอยู่ที่ประมาณ 25 วัน โดยไม่รวมกับ วันหยุดประจำปีอื่นๆ และบนเงื่อนไขของการว่างงานรัฐบาลจะสนับสนุนให้ ประชาชนได้งานที่ตัวเองสนใจและมีความถนัดที่ตรงกันผ่านการสนับสนุน ประกันการว่างงานสูงสุดที่ 300 วันผ่านการจัดสรรร่วมกันระหว่างรัฐบาล และภาคเอกชน เงื่อนไขการทำงานที่มีระบบการประกันอย่างมี ประสิทธิภาพทำให้แรงงานมีความกังวลในชีวิตหลังเกษียณ หรือเจ็บป่วย น้อยกว่าการไร้หลักประกัน อันส่งผลให้ปัญหาอาชญากรรมต่ำ และวัย

ทำงานมีสุขภาพจิตที่ดี สามารถใช้ชีวิตได้เต็มที่โดยไม่ต้องรอเวลาเกษียณเพื่อใช้ชีวิต (Lorentzen, Angelin et al. 2014)

- นโยบายรัฐสวัสดิการหลังวัยทำงานกับตระรกะความยั่งยืนของการพัฒนามนุษย์

ในระบบทุนนิยมอุตสาหกรรมที่พัฒนาต่อเนื่อง Seebohm Rowntree (1902) นักสังคมวิทยาชาวอังกฤษได้ระบุถึงวงจรความยากจนแต่ละช่วงวัย โดยมีแนวโน้มที่มีลักษณะคล้ายเส้นโค้ง W คือระดับความยากจนค่อยๆ ลดลงในช่วงแรกเมื่อเข้าสู่วัยทำงาน แต่ความยากจนนี้ก็กลับมาเพิ่มมากขึ้นเมื่อเข้าสู่วัยสร้างครอบครัวภาระเลี้ยงดูคนในครอบครัวทำให้พวกเขากลับไปยากจนไม่ต่างจากตอนก่อนเริ่มทำงาน พวกเขาเริ่มมีชีวิตที่ดีขึ้นเมื่อลูกหลานโตแล้วแยกบ้านออกไป แต่ไม่นานพวกเขาก็เกษียณอายุและกลับไปอยู่กับเงินขั้นต่ำที่พอประทังชีวิตไม่ต่างจากการอยู่ในวัยพึ่งพิงตอนก่อนวัยทำงาน การศึกษาของ Rowntree ได้ฉายภาพข้างต้นในอังกฤษช่วงปี 1900 แม้ระดับความยากจนในอังกฤษจะลดลงแต่ วงจรแบบ Rowntree ก็ยังไม่เปลี่ยนแปลงนัก คือชีวิตหลังเกษียณของผู้คนไม่ได้ดีและมีอิสระมากนักเทียบกับการทำงานหนักทั้งชีวิต เมื่อเทียบกับกลุ่มประเทศนอร์ดิก นอกจากระดับความยากจนต่ำแล้ว วงจรชีวิตแบบ Rowntree ยังไม่เกิดขึ้นในประเทศกลุ่มนอร์ดิกกล่าวคือคุณภาพชีวิตแต่ละช่วงเวลาไม่แตกต่างกันมากนักโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเข้าสู่การเกษียณอายุ (Stitt and Grant 1993) กรณีประเทศสวีเดนประชาชนที่อยู่ในประเทศ 40 ปีขึ้นไป สามารถได้รับเงินบำนาญประมาณ 30,000 บาท/เดือน และจะเพิ่มขึ้นตามอัตราส่วนภาษีที่เสีย ทั้งนี้ยังรวมถึงสิทธิในการพักอาศัยในสถานที่พักของผู้สูงอายุที่คุณภาพดี การรักษาพยาบาลที่มีคุณภาพ ทำให้รายได้หลังเกษียณอายุสามารถนำมาเป็นค่าใช้จ่ายในการใช้ชีวิตได้อย่างเต็มที่ และเมื่อ

พิจารณาเงื่อนไขความมั่นคงในชีวิตของลูกหลานในช่วงชีวิตอื่นๆทำให้ผู้สูงอายุไม่ต้องแบ่งปันเงินเก็บกับผู้อื่นในครอบครัว รวมถึงผู้สูงอายุก็ไม่เป็นภาระด้านเศรษฐกิจแก่วัยทำงานไปพร้อมกัน

ลักษณะข้างต้นนี้ตั้งแต่วัยก่อนทำงานถึงวัยเกษียณวางอยู่บนเงื่อนไขการเก็บภาษีที่สูงซึ่งส่วนสำคัญจะถูกเก็บทางตรงจากการหักเงินเดือน ซึ่งทั้งนายจ้างและลูกจ้างเป็นผู้จ่ายสมทบ ในอัตราที่สูงโดยที่เป็นตัวเงินที่ลูกจ้างจะไม่เห็นในตัวเงินเดือน และนายจ้างก็ต้องจ่ายตามกฎหมาย ในกรณีส่วนมากของกลุ่มประเทศนอร์ดิกจะมีวิธีการจัดเก็บใกล้เคียงกันโดยยกตัวอย่างประเทศสวีเดนดังนี้

ตัวอย่าง รายได้ 100 หน่วย ลูกจ้างจะถูกหักภาษีทางตรงเข้าสมทบประกันสังคม 32 หน่วย และนายจ้างสมทบเข้าเพิ่มอีก 31.42 หน่วย อันหมายความว่าทุกรายได้ 100 หน่วยลูกจ้างรับ 68.58 หน่วย และรัฐบาลรับ 62.42 หน่วย โดยฐานรายได้สูงสุดของการจัดเก็บคือ 420,447 SEK หรือประมาณ 1.7 ล้านบาท/ปี หรือผู้รับเงินเดือนจ่ายสมทบสูงสุดที่ 29,400 หรือประมาณ 120,000 บาท/ปี โดยเงินส่วนนี้อาจสามารถขอคืนบางส่วนได้สำหรับผู้สมทบในกองทุนสำรองเลี้ยงชีพระยะยาว นอกจากนี้ยังมีภาษีทางตรงอัตราก้าวหน้า ผู้ที่มีรายได้เกิน 60,000 บาท/ปี (18,800 SEK) จะเสียภาษีเริ่มต้นที่อัตราร้อยละ 31 และอัตรานี้เพิ่มขึ้นสูงสุดถึง ร้อยละ 56 สำหรับผู้ที่มีรายได้เกิน 2.6 ล้านบาท/ปี (638,500 SEK) ด้วยภาษีที่สูงในระดับนี้ทำให้การบริการภาครัฐและสวัสดิการสำหรับประชาชนอยู่ในมาตรฐานที่สูง พร้อมทั้งคุณภาพชีวิตที่ดีจากความเหลื่อมล้ำที่ต่ำ โดยประกันการว่างงาน รายได้เฉลี่ย รายได้ขั้นต่ำ และเงินบำนาญเกษียณอายุไม่ต่างกันมากนัก คำถามสำคัญคือหากเป็นเช่นนี้ผู้คนจะอยากทำงานอยู่หรือไม่ ซึ่งคำตอบก็พบว่ามันวางอยู่บนฐานคำอธิบายพื้นฐานว่ามนุษย์ทุกคนอยาก

ทำงาน อยากรับที่ที่ยอมรับในสังคม อยากรมีความสัมพันธ์ทางสังคมที่หลากหลาย และการทำงานก็จะเป็นการเพิ่มผลประโยชน์ยามเกษียณมากกว่าขั้นต่ำที่ได้รับ การมีหลักประกันข้างต้นจึงไม่ใช่การทำให้คนเฉื่อยชา แต่กลับทำให้คนเห็นคุณค่าของตนเอง ซึ่งไม่น่าแปลกใจที่พบว่าผู้คนในกลุ่มประเทศนอร์ดิกมีความสุขในที่ทำงานอันดับต้นๆของโลก ช่วงเวลาทำงานน้อย แต่มีประสิทธิภาพส่วนสำคัญมาจากการเป็นอิสระจากความกลัวความไม่แน่นอนในระบบทุนนิยม

4.3 รัฐสวัสดิการกับปัญหาวิกฤติในระบบทุนนิยม และความพยายามในการสร้างระบบทดแทนในกระแสเสรีนิยมใหม่

รัฐสวัสดิการไม่ใช่ตัวแบบในการปฏิเสธรระบบทุนนิยมโดยสิ้นเชิงแต่เป็นระบบที่พยายามปรับให้เครื่องมือทางเศรษฐกิจตอบสนองความสัมพันธ์ของมนุษย์ที่ไม่ใช่มนุษย์ที่ไม่ใช่สินค้า อย่างไรก็ตาม เจื่อนไขการพยายามประนีประนอมกับระบบทุนนิยมก็อาจสร้างปัญหาได้ ในประเทศยุโรปตะวันตกเมื่อเผชิญวิกฤติเศรษฐกิจต่อเนื่องจาก ทศวรรษ 1970 รัฐบาลเสรีนิยม-อนุรักษ์นิยม พยายามสร้างคำอธิบายว่า วิกฤติเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นมีต้นเหตุจากนโยบายรัฐสวัสดิการ ไม่ว่าจะป็นปัญหาเงินเฟ้อ การว่างงานหรือกระทั่งความขัดแย้งทางสังคม รัฐบาลพรรคอนุรักษนิยมของสหราชอาณาจักรใช้ความพยายามในการยกเลิกนโยบายรัฐสวัสดิการโดยพยายามสร้างชุดอุดมการณ์ทางเศรษฐกิจการเมืองสังคมใหม่ คือแนวทางเสรีนิยมใหม่โดยมีเป้าประสงค์ในการลดบทบาทของรัฐ เก็บภาษีเงินได้น้อยลง เปิดเสรีทางการเงิน เปิดกว้างต่อโลกาภิวัตน์เพื่อเอื้อต่อการลงทุนและแสวงหาแรงงานราคาถูกและลดภาระของรัฐในการดูแลพลเมืองในพื้นที่ แนวคิดเสรีนิยมใหม่มีส่วนผสมทางทฤษฎีจากทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์และอุดมการณ์ทางการเมืองของนักเศรษฐศาสตร์คนสำคัญเช่น F.A.Hayek (2005) โดยมี

จุดเริ่มต้นในลาตินอเมริกาและกลายเป็นต้นแบบทางเศรษฐกิจการเมืองที่เอื้อประโยชน์ต่อกลุ่มทุนในเวลาต่อมาหลายทศวรรษ แม้จะมีนโยบายเปิดเสรีทางเศรษฐกิจแต่ปฏิเสธไม่ได้ว่าท้ายสุดแล้วแนวทางเสรีนิยมใหม่ได้ผลักดันให้เกิดรัฐบาลอำนาจนิยมที่เอื้อประโยชน์ต่อกลุ่มทุนอันนำไปสู่การปรับเปลี่ยนระบบสวัสดิการในหลายรูปแบบในช่วงปลายศตวรรษที่ 20 จนกระทั่งเมื่ออย่างเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 หลายประเทศในยุโรปตะวันตกลดระดับการคุ้มครองสวัสดิการของประชาชน โดยมีแนวทางสำคัญดังต่อไปนี้

- **แนวทางเสรีนิยมใหม่หรือระบอบเน้นค่าจ้างตามแนวชุมปีเตอร์ (Neoliberal Schumpeterian Workfare Regime)** หลังจากระบบสวัสดิการในฐานะพลเมืองถูกยกเลิกสิ่งที่ถูกผลักดันเข้ามาแทนที่คือ ระบอบเน้นค่าจ้างโดยที่ความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับรัฐถูกเปลี่ยนเป็นความสัมพันธ์ในลักษณะตลาดกับสมาชิก การแปรรูปรัฐวิสาหกิจเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องเพื่อให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่รัฐเคยเป็นเจ้าของถูกทำให้เป็นสินค้าได้ เช่น การคมนาคมขนส่ง การรักษาพยาบาล การศึกษา โดยให้ปัจเจกชนเป็นผู้รับผิดชอบเองผ่านการออมการลงทุน หรือซื้อประกันเอกชน เมื่อเวลาผ่านไปกำไรจากการ “ขายความมั่นคง” ตกอยู่ในมือกลุ่มทุนขนาดใหญ่และช่องว่างระหว่างชนชั้นขยายตัวอย่างต่อเนื่อง (Jessop 2002)
- **แนวทางที่ 3 หรือ แนวทางเอกชน-รัฐร่วมถือหุ้น หรือรัฐกระทำ การสะสมทุนเพียงเอกชน** เป็นแนวทางที่อดีตกษัตริย์ฝรั่งเศสพยายามประนีประนอมกับฝ่ายเสรีนิยม-อนุรักษนิยม ด้วยการพยายามคงสภาพลักษณะสวัสดิการคงเดิม หากแต่เปลี่ยนวิธีการจัดการสวัสดิการร่วมถึงที่มาของงบประมาณ

สำหรับการจัดสวัสดิการ โดยกระทบการเก็บภาษีจากกลุ่มทุนหรือชนชั้นสูงให้น้อยลง แม้ด้านหนึ่งจะเสมือนว่าเป็นการหาจุดร่วมระหว่างระบบสวัสดิการกับการสะสมทุนรูปแบบใหม่ แต่ในอีกด้านหนึ่งคือการจำกัดการขยายตัวของระบบสวัสดิการที่ไม่สามารถพัฒนาได้มากขึ้นตามเงื่อนไขของระบบเศรษฐกิจแต่จะถูกจำกัดลงไปตามวิธีการสะสมของทุน นอกจากนี้ยังเป็นการจำกัดเงื่อนไขการเข้าถึงสวัสดิการสำหรับผู้ใช้แรงงานกลุ่มใหม่ ที่จะถูกกีดกันให้เป็นพลเมืองชั้นสองเพื่อการสะสมทุน เมื่อเวลาผ่านไปสิ่งที่เกิดคือสวัสดิการมีแนวโน้มที่จะถูกจำกัดและวางเงื่อนไขมากขึ้น และเกิดการแบ่งมาตรฐานการจัดสวัสดิการที่หลายระดับ เลือกปฏิบัติมากขึ้น (Erixon, Fackföreningsrörelsens Institut för Ekonomisk Forskning. et al. 2000)

- **การจ่ายร่วม พิสูจน์ความจน ประกันเอกชน**

อีกหนึ่งตัวแบบที่พัฒนาขึ้นมาเพื่อทดแทน ลักษณะระบบสวัสดิการแบบถ้วนหน้าครบวงจรคือ

การวางเงื่อนไขให้ปัจเจกชนเป็นผู้ร่วมรับผิดชอบกับค่าใช้จ่ายการบริการภาครัฐ โดยเริ่มจากการเพิ่มสัดส่วนการจ่ายร่วมโดยประชาชน เช่นเดียวกับระบบการพิสูจน์ความยากจนเพื่อรับสวัสดิการ และผลักดันให้ปัจเจกชนซื้อประกันสุขภาพเพื่อกระจายความเสี่ยงของตนเอง ตัวแบบนี้มีเป้าประสงค์คือการเปลี่ยนวิธีคิดเกี่ยวกับระบบสวัสดิการว่าเป็นสิ่งที่ควรให้แก่คนที่ “จำเป็น” มากกว่าเรื่องสิทธิของพลเมืองทุกคนเงื่อนไขนี้ทำให้ท้ายที่สุดแล้วรัฐบาลกลับมีค่าใช้จ่ายที่เพิ่มมากขึ้นจากการพิสูจน์สิทธิ์ และเมื่อประกันเอกชนเข้ามาบริหารจัดการพวกเขาก็มีสายสัมพันธ์กับบริษัทฯ ที่ส่งผลให้เกิดการผูกขาดในยาประเภทต่างๆและทำให้ราคายาสูงขึ้นตามมูลค่าตลาด

อันทำให้รัฐบาลมีค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้น แต่ประชาชนได้รับสิทธิสวัสดิการในภาพรวมที่แย่ลง

4.4 การพัฒนาตัวเองของระบบรัฐสวัสดิการกับความขัดแย้งของระบบทุนนิยม

หากแนวทางการพัฒนาระบบสวัสดิการทางเลือกรตามที่ได้พิจารณาไปไม่สามารถยกระดับชีวิตพลเมืองได้ หรือ แม้กระทั่งคงสภาพความมั่นคงของมนุษย์ให้เท่ากับนโยบายรัฐสวัสดิการ รูปแบบรัฐสวัสดิการจะสามารถพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาวิกฤติของระบบทุนนิยมได้หรือไม่ ในทศวรรษ 1990 กลุ่มประเทศนอร์ดิกก็เผชิญกับวิกฤติเศรษฐกิจในระบบทุนนิยมเช่นเดียวกัน ด้วยคำอธิบายว่า รัฐสวัสดิการเป็น “โลกอุดมคติที่หมดเชื้อเพลิง” กล่าวคือไม่สามารถแก้ไขปัญหาในระบบทุนนิยมได้อีกต่อไป ไม่ว่าจะ เป็นความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ ความขัดแย้งทางการเมือง หรือความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในสังคม จากกรณีศึกษาประเทศกลุ่มนอร์ดิกได้ใช้ตัวแบบรัฐสวัสดิการถ่วงน้ำหนักบรรเทาเมื่อเผชิญกับปัญหาข้างต้นโดยไม่ได้ปรับเข้าสู่เงื่อนไขเสรีนิยมใหม่ (Kananen 2014)

-การว่างงานและชะงักงันทางเศรษฐกิจ

ในวิกฤติเศรษฐกิจช่วงทศวรรษ 1990 สวีเดนเผชิญกับวิกฤติการว่างงานพุ่งสูงธุรกิจอุตสาหกรรม และการชะลอตัวของธุรกิจเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้วยภาษีที่สูง และการขาดทุนของธนาคารต่อเนื่อง รัฐบาลต้องนำเงินในกองทุนสำรองเพื่อสนับสนุนทางการเงินต่างๆ แต่วิกฤติเศรษฐกิจที่กินเวลานานทำให้นโยบายแทรกแซงทางการเงินของรัฐดูจะไร้ผล รัฐบาลเริ่มปรับลดภาษีทางตรงให้เพดานเหลือเพียงร้อยละ 50 นักเศรษฐศาสตร์ตั้งข้อสังเกตว่าตัวแบบสวีเดนที่เป็นตัวแบบรัฐสวัสดิการถ่วงน้ำหนักบรรเทาจะ

ถึงจุดสิ้นสุดผ่านการประนีประนอมกับระบบทุนนิยมและการสะสมทุนอย่างที่ไม่เคยมีมาก่อน

อย่างไรก็ตามการปรับปรุงแบบรัฐสวัสดิการของสวีเดนกลายเป็นต้นแบบว่ารัฐสวัสดิการ กับความสามารถในการแข่งขันได้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นพร้อมกัน รัฐบาลสวีเดนดึงดูดการลงทุนของต่างชาติด้วยการสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐาน สวัสดิการประชาชน และคุณภาพมนุษย์ แม้อัตราภาษีเงินได้จะลดลงแต่ได้ปรับเปลี่ยนวิธีการเก็บภาษีจากการลงทุนและกำไรมากขึ้น คำถามสำคัญว่าเหตุใดประเทศที่เก็บภาษีสูงจึงยังดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศได้ เหตุผลสำคัญจึงอยู่ที่คุณภาพของการลงทุน คุณภาพของเทคโนโลยีการผลิต และคุณภาพมนุษย์ ที่เป็นจุดสำคัญให้กลุ่มประเทศนอร์ดิกสามารถใช้เป็นจุดขายความสามารถของการแข่งขันได้ในระดับโลก ขณะที่นโยบายสวัสดิการที่เคยถูกกำหนดโดยรัฐเป็นหลัก ก็มีความยืดหยุ่นมากขึ้นภายใต้ตัวเลือกของปัจเจกชนคนรุ่นใหม่ ที่อาศัยรัฐสวัสดิการเป็นฐานในการพัฒนาคุณภาพของมนุษย์เพื่อโอกาสที่มากขึ้นในตลาดโลก (Jochem 2011)

-ความขัดแย้งทางการเมือง

ขณะที่พรรคการเมืองแนวสังคมนิยมประชาธิปไตยในยุโรปตะวันตกหรือสหรัฐอเมริกาล้มเหลวในการการฟื้นฟูเศรษฐกิจ และในทศวรรษ 1990 พวกเขาปรับนโยบายที่เลือกไปประนีประนอมกับกลุ่มทุนมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็พรรคแรงงานของอังกฤษ หรือพรรคสังคมนิยมในฝรั่งเศส ที่เน้นการชนะการเลือกตั้งผ่านการสร้างแนวร่วมสามัคคีชนชั้น (Gilbert 2005) ผลที่ออกมาคือเมื่อเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 การเลือกตั้งไร้ความหมาย องค์กรฐานมวลชนอย่างสหภาพแรงงานถูกลดบทบาทลง การเมืองถูกแปรเปลี่ยนให้เป็นรสนิยมมากกว่าผลประโยชน์ทางชนชั้น คนรุ่นใหม่ใช้สิทธิ์เลือกตั้ง

น้อยลง อันทำให้ช่องทางการส่งเสียงความต้องการทางการเมืองตามช่องทางปกติถูกจำกัดลงและปะทุออกมาเป็นการประท้วงในรูปแบบที่หลากหลาย

กลุ่มประเทศนอร์ดิกเองก็เผชิญเงื่อนไขการปรับตัวของพรรคการเมืองเช่นกันแต่ทางออกสำคัญคือการพยายามขยายการมีส่วนร่วมทางการเมืองแก่คนรุ่นใหม่ การเพิ่มอำนาจการตัดสินใจแก่การเมืองท้องถิ่น ทำให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนผ่านการเลือกตั้งยังอยู่ในระดับสูง และระบบการเมืองแบบปกติก็สามารถเติบโตคู่ขนานไปกับขบวนการเคลื่อนไหวรูปแบบต่างๆที่มีความหลากหลายมากขึ้นไม่ว่า จะเป็นขบวนการเคลื่อนไหวที่ยึดโยงกับอัตลักษณ์ การเคลื่อนไหวผ่านช่องทางออนไลน์ หรือกลุ่มผู้อพยพที่หลากหลาย ระบบการเมืองของกลุ่มประเทศนอร์ดิกแก้ไขปัญหามากหลายประเทศเผชิญด้วยการขยายความเป็นประชาธิปไตยต่อเนื่อง ทั้งในระดับชาติและระดับชีวิตประจำวันในที่ทำงานและชุมชน

-ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในสังคม

ระบบรัฐสวัสดิการได้รับคำวิจารณ์ว่าเป็นระบบที่ไม่ยอมรับความหลากหลายและยึดหยุ่นต่อกลุ่มประชาชนที่มีความหลากหลาย เพราะมุ่งดูแลเฉพาะพลเมืองของประเทศตน ซึ่งจะไม่สอดคล้องกับสถานการณ์การเคลื่อนย้ายของผู้คนในยุคโลกาภิวัตน์ กล่าวอีกนัยหนึ่งรัฐสวัสดิการแบบดั้งเดิมอาจกลายเป็นจุดเริ่มต้นของการแบ่งชนชั้นในการเข้าถึงสวัสดิการในอนาคต แต่เมื่อพิจารณาตามปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น การปรับระบบสวัสดิการในหลายประเทศกลับกลายเป็นกำแพงในการกีดกันผู้อพยพและสังคมพหุวัฒนธรรมโดยอ้อมผ่านการกีดกันให้ผู้อพยพไม่สามารถเข้าถึงระบบสวัสดิการ ขณะที่กลุ่มประเทศนอร์ดิกอาศัยโอกาสการปรับตัวทางเศรษฐกิจและการเมืองในการบูรณาการให้ผู้อพยพเข้าสู่ระบบสังคมและสร้างให้เกิด

เงื่อนไขการเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ตัวแบบสำคัญคือการขยายตัวของระบบสวัสดิการที่ยืดหยุ่นและครอบคลุมมากขึ้น ทำให้ความเป็นหนึ่งเดียวกันในสังคมขยายและปรับตัวสู่สังคมพหุวัฒนธรรมที่ไม่ผูกติดสิทธิสวัสดิการเฉพาะแก่เจ้าของสัญชาติโดยกำเนิดเท่านั้น (Visser 2010)

บทสรุป

การพัฒนาของความมั่นคงของมนุษย์ในกลุ่มประเทศนอร์ดิกไม่ได้ถูกพิจารณาในฐานะภาระหรือสิ่งตรงข้ามกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจหรือความมั่นคงทางการเมือง ตรงกันข้ามการสนับสนุนให้ความมั่นคงของมนุษย์เป็นแกนหลักของการพัฒนาสามารถทำให้ประเทศกลุ่มนอร์ดิกก้าวพ้นวิกฤติเศรษฐกิจโดยไม่จำเป็นต้องยกเลิกนโยบายรัฐสวัสดิการและทุนไปสนับสนุนนโยบายเสรีนิยมใหม่ที่ท้ายที่สุดสร้างปัญหาความเหลื่อมล้ำแตกแยกและไร้อำนาจของคนในสังคม

โลกที่ 3 ในเอเชียและลาตินอเมริกา ในประเทศที่มีพรรคการเมืองฝ่ายซ้าย และขบวนการภาคประชาชนเข้มแข็งก็จะสามารถยื่นหยัดนโยบายรัฐสวัสดิการได้แม้เผชิญกับวิกฤติเศรษฐกิจ แต่ภายใต้มายาภาพการเติบโตของกลุ่มประเทศเศรษฐกิจใหม่จึงเกิดคำอธิบายในลักษณะที่ว่า รัฐสวัสดิการก็เป็นเพียงหนึ่งในทางเลือกของการพัฒนาเศรษฐกิจที่สามารถคงอยู่ได้จากหลายเงื่อนไขเฉพาะเช่น ประเภทของเศรษฐกิจ ลักษณะประชากร วัฒนธรรม ขณะที่ การพัฒนาแบบเสรีนิยมใหม่เป็นแนวทางที่สากลมากกว่าสามารถใช้ได้กับทุกสภาพทางเศรษฐกิจ ลักษณะนโยบายรัฐสวัสดิการจึงเป็นนโยบายที่ “แพง” และเกิดได้แค่ในบางประเทศ ขณะที่พื้นที่อื่นๆสามารถพัฒนาได้ด้วยรูปแบบอื่นที่ “ถูกกว่า” และได้ผลที่ไม่ต่างกัน

คำถามสำคัญคือ “รัฐสวัสดิการแบบถ้วนหน้าครบวงจร” เป็นเรื่องเฉพาะที่ค่าใช้จ่ายสูงไม่คุ้มค่าโดยสามารถทดแทนได้ด้วยตัวแบบอื่นเช่นในกรณีกลุ่มประเทศเศรษฐกิจใหม่ ที่รัฐไม่จำเป็นต้องลงทุนในความมั่นคงของมนุษย์เพียงแค่เปิดตลาดเสรี เกิดการแข่งขัน จ้างงาน และปัจเจกชนมีรายได้ก็สามารถรับผิดชอบตัวเองได้แต่เมื่อพิจารณาแล้วจะพบว่า ประเทศกลุ่มเศรษฐกิจใหม่ที่มีการเติบโตทางเศรษฐกิจ กลับเผชิญกับเงื่อนไขความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจอันก่อให้เกิด “กลุ่มแรงงานเสี่ยง” ที่ไร้อำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจและการเมือง ไร้หลักประกันทางสังคม โดยที่ความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจกลับถูกผูกขาดโดยกลุ่มทุนขนาดใหญ่ มนุษย์มีเสรีภาพทางเศรษฐกิจมากขึ้นในการบริโภคแต่อำนาจการต่อรองกลับลดลง (Wacquant 2009)

ประเทศ	การเติบโตทางเศรษฐกิจ	ช่องว่างระหว่างชนชั้น (ดัชนี Gini)	ความสามารถในการบริโภค (อันดับ)	ดัชนีการพัฒนามนุษย์ (อันดับ)
จีน	6.588	4.22	69	90
อินเดีย	7.67	3.51	48	131
บราซิล	-3.27	4.84	73	79
รัสเซีย	-0.76	4.16	87	49

ตาราง 5.1 แสดงลักษณะทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศเศรษฐกิจใหม่ 2010-2015

จากตารางจะเห็นได้ว่าการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ปรากฏในประเทศเศรษฐกิจใหม่แม้จะมีสัดส่วนที่สูงแต่เมื่อพิจารณาตัวชี้วัดอื่นๆ กลับไม่ได้พัฒนาขึ้นแต่อย่างใด ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจขยายตัวสูงขึ้น แม้จะมีรายได้ที่เป็นตัวเงินเพิ่มมากขึ้นแต่ความสามารถในการบริโภคกลับไม่ได้เพิ่มสูงขึ้นเมื่อเทียบกับลักษณะการเติบโตทางเศรษฐกิจ และเมื่อพิจารณาดัชนีการพัฒนามนุษย์ถึงนำปัจจัยคุณภาพชีวิตทางเศรษฐกิจ การเมืองและสังคมบูรณาการเข้าหากันก็จะพบว่าประเทศกลุ่มเศรษฐกิจใหม่ที่รัฐรับผิดชอบต่อชีวิตประชาชนในระดับต่ำและใช้กลไกตลาดในการจัดการ แม้จะมีการเติบโตทางเศรษฐกิจสูงแต่กลับไม่ได้ทำให้มนุษย์ในสังคมมีความมั่นคง พร้อมกันนี้ก็ไม่สามารถสร้างระบบการเมืองที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้ เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มประเทศนอร์ดิกจะพบว่า การเติบโตทาง

เศรษฐกิจ ความมั่นคงของรัฐและความมั่นคงของมนุษย์สามารถไปด้วยกันได้
ดังตาราง

ประเทศ	การเติบโตทางเศรษฐกิจ	ดัชนี Gini)	ความสามารถในการบริโภค	ดัชนีการพัฒนา มนุษย์ (อันดับ)
สวีเดน	3.55	2.73	9	14
นอร์เวย์	0.857	2.59	24	1
ฟินแลนด์	0.903	2.71	16	23
เดนมาร์ก	1.013	2.91	19	5

ตาราง 5.2 แสดงลักษณะทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศนอร์ดิก 2010-2015

จากตารางจะเห็นได้ว่าการเติบโตทางเศรษฐกิจกับแนวทางรัฐสวัสดิการสามารถไปด้วยกันได้ และแนวทางรัฐสวัสดิการแบบถ้วนหน้าครบวงจรก็เป็นเงื่อนไขสำคัญในการวางเงื่อนไขความมั่นคงของมนุษย์ไปพร้อมกันกับการเติบโตทางเศรษฐกิจขณะที่แนวทางตลาดนิยมมักวางเงื่อนไขให้ปัจเจกชน “แลก” ความมั่นคงของมนุษย์และการเติบโต-โอกาสทางเศรษฐกิจ ซึ่งตามจริงแล้วหากใช้แนวทางรัฐสวัสดิการแบบถ้วนหน้าครบวงจรสามารถผลักดันให้หลากหลายเงื่อนไขเกิดขึ้นได้พร้อมกัน ทางเลือกนี้มีได้วางอยู่บนสัจญญากาศหากแต่เกิดจากฐานของการต่อสู้ทางการเมืองและพลังของแนวคิดฝ่ายซ้ายในการกดดันให้เกิดนโยบายข้างต้น ขณะที่กลุ่มประเทศเศรษฐกิจใหม่ที่พลังการต่อสู้ของประชาชนลดลง พอๆกับอำนาจ

ทางการเมืองผ่านระบบประชาธิปไตยก็ส่งผลให้การเติบโตทางเศรษฐกิจกระจุกอยู่ในมือของกลุ่มคนชนชั้นนำทางเศรษฐกิจการเมืองและก่อให้เกิดความเปราะบางทางเศรษฐกิจการเมืองในภาพรวม (Johnsen, Nørreklit et al. 2006)

5.2 มายาภาพและวินัยทางการคลังและทางออก

แนวคิดวินัยทางการคลังถูกสถาปนาในฐานะ “เศรษฐกิจสามัญ” โดยนักเศรษฐศาสตร์แนวเสรีนิยมใหม่ เพื่อโจมตีนโยบายรัฐสวัสดิการ โดยชี้ให้เห็นว่านโยบายรัฐสวัสดิการเป็นภาระทางการคลังและไม่สามารถดำเนินต่อไปได้ หรือสามารถคงอยู่ได้เฉพาะประเทศที่มีความสามารถทางการคลังเท่านั้นที่สามารถจัดนโยบายรัฐสวัสดิการได้ การเก็บภาษีและการรับผิดชอบแบบรวมหมู่เป็นภาระของการเคลื่อนย้ายดึงดูดกลุ่มทุนเข้ามาลงทุน รวมถึงอุปสรรคของการเติบโตทางเศรษฐกิจ ดังนั้นรัฐจึงพึงมีหน้าที่หลักด้วยการ 1. เก็บภาษีให้น้อยที่สุด 2. จัดสวัสดิการเฉพาะเพียงแค่ขั้นต่ำหรือให้เอกชนเข้ามาจัดการเพื่อคำนวณเพื่อลดภาระรัฐและควบคุมต้นทุนได้

การผลักดันแนวคิดวินัยทางการคลังจึงอยู่ในชุดนโยบายเดียวกันกับนโยบายอื่นๆในฉันทามติของซิงตัน ได้แก่การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ การเปิดเสรีทางการเงิน การสร้างเสถียรภาพของรัฐบาล (สภาพการปลอดการเมือง) แนวคิดวินัยทางการคลังจึงนับว่าเป็นสิ่งที่ถูกสถาปนาขึ้นมาใหม่หาใช้สิ่งที่ถูกวางเงื่อนไขพื้นฐานมาอย่างยาวนาน ก่อนหน้าเศรษฐศาสตร์การเมืองแบบเคนส์ ลัทธิพาณิชยนิยมมีบทบาทที่มีความคิดในลักษณะคล้ายกับวินัยทางการคลังโดยวางอยู่บนฐานคิดที่ว่าประเทศที่มั่งคั่งคือประเทศที่สามารถส่งออกได้มากกว่านำเข้าและสามารถแสวงหาทรัพยากรทางเศรษฐกิจเพื่อความมั่งคั่งได้ แนวคิดแบบเคนส์ได้มองอีกด้านคือความมั่งคั่ง

เกิดขึ้นจากความสามารถในการควบคุมเศรษฐกิจภายในประเทศ โดยมีเงื่อนไขเริ่มต้นคือการจัดการการว่างงานและความมั่นคงในการทำงานของประชาชนภายในประเทศอันเกิดจากการลงทุนของรัฐ และขณะที่สังคมเสรีนิยมใหม่คือการพัฒนาผลักดันให้การดูแลประชาชนเกิดขึ้นในวงเงินที่จำกัด (Roberts 2009)

คำถามสำคัญว่าแนวคิดเศรษฐศาสตร์แบบเคนส์ที่ใช้ในระบบเศรษฐกิจก็ปิดโดยไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงประเด็นวินัยทางการคลังเพราะตัวทวิสามารถวางเงื่อนไขให้รัฐสามารถควบคุมการเก็บภาษีภายในประเทศ แต่ภายใต้การเคลื่อนย้ายของทุนและการเปิดเสรีทางการเงินการควบคุมเสถียรภาพทางการเงินจะสามารถทำได้ด้วยหลักการนโยบายแบบเคนส์ได้อย่างไร คำอธิบายสำคัญคือสิ่งที่จำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนจากวิธีการแสวงหาความมั่นคงทางการคลังจากมาตรการภาษีทางตรงซึ่งแนวโน้มที่จะจำกัดลง โดยที่ยังคงหลักการในการสร้างความเสมอภาคในสังคมมากกว่าการแสวงหาความมั่งคั่งผ่านกลไกตลาด

นอร์เวย์เป็นประเทศที่มีรายได้จากการส่งออกน้ำมันปริมาณมหาศาล พรรคการเมืองฝ่ายเสรีนิยมและฝ่ายอนุรักษนิยมพยายามผลักดันให้นำรายได้จากการขายน้ำมันเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายรัฐสวัสดิการเพื่อทดแทนภาษีอัตราก้าวหน้า อย่างไรก็ตามนโยบายข้างต้นถูกปฏิเสธโดยพรรคการเมืองฝ่ายซ้ายที่ยืนยันว่านโยบายรัฐสวัสดิการต้องมาจากการเฉลี่ยจากผู้ที่มีรายได้สูงในประเทศมากกว่าการพึ่งพิงความมั่งคั่งจากการขายทรัพยากรที่นอกจากมีความเสี่ยงทางเศรษฐกิจยังเป็นการทำลายปรัชญาว่าด้วยความเสมอภาคและเป็นการเพิ่มอำนาจให้ชนชั้นสูงโดยลดความรับผิดชอบของพวกเขาต่อสังคม ซึ่งเป็นไปในแนวทางของเวเนซุเอลาที่พยายามประนีประนอมกับชนชั้นสูงและกลุ่มทุนข้ามชาติด้วยการนำรายได้จากอุตสาหกรรมน้ำมันมาเป็น

ส่วนสำคัญของนโยบายรัฐสวัสดิการ ผลที่ตามมาก็คือเครือข่ายและอำนาจทางเศรษฐกิจการเมืองของชนชั้นนำยังคงอยู่และทรงพลังมากขึ้นจากการที่ความขัดแย้งทางชนชั้นถูกทำให้เลือนหายไป เมื่อเกิดวิกฤติน้ำมันและส่งผลให้รายได้ของประเทศลดลงอย่างมหาศาลและส่งผลต่อรายได้ในการจัดนโยบายสวัสดิการ ตามมาด้วยความขัดแย้งทางสังคมและชนชั้นนำยังคงกุมอำนาจทางการเมืองเศรษฐกิจในการใช้ความรุนแรงปราบปรามความขัดแย้ง กำหนดกติกาหรือถ่ายโอนความมั่งคั่งสู่พื้นที่ปลอดภัย โดยสามารถสรุปความแตกต่างระหว่างการจัดสวัสดิการผ่านการเฉลี่ยความมั่งคั่ง กับการจัดสวัสดิการผ่านการแสวงหาความมั่งคั่งจากภายนอก จากกรณีศึกษาออร์เวย์เทียบกับเวเนซุเอลา (Newby 2012)

ลักษณะทางสังคม	นอร์เวย์ (สวัสดิการจากเฉลี่ยความมั่งคั่ง)	เวเนซุเอลา (สวัสดิการจากการแสวงหาความมั่งคั่งภายนอก)
ความยั่งยืนทางเศรษฐกิจของนโยบายสวัสดิการ	มีความยั่งยืนจากการที่นโยบายสวัสดิการเฉลี่ยจากความมั่งคั่งของคนในประเทศเป็นหลัก	ขึ้นอยู่กับกลไกตลาดโลก โดยเฉพาะหากเป็นทรัพยากรทางเศรษฐกิจที่มีลักษณะเฉพาะเช่นน้ำมันหรือพลังงานต่างๆ
ความสัมพันธ์เชิงอำนาจในสังคม	ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจการเมือง	ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจการเมืองมิได้หายไป ทำให้

	น้อยลงทำให้ประชาชนสามารถต่อรองกับชนชั้นนำได้เมื่อเกิดวิกฤติเศรษฐกิจ	เมื่อเกิดวิกฤติเศรษฐกิจการต่อรองระหว่างชนชั้นจึงเกิดขึ้นยาก ความรุนแรงและการปรายปรามกลายเป็นภาพทั่วไป
ลักษณะความครอบคลุมของการจัดสวัสดิการ	สวัสดิการสามารถจัดให้ครอบคลุมได้สูง เพราะมีแหล่งที่มาของงบประมาณที่คงที่	การจัดสวัสดิการมีข้อจำกัดเนื่องด้วยความผันผวนในมูลค่าของตลาดโลก การเพิ่มสิทธิสวัสดิการเป็นไปบนฐานความเสี่ยงทั้งเศรษฐกิจการเมือง

ตาราง 5.3 แสดงเปรียบเทียบเงื่อนไขทางเศรษฐกิจการเมืองกับการจัดสวัสดิการสองรูปแบบ

กลับมาคำถามที่ว่าหากการจัดสวัสดิการบนฐานการเฉลี่ยความมั่งคั่งยังคงเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นในการจัดสวัสดิการแล้วมีวิธีใดที่จะทำให้การจัดเก็บภาษีสามารถทำได้อย่างครอบคลุมภายใต้เศรษฐกิจยุคโลกาภิวัตน์ที่กลุ่มทุนข้ามชาติสามารถแสวงหากำไรจากประชาชนในประเทศโดยที่ไม่ได้มีแหล่งที่ตั้งภายในประเทศนั้น เช่นบริษัท Google หรือ Facebook ที่ได้รายได้จากการโฆษณาโดยที่ไม่จำเป็นต้องมีบริษัทในประเทศนั้น ประเด็นนี้เป็นประเด็นที่ถูกขบคิดทั่วโลกโดยเฉพาะกลุ่มประเทศนอร์ดิกที่การเก็บภาษีเป็นส่วนสำคัญในการจัดรัฐสวัสดิการ

โครงสร้างเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงจากความสัมพันธ์ แบบกลุ่มธุรกิจ-ผู้บริโภค (Business-Consumer) เช่นการเกิดเศรษฐกิจแบบแบ่งปัน จัดสรรทรัพยากร ที่ความสัมพันธ์ในลักษณะ เจ้าของบริษัท-ลูกจ้าง-ลูกค้าแตกต่างกันไปจากเดิม แต่มีใช้หมายความว่า การแสวงหากำไรจะไม่เกิดขึ้น หรือกลุ่มทุนไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบต่อสังคม การสร้าง Digital Tax ขึ้นมาเพื่อเป็นเครื่องยืนยันว่าไม่ว่าอย่างไรการแสวงหากำไรก็เกิดขึ้นกับมนุษย์อย่างแท้จริง บนพื้นที่จริงๆ ไม่ได้เกิดขึ้นบนอากาศที่ไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบต่ออย่างใด ประการแรกคือการพัฒนาภาษีตัวแทนธุรกิจที่เป็นตัวตัวแทนแก่กลุ่มธุรกิจข้ามชาติ หรือรวมถึงการพัฒนาภาษีค่าธรรมเนียมสำหรับการใช้ ระบบบริการข้อมูลแบบออนไลน์ดังในกรณี Airbnb เว็บไซต์ที่ทำธุรกิจให้เช่าที่อยู่อาศัยโดยคนท้องถิ่นหลายประเทศในสหภาพยุโรปก็ผลักดันให้รวมภาษีเข้าไปในอัตราการบริการที่ผู้เป็นตัวกลางต้องเป็นผู้ชำระเช่นกัน แต่ด้วยฐานภาษีแบบทวีลักษณ์ (Dual Income Taxes) ที่แยกระหว่างภาษีเงินได้จากแรงงานและภาษีเงินได้จากทุนทำให้การจัดระบบการเก็บภาษีไม่ก่อให้เกิดปัญหาแม้จะมีการปรับเปลี่ยนของการสะสมทุนก็ตาม (Sorensen 2009)

Sorensen (2009) ได้อธิบายการปฏิรูปภาษี Dual Income Taxes ในการเก็บภาษีกำไรจากทุนที่เป็นคนละระบบกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจากแรงงานว่า ช่วยทำให้การจัดการภาษีง่ายขึ้น มีความเป็นธรรมทั้งในแนวคิด (ผู้มีรายได้จากทุนมากถูกเก็บ) และแนวราบ (สามารถเก็บได้เสมอกันสำหรับผู้มีรายได้เท่ากัน) โดยมีรายละเอียดดังนี้

	Finland ร้อยละ	Norway ร้อยละ	Sweden ร้อยละ
ภาษีเงินได้บุคคล			
- รายได้จากทุน (Capital Income)	28	28	30
- รายได้จากการใช้แรงงาน (Labour Income)	27-50	28-48	31.5-56.5
ภาษีเงินได้นิติบุคคล	26	28	28
ภาษีเงินได้บุคคลจาก			
- ปันผล	19.6	28	30
- กำไรจากการขายหุ้น	28	28	30
ภาษีเงินได้กรณีถือสินทรัพย์ระยะยาว (เฉพาะพลเมือง)			
- ดอกเบี้ย	28	28	30
- ปันผล	19	0	30

ตาราง 5.4 แสดงอัตราภาษีแบบทวีลักษณ์ ในสวีเดน นอร์เวย์ และฟินแลนด์

สามารถพบว่าอัตราการเก็บภาษีรายได้จากทุนจะเก็บเป็นอัตราคงที่ที่ไม่ได้เป็นอัตราก้าวหน้าเช่นเดียวกับภาษีรายได้จากแรงงานอัตราในลักษณะนี้เพื่อป้องกันการโยกย้ายรายได้หลบหลีกเข้าช่องทางภาษีอื่นซึ่งไม่ตรงกับเป้าหมายของการจัดเก็บ นอกจากนี้ทำให้กลุ่มทุนขนาดใหญ่ หรือผู้มีรายได้สูงจากทุนจ่ายภาษีทางตรงเข้าสู่ระบบอย่างตรงไปตรงมาและลดการเก็งกำไรระยะสั้นได้มากขึ้น

นอกจากนี้การสร้างสภาพแรงงานรูปแบบใหม่ก็จะก่อให้เกิดอำนาจต่อรองไม่ให้นักลงทุนข้ามชาติสามารถแสวงหากำไรกับปัจเจกชนได้โดยปัจเจกชนไร้อำนาจต่อรองขณะที่กลุ่มผู้ใช้แรงงานรุ่นใหม่ที่ได้รายได้จากระบบเศรษฐกิจรูปแบบใหม่ก็เกิดแรงจูงใจในการเสียภาษีเพื่อให้ได้สิทธิประโยชน์ด้านสวัสดิการในระบบเก่า ความท้าทายคือเมื่อรายได้ของคนรุ่นใหม่ลดลงโดยเปรียบเทียบกับคนรุ่นก่อน รัฐก็จำเป็นต้องพัฒนานวัตกรรมการดูแลประชาชนให้สะดวกและใช้แรงงานน้อยลงเช่นกัน

5.3 สังคมผู้สูงอายุ และเทคโนโลยีระดับสูงทดแทนแรงงาน

จากประเด็น 5.2 ปัญหาที่สำคัญในปัจจุบันที่มีผลต่อนโยบายสวัสดิการในภาพทั่วไปคือประเด็นสังคมผู้สูงอายุ นับตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 20 แนวทางกระแสหลักของการพัฒนาได้รับอิทธิพลจากแนวคิดประชากรศาสตร์แบบมัลธัสคือการมองว่าปริมาณของมนุษย์เป็นปัญหาต่อการจัดการทรัพยากร แนวคิดนี้ส่งออกไปสู่ประเทศกำลังพัฒนาในโลกที่ 3 หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่มองว่าความยากจนเกิดจากการที่รัฐบาลต้องดูแลประชากรปริมาณมาก แนวคิดนี้ นำสู่การควบคุมจำนวนประชากร แต่โดยพื้นฐานของแนวคิดนี้คือความพยายามในการไม่เพิ่มปริมาณด้านการดูแลประชาชนในระดับปฐมวัยสูงขึ้น และพยายามให้การเลี้ยงดูลูกหลานเป็นของ

ประชาชนเองโดยรัฐบาลรับผิดชอบให้น้อยที่สุดสิ่งที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 คือปัญหาผู้สูงอายุที่ประชากรในวัยทำงานมีส่วนที่น้อยลงโดยที่ประชากรในวัยเกษียณมีปริมาณเยอะมากขึ้นกว่าในอดีต และมีอายุขัยเฉลี่ยสูงขึ้น (Aysan and Beaujot 2009)

ปัญหาข้างต้นในกลุ่มประเทศนอร์ดิกแก้ไขโดยจุดเริ่มต้นจากการวางเงื่อนไขสวัสดิการสำหรับการเลี้ยงดูบุตรทำให้โครงสร้างความแตกต่างระหว่างวัยของประชากรต่างจากประเทศ OECD ประเทศอื่น แม้ว่าจะมีสัดส่วนของผู้สูงอายุที่เยอะมากขึ้นจากคุณภาพชีวิตที่ดีแต่รายได้ของคนรุ่นใหม่ก็มีอัตราเพิ่มที่สูงขึ้นเช่นเดียวกัน ปัญหาสังคมผู้สูงอายุจึงสามารถก้าวพ้นได้ด้วยนโยบายการสนับสนุนคนรุ่นใหม่ให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดียิ่งขึ้นได้ จึงกลับมาสู่ประเด็นสำคัญที่ว่าหากเทคโนโลยีก้าวเข้ามาทดแทนแรงงานจะทำให้เกิดภาวะ คนรุ่นใหม่ว่างงาน และคนแก่ที่ไม่สามารถทำงานปริมาณมาก ซึ่งจะกลับไปโจมตีเรื่องวินัยทางการคลังที่ได้พิจารณาไปก่อนหน้านี้ โดยโจมตีพื้นฐานของการพัฒนาเทคโนโลยีคือการทำให้ชีวิตของมนุษย์โดยรวมดีขึ้นและแสวงหากำไรได้มากขึ้น ดังนั้นระบบสังคมจึงมีความจำเป็นที่ต้องสร้างเงื่อนไขสมดุลให้เกิดขึ้น นั่นคือการให้เสรีภาพการทำงานแก่คนรุ่นใหม่ ที่มีลักษณะแตกต่างจากงานระบบสายพานในศตวรรษที่ 20 ระบบสวัสดิการแบบถ้วนหน้าครบวงจรจึงยังคงเป็นเงื่อนไขจำเป็นให้สังคมสามารถเดินต่อไปได้ ในฐานะหลังพียงของคนรุ่นใหม่ ซึ่งแตกต่างจากระบบแบบเน้นกลไกตลาดที่เน้นการแพ้คัดออกอันส่งผลให้สุดท้ายแล้วคนรุ่นใหม่มีชีวิตที่แย่ลงกว่าคนรุ่นก่อน และส่งผลให้เกิดปัญหาในลักษณะงูกินหางไม่รู้จัก แนวคิดสำคัญในการจัดการปัญหาสังคมผู้สูงอายุที่กลุ่มประเทศนอร์ดิกนำมาใช้คือ คนรุ่นใหม่ต้องมีชีวิตที่ดีขึ้นจากเทคโนโลยีและการดูแลจากภาครัฐปัญหาสังคมผู้สูงอายุก็น่าจะไม่ใช่อีกต่อไป

5.4 แรงงานอพยพและผู้ลี้ภัยทางการเมือง

แรงงานอพยพสู่ประเทศนอร์ดิกนับเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงปลายศตวรรษที่ 20 ด้วยระบบการคุ้มกันแรงงานอย่างเข้มข้น ระบบเศรษฐกิจกึ่งปิด ประกอบกับการไม่มีภูมิหลังของการเป็นเจ้าของอาณานิคมทำให้ประเทศเหล่านี้ไม่ได้เป็นปลายทางของการอพยพยอดนิยมเทียบกับสหราชอาณาจักร ยุโรปภาคพื้นทวีปอื่นๆ หรือสหรัฐอเมริกาประกอบกับลักษณะภูมิประเทศที่ไม่ได้เชื่อมต่อกับประเทศอื่นๆอย่างมีนัยยะสำคัญ กระทั่งช่วงปลายศตวรรษที่ 20 การสิ้นสุดของสงครามเย็น การเคลื่อนย้ายของแรงงานอย่างเสรีในสหภาพยุโรป การพัฒนาขึ้นของสหภาพยุโรป กลุ่มประเทศนอร์ดิกเริ่มขยายบทบาทในสหภาพยุโรป ในปี 2001 นายกรัฐมนตรีของสวีเดนจากพรรคสังคมประชาธิปไตย ดำรงตำแหน่งประธานกรรมาธิการแห่งสหภาพยุโรป และผลักดันให้ยุโรปเปิดกว้างต่อประเทศในยุโรปตะวันออก และสิทธิการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีในยุโรป อันเป็นจุดเริ่มต้นต่อการอพยพเข้าสู่พื้นที่ประเทศกลุ่มนอร์ดิกในช่วงต้นศตวรรษที่ 20 นอกจากนี้ประเทศเดนมาร์กยังประกาศให้หลักการสิทธิมนุษยชนเป็นส่วนหนึ่งของรัฐธรรมนูญ อย่างไรก็ตามการอพยพเข้ามาทำงานในประเทศนอร์ดิกถึงจะเพิ่มขึ้นแต่ก็ไม่ได้เป็นปลายทางยอดนิยม กระทั่งปัญหาทางการเมืองในตะวันออกกลางอันส่งผลให้มีผู้ลี้ภัยทางการเมืองเพิ่มสูงขึ้น โดยกลุ่มประเทศนอร์ดิกเป็นประเทศปลายทางสำคัญที่รับผู้ลี้ภัยทางการเมืองด้วยเหตุผลด้านมนุษยธรรม (Brooks and Simpson 2012)

ความวุ่นวายทางการเมืองในซีเรียตั้งแต่ปี 2557 ที่นำความขัดแย้งทางการเมืองภายในที่ยาวนาน ข้อมูลสูงสุดอาจมีผู้เสียชีวิตถึงปัจจุบันประมาณ 4.7 แสนคน ส่งผลให้มีผู้ลี้ภัยออกนอกประเทศกว่า 4 ล้านคน และ 2 แสนคนเข้าสู่ยุโรป ผู้ลี้ภัยชาวซีเรียส่วนมากใช้ชีวิตอยู่ต่ำกว่าเส้นความยากจน แม้

จะมีความช่วยเหลือจากสหประชาชาติแต่ก็ยังคงอยู่ในสัดส่วนที่น้อยประเทศ ปลายทางเป็นผู้แบกรับภาระค่าใช้จ่ายในการดูแลผู้อพยพลี้ภัยทางการเมือง ตาราง 5.4 แสดงผู้อพยพตามเชื้อชาติในสวีเดนเมื่อปี 2559 (Statistics Sweden2017)

ประเทศต้นทางผู้อพยพสู่สวีเดนในปี 2559	จำนวนผู้อพยพ
ซีเรีย	149,418
อิรัก	135,129
โปแลนด์	88,704
อิหร่าน	70,637
อดีตยูโกสลาเวีย	66,539
โซมาเลีย	63,853

ตาราง 5.5 แสดงจำนวนผู้อพยพตามเชื้อชาติในประเทศสวีเดน

ขณะที่กลุ่มประเทศนอร์ดิก ทั้งเดนมาร์ก นอร์เวย์ ฟินแลนด์ ก็เป็นประเทศที่ สัดส่วนของคนต่างชาติในประเทศเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องจนเกิดข้อสังเกต ว่าระบบที่เน้นค่าตอบแทนจากการทำงานสูง ภาษีสูง จะสามารถรับการ อพยพมากมายได้อย่างไร และน่าจะเป็นจุดเริ่มต้นของการสิ้นสุดนโยบายรัฐ สวัสดิการก็เป็นได้

แม้ว่าผู้อพยพจะมีปริมาณสูงถึงประมาณเกือบร้อยละ 10 ของประชากรแต่ภายใต้เงื่อนไขสวัสดิการถ่วงน้ำหนักบวกรทำให้ปัญหาผู้อพยพไม่ได้เป็นเรื่องเกินความสามารถในการจัดการได้ ด้วยเงื่อนไขต่อไปนี้ 1. ภาวะทางเศรษฐกิจ ผู้อพยพโดยพื้นฐานไม่สามารถที่จะแย่งงานพลเมืองที่ได้รับสิทธิสวัสดิการและการพัฒนา รวมถึงทุนทางสังคมที่มีมาก่อนหน้า ผู้อพยพจำเป็นต้องเข้ารับการพัฒนาเพื่อเพิ่มทักษะในการใช้ชีวิตและการใช้สังคมน่วมกันแรงจูงใจสำคัญคือสิทธิสวัสดิการที่จะได้รับหากสามารถทำงานที่มีระบบการจ้างถาวร 2. ภาวะทางการเมือง พรรคแนวสังคมนิยมที่สนับสนุนหลักการสิทธิมนุษยชนสากลมีบทบาทอย่างสูงในการผลักดันให้เกิดการเปิดรับผู้อพยพ การกำหนดนโยบายที่เป็นมิตร และไม่ปลูกฝังแนวคิดชาตินิยม การสร้างนโยบายรัฐสวัสดิการถ่วงน้ำหนักบวกรผ่านกระบวนการเฉลี่ยภายในประเทศทำให้พลเมืองเจ้าของสัญชาติไม่รู้สึกถูกคุกคามความมั่นคงทางเศรษฐกิจ 3. ภาวะทางสังคม สังคมที่มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจสามารถก่อให้เกิดวุฒิภาวะในการอดกลั้นและเรียนรู้ความหลากหลายได้มากกว่าสังคมที่มีสภาพการแข่งขันตลอดเวลา ในกรณีกลุ่มประเทศนอร์ดิกใช้เวลาไม่กี่ทศวรรษในการปรับตัวจากประเทศกึ่งปิดสู่ประเทศที่มีความหลากหลายวัฒนธรรมและบูรณาการผู้ลี้ภัยทางการเมืองเข้าสู่ตลาดแรงงานและระบบรัฐสวัสดิการได้ โดยรัฐบาลเองก็ได้ประโยชน์จากกลุ่มคนหนุ่มสาวที่เข้ามาเติมเต็มแก้ไขปัญหาสังคมผู้สูงอายุไปพร้อมกัน

แม้ว่าจำนวนผู้อพยพทางการเมืองหลักแสนอาจคำนวณเป็นตัวเลขที่เป็นค่าใช้จ่ายปริมาณสูงในการที่รัฐต้องเข้าไปโอบอุ้มดูแลในช่วงแรกแต่ประโยชน์ที่ได้รับมีหลายด้านประกอบกันเช่น 1. ประโยชน์ทางปรัชญา หรือภววิทยาว่าด้วยสังคมนมนุษย์ อันหมายถึงคำถามทางมนุษยธรรมว่าเราจะอธิบายคนในสังคมได้อย่างไรหากเมินเฉยต่อชะตากรรมของมนุษยชาติ เรา

จะสร้างคำอธิบายต่อคนรุ่นถัดไปได้อย่างไรหากมีการปฏิเสธการดูแลเพื่อนมนุษย์ที่โชคร้ายไม่สามารถเลือกสถานที่เกิดได้ การตอบประเด็นทางปรัชญาได้ก็ย่อมเพิ่มความชอบธรรมทางการเมืองในการกำหนดนโยบายต่อมา 2. ประโยชน์ทางการเมืองนโยบายรัฐสวัสดิการได้รับการสนับสนุนมากขึ้น เกิดความชอบธรรมในการสร้างคำอธิบายว่าด้วยการเฉลี่ยทุกข์เฉลี่ยสุขในประเทศ 3. ประโยชน์ทางเศรษฐกิจเกิดขึ้นเมื่อนโยบายทางการเมืองได้รับการสนับสนุนทำให้ทิศทางของเครื่องมือทางเศรษฐกิจเป็นไปในทิศทางเดียวกันและสามารถสร้างมูลค่าขึ้นมาจากสังคมพหุวัฒนธรรมรูปแบบใหม่ (Steiner, Mason et al. 2013)

5.5 พรรคการเมืองแนวเสรีนิยมใหม่

ตามที่ได้ระบุไปก่อนหน้านี้ว่าเงื่อนไขทางการเมืองและพรรคการเมืองเป็นตัวกำหนดสำคัญในการพัฒนาลักษณะรัฐสวัสดิการถ่วงหน้าครบวงจร โดยเฉพาะอย่างยิ่งพรรคแนวสังคมนิยม ซึ่งหลายประเทศในยุโรปนอกจากพรรคแนวสังคมนิยมประชาธิปไตยจะไม่ชนะการเลือกตั้งแล้วนับแต่ทศวรรษ 1990 พรรคแนวสังคมนิยมประชาธิปไตยก็เริ่มปรับตัวเข้าสู่การเป็นพรรคแนวทางที่สามที่ปรับใช้กลไกตลาดเข้ามาจัดการสวัสดิการอันส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนที่ตกต่ำลง คำถามสำคัญว่ากลุ่มประเทศนอร์ดิกเผชิญกับเงื่อนไขข้างต้นหรือไม่

Party	Votes	%	Seats	+/-
พรรคสังคมนิยมประชาธิปไตย	924,940	26.3	47	+3
พรรคประชาชนเดนมาร์ก(พรรคแนวชาตินิยมอนุรักษนิยม)	741,746	21.1	37	+15
พรรคเสรีนิยม (อุดมการณ์ขวากลางนิยมกลไกตลาด)	685,188	19.5	34	-13
พรรคพันธมิตรแดง-เขียว (อุดมการณ์สังคมนิยม สนับสนุนนโยบายสิ่งแวดล้อม)	274,463	7.8	14	+2
พรรคพันธมิตรเสรีนิยม(พรรคเสรีนิยมดั้งเดิม)	265,129	7.5	13	+4
รวมทั้งหมด(ไม่รวมพรรคขนาดเล็ก)	3,560,060	100	175	0

ตารางที่ 5.6 แสดงผลการเลือกตั้งในประเทศเดนมาร์ก 2015

ในกรณีประเทศเดนมาร์กแม้พรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยที่เป็นพรรคการเมืองที่ได้ที่นั่งสูงสุดในรัฐสภาแต่อัตราส่วนก็ไม่ได้มากแบบมีนัยยะสำคัญที่จะสามารถจัดตั้งรัฐบาลได้ เมื่อดูผลรวมการเลือกตั้งทุกพื้นที่ในปี 2015 สรุปแนวร่วมพรรคแนวเสรีนิยม-อนุรักษนิยมได้ที่นั่งรวมกันร้อยละ 53% แนวร่วมพรรคสังคมนิยมได้ที่นั่ง 47% (เป็นการจัดวางอุดมการณ์อย่างไม่เป็นทางการ) โดยคะแนนนิยมของกลุ่มแนวร่วมฝ่ายซ้ายมีแนวโน้มลดลงจากการ

เลือกตั้งครั้งที่แล้ว และล่าสุดเป็นการจัดตั้งรัฐบาลเสียงข้างน้อยของพรรค
แนวเสรีนิยมที่มีนโยบายนิยมกลไกตลาด

เดนมาร์กเป็นกรณีศึกษาที่น่าสนใจว่าแม้พรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยจะเป็น
พรรคที่ได้ที่นั่งสูงสุดในการเลือกตั้งแต่อิทธิพลกลับลดลง แต่แนวโน้มที่
เกิดขึ้นคือระบบการเมืองเริ่มไร้ความหมายพรรคเสรีนิยมเองก็ไม่สามารถ
ออกนโยบายได้ สิ่งที่เกิดขึ้นคือการทำงานของกลุ่มทุนก้าวหน้ามากขึ้นและ
ทำงานตลอดเวลาผ่านเครือข่ายอำนาจนิยมแต่การทำงานของพรรคการเมือง
ที่ยืนหยัดเพื่อนโยบายรัฐสวัสดิการกลับติดขัดและไม่ประสบความสำเร็จใน
เวทีการเมืองในระดับชาติเหมือนในช่วงปลายศตวรรษที่ 20 ภาวะใน
ลักษณะนี้ทำให้คนรุ่นใหม่เองก็เห็นความสำคัญของระบบการเมืองน้อยลง
และพยายามผลักดันการเคลื่อนไหวรายประเด็นมากกว่าพรรคการเมืองที่มี
โครงสร้างแบบเป็นทางการ

การปรับตัวสำคัญที่เกิดขึ้นสำหรับพรรคการเมืองฝ่ายซ้ายที่สนับสนุน
นโยบายรัฐสวัสดิการคือการขยายแนวร่วมทางอุดมการณ์กับพรรคการเมือง
รายประเด็นที่มีอุดมการณ์ใกล้เคียงกัน เช่นพรรคแนวสิ่งแวดล้อม พรรคแนว
ความหลากหลายทางเพศ หรือพรรคการเมืองที่สนับสนุนการช่วยเหลือ
ระหว่างประเทศ ที่พรรคการเมืองหลักจำเป็นต้องปรับอุดมการณ์หลักที่
พิจารณาประเด็นเหล่านี้ในฐานะส่วนหนึ่งของอุดมการณ์สังคมนิยม-รัฐ
สวัสดิการ หรือสร้างพันธมิตรที่เหนียวแน่นกับกลุ่มการเคลื่อนไหวต่างๆที่
หลากหลายมากขึ้น ซึ่งไม่ได้ถูกนับรวมในองค์กรแบบสหภาพแรงงาน
แบบเดิม การพยายามปรับตัวของพรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยในประเทศนอร์
ดิคได้ผลสองทางคือการได้รับคะแนนนิยมมากขึ้นพร้อมทั้ง การหยุดการ
เติบโตของพรรคการเมืองแนวเสรีนิยมใหม่ พร้อมทั้งยังทำให้ระบบการเมือง

ที่เป็นทางการยังคงมีความหมายต่อคนรุ่นใหม่ที่ปรารถนาในการเปลี่ยนแปลงสังคม (Williams 2014)

บทที่ 6 บทสรุป ความมั่นคงทางเศรษฐกิจผ่านความมั่นคง ของมนุษย์ สู่การสร้างรัฐสวัสดิการในประเทศไทย

“เมื่อเหล่าเทวดายอมแพ้แล้วจึงได้มีการทำสัญญากับพระยาคางคก
ว่าจะดลบันดาลฝนตกต้องตามฤดูกาลอย่างก่อนเก่าเคยเป็นมาไม่
บิดพลิ้วอีกแล้วโดยเมื่อถึงฤดูกาลเพาะปลูกเดือนหกก็จะให้ฝนเม็ด
แรกได้หยาดหยดลงสู่หล่มโลกพื้นดินและจะตกต่อเนื่องอย่าง
พอเหมาะพอควรไปจนจบเดือนเก้าเดือนสิบค้อยหยุดเมื่อข้าวอุ่ม
ท้องและเริ่มออกรวงแล้วและจะยังให้ข้าวเจริญงอกงามมีลำต้นเท่า
ต้นตาลแต่ละเม็ดเล็กขนาดเท่าลูกมะพร้าว”

ภู กระจาด (2557) เนรเทศ

จากคำอธิบายตั้งแต่บทที่ 3 ถึงบทที่ 5 ได้แสดงถึงความสัมพันธ์
ระหว่างรัฐ ทุน และปัจเจกชนที่มีการแปรสภาพตามเงื่อนไขความสัมพันธ์
ทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม นับตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 แนวทาง
รัฐสวัสดิการแบบถ้วนหน้าครบวงจรมีบทบาทสำคัญในการสร้างความสมดุล
ระหว่างการสะสมทุน การควบคุมของรัฐ และการเพิ่มอำนาจให้แก่
ประชาชน ในอีกด้านหนึ่งคือหลักการการพัฒนามนุษย์สามารถไปด้วยกันกับ
การเติบโตทางเศรษฐกิจและความมั่นคงของรัฐ ความสมดุลนี้ถูกทำลายด้วย
วิกฤติเศรษฐกิจในช่วงปลายศตวรรษที่ 20 และการผลักดันนโยบายเสรีนิยม
ใหม่ด้วยการพยายามสร้างคำอธิบายว่า ความมั่นคงของมนุษย์ควรเป็นเรื่อง

รับผิดชอบของปัจเจกตนเองมากกว่าการดูแลแบบรวมหมู่โดยรัฐ โดยพยายามผลักดันให้เกิดการแข่งขันเสรีผ่านกลไกตลาดในบทที่ 4 ได้พิจารณาให้เห็นว่าการดำเนินการด้วยยุทธศาสตร์การพัฒนาแบบเสรีนิยมใหม่นอกจากไม่สามารถพัฒนาให้เกิดความมั่นคงของมนุษย์ ยังก่อให้เกิดวิกฤติเศรษฐกิจ รวมถึงวิกฤติความชอบธรรมทางการเมือง ในบทที่ 4 นี้ได้แสดงให้เห็นถึงแนวทางของกลุ่มประเทศนอร์ดิกกับการใช้นโยบายรัฐสวัสดิการแบบถ้วนหน้าครบวงจรในฐานะเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพของมนุษย์ที่ไม่ใช่เครื่องมือที่ล้าสมัยหรือเป็นลักษณะเฉพาะของกลุ่มประเทศนอร์ดิก หากแต่เป็นสิ่งสากลและสามารถปรับใช้กับกระกระแสนะโลกวิวัตน์เช่นกัน โดยบทที่ 5 ได้พิจารณาลักษณะการปรับตัวและข้อท้าทายต่างๆ จากตัวแบบรัฐสวัสดิการถ้วนหน้าครบวงจรที่ใช้ในกลุ่มประเทศนอร์ดิกในเงื่อนไขเศรษฐกิจการเมือง สังคมในปัจจุบัน ในบทที่ 6 ซึ่งเป็นบทสรุปจะพิจารณาถึง บทสรุปการสร้าง ความมั่นคงของมนุษย์คู่กับการสร้างความมั่นคงของรัฐควบคู่กับความมั่นคงของมนุษย์ ผ่านหลักคิดสำคัญคือ 1. ความเป็นสากลของหลักคิดรัฐสวัสดิการถ้วนหน้าครบวงจร 2. การปรับแนวคิด ความมั่นคงของมนุษย์ในเงื่อนไขเศรษฐกิจการเมืองในปัจจุบัน และ 3. แนวทางเบื้องต้นของไทยในการสร้างรัฐสวัสดิการแบบถ้วนหน้าครบวงจร

6.1 ความเป็นสากลของหลักคิด

จากบทที่ 3 ถึง 5 ได้แสดงให้เห็นว่าลักษณะมายาคติสำคัญเกี่ยวกับนโยบายรัฐสวัสดิการถ้วนหน้าครบวงจรที่ถูกผูกติดกับ ความมั่งคั่งของประเทศ ความมั่นคงทางการเมือง หรือลักษณะทางวัฒนธรรมทุนมนุษย์ โดยจากกรณีศึกษาได้แสดงให้เห็นว่าเงื่อนไขสำคัญในการผลักดันให้เกิดรัฐสวัสดิการถ้วนหน้าครบวงจรคือ อำนาจประชาธิปไตยในทุกๆ ระดับ ความสามารถในการต่อรองของประชาชนต่ออำนาจรัฐและอำนาจทุนทั้ง

พื้นที่ที่เป็นทางการในระบบการเมือง และพื้นที่ไม่เป็นทางการผ่านการต่อสู้ในชีวิตประจำวันผ่านองค์กรทางการเมืองรูปแบบที่แตกต่างกัน ความสามารถในการต่อรองนี้จะเป็นตัวกำหนดเครื่องมือทางเศรษฐกิจเพื่อตอบสนองต่อความต้องการทางการเมือง

หลักการความเป็นสากลของความคิดรัฐสวัสดิการถ้วนหน้าครบวงจรจึงยืนยันว่า เงื่อนไขทางเศรษฐกิจไม่ใช่ตัวกำหนดความเป็นไปได้ของการเกิดขึ้นของนโยบายรัฐสวัสดิการ ดังนั้นมันจึงเป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้นในประเทศที่มีรายได้ต่ำกว่าประเทศนอร์ดิก โยมีจุดเริ่มต้นที่การกระจายทรัพยากร ภาษีอาจเป็นเครื่องมือสำคัญในการลดแรงจูงใจในการสะสมทุน แต่การวางรากฐานสวัสดิการในระดับปฐมภูมิตั้งแต่แรกเกิดจนถึงก่อนวัยทำงานก็จะเป็นจุดสำคัญที่ไม่ทำให้การศึกษาเป็นการลงทุนเพื่อไต่เต้าสู่ชีวิตที่ดีขึ้นแต่เป็นการเปิดพื้นที่การปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกันไม่ใช่เพียงแค่กระบวนการคัดสรรขั้นพื้นฐานเท่านั้น เมื่อความแตกต่างทางสังคมไม่เป็นข้อจำกัดก็นำสู่กระบวนการสำคัญในการสร้างฉันทามติทางการเมืองผ่านกระบวนการประชาธิปไตย ฉันทามติไม่ใช่แปลว่าปราศจากความขัดแย้งหรือเห็นพ้องต้องกัน ในทางตรงกันข้ามมันเป็นผลของความขัดแย้งอย่างถึงที่สุด การโต้แย้งแลกเปลี่ยน ปะทะกันในพื้นที่กายภาพ และทางความคิด การต่อรองผ่านระบบตัวแทนในการเมืองระดับชาติ การต่อสู้แบบประชาธิปไตยทางตรงในการปกครองส่วนท้องถิ่น ฉันทามติทางการเมืองที่ผ่านการต่อสู้จะนำสู่กระบวนการกำหนดนโยบายทางเศรษฐกิจที่เอื้อประโยชน์ทั้งในระยะสั้นและระยะยาวต่อคนส่วนใหญ่ โดยไม่จำเป็นต้องเป็น เศรษฐกิจรัฐนิยมแบบเคนส์ หรือระบบเศรษฐกิจแบบคุ้มกันแบบในศตวรรษที่ 20 รูปแบบเศรษฐกิจสามารถเปลี่ยนแปลงได้ เป็นสากลมากขึ้นได้ และเป็นอิสระต่อผลประโยชน์ของกลุ่มทุนในประเทศและกลุ่มทุนข้ามชาติ พร้อมทั้งอาจผูกติดกับความเป็นพลเมืองโดยสายเลือดน้อยลงได้เช่นเดียวกัน

6.2 เจื่อนไซไทย วิธีคิดว่าด้วยความมั่นคงของมนุษย์ของรัฐไทย

วิธีการจัดนโยบายสาธารณะให้ความมั่นคงของมนุษย์สามารถเกิดขึ้นได้ควบคู่กับนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจและความมั่นคงของรัฐเป็นเจื่อนไซที่เกิดขึ้นควบคู่กันได้ในระดับ ภาววิทยาและระดับนโยบายแต่ในกรณีรัฐไทย ปัญหาเริ่มต้นที่ระดับภาววิทยาหรือคำอธิบายว่าด้วยความจริงที่ยอมรับร่วมกัน เมื่อสังคมไม่เข้าใจร่วมกันถึงความเป็นไปได้ในการพัฒนา ความมั่นคงของมนุษย์ก็นำข้อสรุปถึงความเป็นไปไม่ได้ของนโยบายรัฐสวัสดิการถ้วนหน้าครบวงจรทั้งในทางปรัชญา การเมืองเชิงนโยบาย และเศรษฐกิจ ในส่วนนี้จะพิจารณาลักษณะปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการสร้างรัฐสวัสดิการแบบถ้วนหน้าครบวงจรในไทย

- กระบวนการทำให้ยอมจำนนในวัฒนธรรมทางการเมืองและการไร้อำนาจต่อรอง

เจื่อนไซเบื้องต้นในการเกิดรัฐสวัสดิการแบบถ้วนหน้าครบวงจรคือการตระหนักถึงสิทธิแห่งความเป็นมนุษย์ที่เสมอกันในสังคม การตระหนักถึงสิทธิที่เท่ากันไม่ใช่กระบวนการที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติหากแต่เกิดจากการต่อสู้ทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง การตระหนักถึงสิทธิของประชาชนของไทยเริ่มอย่างเป็นทางการในการเปลี่ยนแปลงการปกครองปี พ.ศ.2475 แต่กระบวนการหลังจากนั้นคือความพยายามอย่างต่อเนื่องของชนชั้นนำในการทำลายประชาธิปไตยทั้งในลักษณะของรูปแบบ และวัฒนธรรมทางการเมือง Michael Connors (2005) ระบุถึงกระบวนการสร้าง “ไพร่ในระบบประชาธิปไตยไทย” กล่าวคือแม้ระบบจะมีรูปแบบที่เสมือนกับเป็นประชาธิปไตย มีการเลือกตั้ง มีตัวแทน แต่ประชาชนถูกทำให้ไม่ตระหนักถึง

อำนาจของตน หรือสิทธิในการต่อรอง ซึ่งถูกปลูกฝังผ่านข้าราชการในระดับท้องถิ่น ระบบการศึกษา วัฒนธรรมทางการเมืองแบบรวมศูนย์ ประชาชนถูกทำให้มองว่าอำนาจเป็น “วัตถุ” ที่อยู่เหนือกว่าตนการเข้าถึงอำนาจจึงไม่ใช่การต่อสู้ด้วยสิทธิของตน หากแต่เป็นการเข้าถึงผ่านโครงสร้างความสัมพันธ์ที่มีเช่น การพยายามผลักดันให้คนครอบครัวเข้ารับราชการ การแสวงหาเครือข่ายผู้มีอำนาจ หรือการติดสินบนเจ้าพนักงาน เป็นทางออกเป็นรูปธรรมมากกว่าการต่อสู้ทางการเมืองที่ชนชั้นนำมาควบคุมรูปแบบ กติกา และผลลัพธ์ในท้ายสุดเสมอ สวัสดิการในไทยจึงมีลักษณะบนลงล่างที่กระทบต่อโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงอำนาจ เช่น สวัสดิการในรูปแบบสังคมสงเคราะห์ การพิสูจน์ความจน หรือ สวัสดิการแก่กลุ่มคนเฉพาะเช่น ข้าราชการ การที่สวัสดิการลักษณะอื่นจะถูกพัฒนาขึ้นก็เกิดจากการต่อสู้ทางการเมืองในมิติต่างๆ เช่น หลังเหตุการณ์พฤษภาทมิฬปี 2535 ก็เป็นจุดเริ่มต้นของการปฏิรูประบบสังคมในมิติต่างๆจนเกิด พรบ.ประกันสังคม หรือ การเกิดนโยบายหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าจากการแข่งขันทางการเมือง แต่ความคงทนและความก้าวหน้าของลักษณะสวัสดิการก็ขึ้นกับอำนาจต่อรองของประชาชนต่อชนชั้นนำ หากพลังของประชาชนไม่เข้มแข็งก็จะมี ความพยายามในการลดทอนสวัสดิการตลอดเวลา

- **การไม่ตระหนักถึงราคาของความไม่เท่าเทียม**

นอกจากการถูกรอรับโดยชนชั้นนำที่นิยมกลไกตลาดแบบสุดโต่งเพื่อประโยชน์ในการผูกขาดทรัพยากร Joseph Stiglitz (2012) อธิบายถึง “ราคาของความไม่เท่าเทียม” ว่าการเติบโตทางเศรษฐกิจจะเกิดขึ้นได้เมื่อความเหลื่อมล้ำในสังคมน้อยลง เพราะราคาของการจัดการความไม่เท่าเทียมมีราคาที่สูง เช่นการปราบปรามความขัดแย้งจากความเหลื่อมล้ำ การสูญเสียทรัพยากรมนุษย์จากการถูกวางเงื่อนไขให้ไม่สามารถพัฒนาตนเองได้ ชนชั้น

นำตระหนักว่าการผูกขาดการใช้อำนาจสร้างความเหลื่อมล้ำเป็นหนทางที่มีความเสี่ยงน้อยที่สุดในการรักษาสถานะ การที่ชนชั้นนำไทยไม่ตระหนักถึง “ราคาของความเหลื่อมล้ำ” ทำให้หนทางในการรักษาสถานะของพวกเขาจึงวนอยู่ด้วยวิธีการแบบเดิม คือการผูกขาดอำนาจทางเศรษฐกิจ การวางเงื่อนไขขอกติกาที่ผูกขาดอำนาจทางการเมืองด้วยเงื่อนไขทางรัฐธรรมนูญและเครือข่ายอำนาจ พร้อมการใช้กลไกของรัฐทั้งในทางอุดมการณ์และการปราบปราม เพื่อรักษาการผูกขาดนั้น แม้ว่าการลดความเหลื่อมล้ำจะเป็นทางออกระยะยาวของการคงอยู่ของสังคมทุนนิยมแต่ชนชั้นนำไทยก็มองว่าเงื่อนไขข้างต้นมีความเสี่ยงเกินไป เมื่อพิจารณาจะพบว่า เหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 ที่นำไปสู่การปลุกระดมฝ่ายขวาในการสังหารหมู่ นักศึกษาส่วนสำคัญเกิดจากความหวาดกลัวใน “ประชาธิปไตยที่อาจมากเกินไป” การผลักดันนายกพระราชทานหลังเหตุการณ์พฤษภาทมิฬปี 2535 เพื่อยืนยันว่าผลประโยชน์ของชนชั้นสูงจะไม่ถูกทำลายจากเหตุการณ์การเรียกร้องประชาธิปไตย พร้อมทั้งการสร้างพันธมิตรระหว่างกลุ่มทุน ทหาร นักวิชาการนิยมกลไกตลาดเสรี อันนำไปสู่การจับกุมผู้นำสหภาพแรงงาน แม้จะมีการปฏิรูปการเมืองและมีรัฐบาลประชาธิปไตย นโยบายประชานิยมที่ให้ประโยชน์แก่ชนชั้นล่างซึ่งเป็นประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศก็ถูกโจมตีโดยเครือข่ายชนชั้นนำ และนำไปสู่การทำรัฐประหารปี 2549 ความพยายามของเครือข่ายชนชั้นนำเพื่อรักษาสถานะการผูกขาดทางเศรษฐกิจที่ถูกทำลายจากการเติบโตของชนชั้นล่างจากนโยบายประชานิยม กระทั่งรัฐธรรมนูญฉบับ 2560 เป็นภาพสะท้อนความพยายามของชนชั้นนำในการจำกัดอำนาจทางการเมืองของประชาชนส่วนใหญ่ และเลือกที่จะใช้กลไกการปราบปรามโดยไม่ตระหนักถึงความเสี่ยงในระยะยาว และความขัดแย้งทางการเมืองที่เพิ่มขึ้นจากความเหลื่อมล้ำแม้จะมีประสบการณ์การลุกฮือของประชาชนก็ตาม

- การขาดจิตสำนึกรวมหมู่ในชีวิตประจำวัน

จากเงื่อนไขข้างต้นสองประการทำให้สภาพการใช้ชีวิตประจำวันของคนไทยโดยทั่วไปคือการพยายามเอาตัวรอดจากความเปราะบาง การพยายามก่อกำแพงให้ตนเองปลอดภัย ทั้งในระดับประชาชนทั่วไปและชนชั้นนำ ต้นทุนในการต่อสู้เรียกร้องมีความเสี่ยงสูง ทั้งจากการถูกรับประมาทโดยอำนาจรัฐที่ผูกขาดโดยชนชั้นนำ และต้นทุนทางเศรษฐกิจที่สูงขึ้นจากการไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขของอำนาจรัฐและทุน กระแสเสรีนิยมใหม่ทำให้ต้นทุนในการใช้ชีวิตประจำวันสูงขึ้น การแสวงหากำไรในธุรกิจที่ไม่เคยเป็นสินค้าอย่างเข้มข้น เช่นการศึกษา สาธารณสุข สิ่งแวดล้อม การพักผ่อน ถูกแปรสภาพให้กลายเป็นสินค้าที่มีราคา เงื่อนไขข้างต้นนี้ทำให้ปัจเจกชนอยู่ในสภาพปลอดภัยการเมืองโดยปริยาย การรวมกลุ่มในลักษณะต่างๆจึงมีต้นทุนที่สูงทำได้ยาก ทางออกคือการต่อสู้ในลักษณะของปัจเจกชนซึ่งโดยรวมขาดพลังและไม่ก่อให้เกิดนโยบายการเปลี่ยนแปลงในระดับโครงสร้าง

6.3 บทสรุปแนวทางเบื้องต้นในประเทศไทย

นโยบายรัฐสวัสดิการถ้วนหน้าครบวงจรไม่ใช่ในนโยบายทางเศรษฐกิจเพียงลำพังหากแต่วางเงื่อนไขอยู่บน ความเป็นประชาธิปไตยทางการเมือง และปรัชญามนุษยนิยม การพัฒนานโยบายนี้ในประเทศไทยจึงไม่ใช่ข้อจำกัดทางเศรษฐกิจที่เป็นปัจจัยเครื่องมือเท่านั้น เงื่อนไขสำคัญโดยสรุปในการวางรากฐานให้เกิดนโยบายรัฐสวัสดิการแบบถ้วนหน้าครบวงจรประกอบด้วยเงื่อนไขดังนี้

1. ประชาชนนิยม เกิดขึ้นจากความยอมรับร่วมกันในสังคมว่า ความวัฒนาของเศรษฐกิจ และความมั่นคงของรัฐไม่สามารถดำรงอยู่ได้หากมีการละทิ้งความมั่นคงของมนุษย์ สวัสดิภาพ สวัสดิการของมนุษย์ในสังคม เศรษฐกิจของประเทศย่อมไม่สามารถเติบโตอย่างมั่นคงได้หากประชากรส่วนใหญ่ถูกกอบไว้กับความยากจน หนี้สินและความสิ้นหวัง ความมั่นคงทางการเมืองย่อมไม่เกิดขึ้นหากประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศไม่สามารถคาดเดาได้ว่าพวกเขาจะมีชีวิตอย่างไรรวมถึงไม่สามารถเลือกวิถีชีวิตของตนเองได้ด้วยข้อจำกัดทางชาติกำเนิดและฐานะทางเศรษฐกิจ และที่สำคัญมนุษย์สามารถเอาชนะข้อจำกัดความเห็นแก่ตัวของมนุษย์ด้วยกันในการก้าวสู่สังคมที่โอบอุ้มมนุษย์ร่วมกันโดยไม่จำเป็นต้องปล่อยคนทิ้งไว้เบื้องหลังกลไกตลาดและระบบเศรษฐกิจที่เอื้อประโยชน์แก่ทุนเป็นเพียงหนึ่งในเครื่องมือเท่านั้นหาใช่สังคมนิรันดร์ที่มนุษย์ต้องยึดถือเพียงตัวเลือกเดียว หากในประเทศกลุ่มนอร์ดิกสามารถพัฒนาเงื่อนไขที่มองว่ามนุษย์คือหน่วยแรกเบื้องต้นที่รัฐและตลาดต้องรับใช้ ก็คงไม่มีเหตุใดที่จะรัฐไทยจะปฏิเสธเงื่อนไขการสร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นผ่านการยึดลักษณะของความเป็นธรรมข้างต้น

2. การกระจายอำนาจ ความเป็นประชาธิปไตยในทุกระดับ สิ่งที่ทำให้ระบบรัฐสวัสดิการแบบถ้วนหน้าครบวงจรเกิดขึ้นและคงอยู่ หาใช่เพียงความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจแต่คือความสามารถในการกระจายการตัดสินใจเชิงนโยบายสู่ประชาชน หัวใจสำคัญคือการเพิ่มการมีส่วนร่วมในการเมืองในระดับท้องถิ่น การเพิ่มระดับพรรคการเมืองที่ผูกติดกับการตัดสินใจในระดับมวลชน มากกว่าพรรคการเมืองของชนชั้นนำ และเหนืออื่นใดการลดบทบาทของ ทหาร เทคโนโลยีที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง รัฐราชการ ที่สนับสนุนการทำรัฐประหาร ความรักในประชาธิปไตย การเชื่อมั่นในการ

แก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยวิถีทางประชาธิปไตยในทุกระดับ ซึ่งจะเป็นการแก้ปัญหาการขาดสำนึกแบบรวมหมู่ ในการมองประโยชน์ร่วมกันในสังคม จากสังคมที่แต่ละคนสามารถส่งเสียงได้ทั้งทางตรง ทั้งอ้อม ทั้งช่องทาง การเมืองแบบเป็นทางการ และการเมืองในชีวิตประจำวัน

3. การปฏิรูปเงื่อนไขเบื้องต้นทางเศรษฐกิจ แม้ว่ารัฐสวัสดิการแบบถ้วนหน้าครบวงจรจะเกิดขึ้นบนฐานปรัชญามนุษยนิยม และการเมืองที่เป็นประชาธิปไตยในทุกระดับการจัดลำดับนโยบายทางเศรษฐกิจก็มีความจำเป็น ประเด็นเร่งด่วนอันดับแรกคือ การกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำ ปฏิรูปกฎหมายแรงงาน และการเกิดพรรคแรงงานที่เชื่อมร้อยการต่อสู้ของแต่ละสถานประกอบการเข้าหากันและผลักดันได้ในวาระนโยบายของประเทศ ค่าจ้างขั้นต่ำของไทยยังอยู่ในระดับต่ำเมื่อเทียบกับประเทศที่มีรายได้ประชาชาติใกล้เคียงกัน อันเป็นภาพสะท้อนความบกพร่องในการกระจายรายได้ นอกจากนี้เงื่อนไขการประกันการว่างงาน รวมถึงการเพิ่มสิทธิประโยชน์ของการเกษียณอายุ โดยเบี้ยผู้สูงอายุควรขึ้นพื้นที่ประมาณร้อยละ 40 ของอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ และเพดานการสมทบของประกันสังคมควรขยายขึ้น เช่นเดียวกับสิทธิประโยชน์ในลักษณะเงินบำนาญ โดยการดูแลด้านสุขภาพควรเป็นสิทธิในลักษณะถ้วนหน้าครบวงจรจากรหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าที่มีอยู่ โดยเพิ่มอำนาจการบริหารจัดการให้แก่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พร้อมทั้งลดอำนาจรัฐส่วนกลาง และการปกครองส่วนภูมิภาค ก็สามารถเป็นจุดเริ่มต้นของการวางเงื่อนไขให้เกิดรัฐสวัสดิการถ้วนหน้าครบวงจรได้

รายการอ้างอิง

กฤติกร วงศ์สว่างพานิช (2559) เจ้าจงตั้งถั่ว การก่อการร้าย ความรุนแรง การครอบงำ มติชน กรุงเทพฯ

ภู กระดาษ. (2557). เนรเทศ. กรุงเทพฯ: มติชน.

Alberto Alesina (2001) Why Doesn't the US Have A European-Style Welfare State? Harvard Institute of Economic Research

Althusser, L. (1969). For Marx. Harmondsworth, Penguin Books.

Alves, S. (2015) Welfare State Changes and Outcomes ? The Cases of Portugal and Denmark from a Comparative Perspective. Social Policy & Administration 49 (1) , 1-23

Andersen, T. M. (2015). The Danish Flexicurity Labour Market During the Great Recession. ECONOMIST -HAARLEM THEN AMSTERDAM THEN LEIDEN-, (4). 473.

Ansell-Pearson, K., et al. (1997). Cultural readings of imperialism : Edward Said and the gravity of history. London, Lawrence & Wishart.

Arpaia, A., & Mourre, G. (2012). INSTITUTIONS AND PERFORMANCE IN EUROPEAN LABOUR MARKETS TAKING A FRESH LOOK AT EVIDENCE, Journal of Economic Surveys Volume 26, Issue 1. *Journal of Economic Surveys*, 26(1), 1-41.

Aysan, M. F. and R. Beaujot (2009) Welfare Regimes for Aging Populations No Single Path for Reform, *Population and Development Review* Volume 35, Issue 4. Population and Development Review **35**, 701-720

Bercusson, B. (1999). European Labour Law in Context A Review of the Literature, European Law Journal Volume 5, Issue 2. *European Law Journal*, 5(2), 87-102.

Bergh, A. (2012). Beyond Welfare State Models ? Transnational Historical Perspectives on Social Policy ? Edited by Pauli Kettunen and Klaus Petersen International Journal of Social Welfare Volume 21, Issue 3. *International Journal of Social Welfare*, 21(3), 319-320.

Berglund, S. (2006). Prison or Voluntary Cooperation? The Possibility of Withdrawal from the European Union *Scandinavian Political Studies* Scandinavian Political Studies, 29(2), 147-167.

Blaug, M. (1991). The early mercantilists : Thomas Mun (1571-1641) : Edward Misselden (1608-1634) : Gerard de Malynes (1586-1623). Aldershot, Elgar.

Börjeson, M. (2002). Chapter 2. Social Reporting in Theory and Practice *International Journal of Social Welfare*. International Journal of Social Welfare, 11(S3), S9-S15. Retrieved from

Brooks, A. and R. Simpson (2012). Emotions in transmigration transformation, movement and identity. Basingstoke, Palgrave Macmillan.

Castells, M. (1997). Neo-Capitalism, Collective Consumption and Urban Contradictions. California, U. of California, School of Architecture and Urban Planning.

Connors, M. (2005) Democracy and National Identity in Thailand. The Journal of Asian Studies, (4), 1069.

Dahl, E., Drøpping, J. A., & Lø, I. (2001). Norway relevance of the social development model for post-War welfare policy, International Journal of Social Welfare, 10(4), 300-308.

Diamond, P., & Lodge, G. (2014). Dynamic Social Security after the crisis Towards a new welfare state?, International Social Security Review, 67(3-4), 37-59

Dickhoener, C. and Peichl, A. (2009). Financing Social Security: Simulating Different Welfare State Systems for Germany Discussion Paper No. 4135 April 2009, Bonn, IZA

Kananen, J. (2014) The Nordic Welfare State in Three Eras London, Routledge

Engels, F. and D. McLellan (2009). The condition of the working class in England. Oxford ; New York, Oxford University Press.

Erixon, L., et al. (2000). The 'Third way' revisited : a revaluation of the Swedish model in the light of modern economics. Stockholm, FIEF.

Erixon, L. (2010). The Rehn-Meidner Model in Sweden: Its Rise, Challenges and Survival. *Journal of Economic Issues*, (3), 677.

Esping-Andersen, G. (1993). Changing classes : stratification and mobility in international sociology. London, Sage Publications.

Esping-Andersen, G. s., et al. (1988). Decommodification and work absence in the welfare state. Florence, European University Institute.

Fukuyama, F. (1992) The end of history and the last man. London, Penguin.

Gebhard, C. (2013). Soft Competition Finland, Sweden and the Northern Dimension of the European Union. Scandinavian Political Studies, 36(4), 365-390.

Gilbert, N. (2002). Transformation of the Welfare State: The Silent Surrender of Public Responsibility. Oxford University Press.

Greve, B. (2004) Are the Nordic Welfare States Still Distinct? Social Policy & Administration. Social Policy & Administration **38(2)**, 115-118

Habermas, J., Cronin, C., & Pinsky, M. (2006). Time of transitions; edited and translated by Ciaran Cronin and Max Pinsky. Cambridge, U.K. : Polity, 2006.

Harvey, D. (2003). The new imperialism Oxford: Oxford University Press, 2003.

Harvey, D. (2007). A brief history of neoliberalism. Oxford, Oxford University Press.

Harvey, D. (2010). The enigma of capital : and the crises of capitalism. London, Profile.

Hayek, F. A. v. (2005). The road to serfdom ; with, The intellectuals and socialism / Friedrich A. Hayek, London : Institute of Economic Affairs, 2005.

Hobbes, T., et al. (1998). On the citizen. Cambridge, Cambridge University Press.

Hobsbawm, E. J. (1972). The age of revolution : Europe 1789-1848. London, Weidenfeld and Nicolson.

Hort, S. E. O. (1990). Social policy and welfare state in Sweden. Lund, Arkiv.

Jansson, B. (2014) Intragenerational Income Mobility in Gothenburg, Sweden, Before, during, and after the Rise of the Welfare State. Australian Economic History Review 54 (1), 14-36

Jessop, B. (1990). Karl Marx's social and political thought : critical assessments. London, Routledge.

Jessop, B. (2002). The future of the capitalist state. Cambridge, Polity Press.

Jessop, B. (2013). Putting neoliberalism in its time and place: a response to the debate. Social Anthropology, 65.

Lawson, V. (2012). Decentring poverty studies Middle class alliances and the social construction of poverty, Singapore Journal of Tropical Geography Singapore Journal of Tropical Geography, 33(1), 1-19.

Jochem, S. (2011) Nordic Employment Policies ? Change and Continuity Before and During

the Financial Crisis Social Policy & Administration Volume 45, Issue 2. Social Policy Administration 45, 131-145

Johnsen, Å., et al. (2006) Introducing a Nordic Perspective on Public Sector Performance Measurement Financial Accountability & Management Volume 22, Issue 3. Financial Accountability & Management **22**, 207-212

Walter, K. (2006). Power Resources and Employer-Centered Approaches in Explanations of Welfare States and Varieties of Capitalism: Protagonists, Consenters, and Antagonists. World Politics 58(2), 167-206.

La Bletta, N., & Block, W. (1999). The restoration of the american dream a case for Abolishing welfare. Humanomics, 15(4), 55.

Lefebvre, H. (1984). Everyday life in the modern world. London, Transaction Books.

Lipset, S. M. (1988). Revolution and counterrevolution : change and persistence in social structures. New Brunswick Oxford, Transaction Books.

Lipset, S. M. and R. Bendix (1959). Social mobility in industrial society. Berkeley, U. of California Press.

Lorentzen, T., et al. (2014) Unemployment and economic security for young adults in Finland, Norway and Sweden From

unemployment protection to poverty relief International Journal of Social Welfare 23 (1), 41-51

Marcuse, H. (1964). One dimensional man : studies in the ideology of advanced industrial society. London, Routledge and Kegan Paul.

Marshall, T. H. and T. B. Bottomore (1992). Citizenship and social class. London, Pluto Press.

Newby, A. G. (2012) The Age of Social Democracy Norway and Sweden in the Twentieth Century. Historian 74 (2), 420-421

Parsons, T. (1991). The social system. London, Routledge.

Regilme, S. S. F. (2014) Bringing the Global Political Economy Back In Neoliberalism, Globalization, and Democratic Consolidation International Studies Perspectives 15 (3), 277-296

Roberts, S. M. (2009). Neoliberalization: States, Networks, Peoples – Edited by Kim England and Kevin Ward. Malden, USA. 366-369.

Rowntree, B. S. (1902). Poverty : a study of town life. Macmillan London

Soss, J., et al. (2011). Disciplining the poor : neoliberal paternalism and the persistent power of race. Chicago ; London, University of Chicago Press.

Standing, G. and Ebrary. (2011). The precariat the new dangerous class. London, Bloomsbury Academic.

Standing, G. (2012). The precariat: From denizens to citizens? Polity, 44 (4) , 588–608.

Steiner, N., et al. (2013). Migration and insecurity : citizenship and social inclusion in a transnational era. Abingdon ; New York, Routledge.

Stiglitz, J. E. (2012). The price of inequality : [how today's divided society endangers our future]. New York, W.W. Norton & Co.

Stitt, S. and D. Grant (1993). Poverty : Rowntree revisited. Aldershot, Hants., England, Avebury.

Thompson, E.P. (1968). Time, Work-Discipline, and Industrial Capitalism 38 (December) 56-97

Visser, J. (2010) The Crisis of Social Democratic Trade Unionism in Western Europe ? The Search for Alternatives ? British Journal of Industrial Relations **48 (2)**, 813-815

Wacquant, L. c. J. D. (2009). Punishing the poor : the neoliberal government of social insecurity. Durham [NC], Duke University Press.

Wallerstein, I. M. (2007). The modern world system Vol.2. Mercantilism and the consolidation of the European world economy 1600-1750. Bingley, Emerald.

Williams, B. (2014). The evolution of Conservative Party social policy. London , Palgrave.

Birch Sørensen, P. (2009). Dual income taxes : a Nordic tax system. Tax Reform in Open Economies Edward Elgar Publishing London.

Statistic Sweden (2017) Official Static of Sweden
<http://www.scb.se/en/About-us/official-statistics-of-sweden>
accessed 15 September 2017

ประวัติผู้เขียน

ผศ.ดร.รัชชฐ์รัชมย์ ธรรมบุษดี

การทำงาน

ได้รับบรรจุตำแหน่งอาจารย์ประจำวิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ตั้งแต่เดือนพฤษภาคมปี พ.ศ.2556 รับผิดชอบการบรรยายหลักสูตรศึกษาศิลปศาสตรบัณฑิต ปรัชญาการเมืองและเศรษฐศาสตร์ (PPE) ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์สาขาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในปี พ.ศ. 2558 รับผิดชอบสอนรายวิชา ความรู้เบื้องต้นทางการเมือง การเมืองและการปกครองไทยสมัยใหม่ เศรษฐกิจการเมืองของกลุ่มประเทศรัฐสวัสดิการ และการเคลื่อนไหวทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย เป็นต้น มีประสบการณ์เป็นนักวิชาการรับเชิญคณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีอโศก ประเทศเวียดนาม ปี 2560 และ คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยออสโล ประเทศนอร์เวย์ในปี 2561

ประเด็นความสนใจทางวิชาการ

ทำการศึกษาวิจัยที่ให้ความสำคัญต่อประเด็น “รัฐสวัสดิการ” และ “แรงงานเสี่ยง” ในฐานะกลุ่มชนชั้นที่แบกรับความเสี่ยงในระบบทุนนิยมเสรีนิยมใหม่ที่มีปริมาณเพิ่มมากขึ้นแต่ไร้อำนาจต่อช่องทางเศรษฐกิจและการเมือง

ผู้สนใจสามารถเข้าถึงบทความและงานวิจัยบางส่วนของผู้เขียนได้ที่

www.tinyurl.com/sustarumcv